

Szerkesztette
Pallai Éva

KÖZIGAZGATÁSI ISMERETEK MUNKAFÜZET

11.



LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Munkafüzet a Közigazgatási ismeretek
közismereti választható tantárgy oktatásához

Munkafüzet a Közigazgatási ismeretek közismereti választható tantárgy oktatásához

Témakörök:

Az állam működése

Magyarország az Európai Unióban

A közigazgatás feladatai és a közszolgálati tisztviselők szerepe

Közigazgatás és társadalom

Az önkormányzat működése

Szerkesztette

Pallai Éva



LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Budapest, 2021

A kiadvány a KÖFOP-2.1.5-VEKOP-16-2016-00001 azonosító számú,
„A versenyképes közszolgálat személyzeti utánpótlásának stratégiai támogatása”
elnevezésű projekt keretében készült el és jelent meg.

Szerkesztő:
Pallai Éva

Szerzők:
Csóka Gabriella (Különbségek a magánszférához képest – Mit látunk a közigazgatásból?)
Ludányi Dávid (A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők)
Nagylaki Csilla (Az önkormányzat működése)
Szabó Máté Csaba (Információbiztonság és adatvédelem)
(Szociológia – a közigazgatás és a társadalmi csoportok)
Szalai András (Az államszervezet és a jogrendszer alapvető fogalmai)
Szilvásy György Péter (Az állampolgárság; Az alapvető jogok és kötelezettségek)
Tóth Norbert (Magyarország az Európai Unióban)

Lektorálták:
Budai Balázs Benjámín (Információbiztonság és adatvédelem)
Linder Viktória (Különbségek a magánszférához képest – Mit látunk a közigazgatásból?)
(A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők)
(Szociológia – a közigazgatás és a társadalmi csoportok)
Gyergyák Ferenc (Az önkormányzat működése)
Simonné Gombos Katalin (Magyarország az Európai Unióban)
Smuk Péter (Az államszervezet és a jogrendszer alapvető fogalmai)
(Az állampolgárság; Az alapvető jogok és kötelezettségek)

Módszertani szakértők:
Bokor Tamás, Pallai Éva

Vizuális megjelenítésért felelős szakértő:
Molnár Anna

Kiadja a Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Ludovika Egyetemi Kiadó
A kiadásért felel: Koltay András rektor

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.
Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

Felelős szerkesztő: Varga Zoltán
Olvasószerkesztő: Bíró Csilla
Korrektor: Tomka Eszter
Tördelőszerkesztő: Fehér Angéla

ISBN 978-963-531-683-0 (elektronikus PDF)

© A szerkesztő, 2021
© A szerzők, 2021
© A kiadó, 2021

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva.
A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

TARTALOM

1. Az államszervezet és a jogrendszer alapfogalmai	7
1.1. Az állam működése	7
1.2. A hatalommegosztás eszméje és jelentősége. A hatalmi ágak egymáshoz való viszonya	8
1.3. Az államszervezet lefontosabb szervei I.	10
1.4. Az államszervezet legfontosabb szervei II.	12
1.5. Az államszervezet legfontosabb szervei III.	14
1.6. Az államszervezet legfontosabb szervei IV.	15
1.7. A jog és jogrendszer alapvető jellemzői	19
1.8. A jogforrások és a jogalkotás alapvető jellemzői	21
2. Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek	23
2.1. Az állampolgárság fogalma és jellemzői	23
2.2. A magyar állampolgárság létrejötte és megszűnése	25
2.3. Az emberi jogok fogalma, jelentősége, csoportosítása, nemzedékei	29
2.4. Az emberi jogok védelme és korlátozhatósága	33
2.5. Egyes alapvető (emberi) jogok	34
2.6. Az állampolgársághoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek	36
3. Információbiztonság és adatvédelem	40
3.1. Az információ, a személyes és a különleges adatok	40
3.2. A személyes és különleges adatok védelme és az információbiztonság	41
3.3. A közérdekű adatok megismerhetősége	43
4. Magyarország az Európai Unióban	47
4.1. Az EU létrehozásának okai és keretei	47
4.2. Az EU felépítése és működése	51
4.3. Az EU hatása Magyarország mindennapjaira	59
5. Különbségek a magánszférához képest – Mit látunk a közigazgatásból?	65
5.1. A magánszféra és a közszféra fogalma	65
5.2. A közszféra és a magánszféra közötti különbség az ellátandó feladatok jellege, az igénybevevők köre, az ellenszolgáltatás mértéke és a feladatok nyújtása alapján	67
5.3. A közszféra és a magánszféra munkáltatói közötti alapvető különbségek	71
6. A közigazgatás feladatai és a közszolgálati tisztviselők szerepe	75
6.1. A közigazgatás feladatai	75
6.2. A közigazgatás szervezete	76
6.3. A közigazgatás személyi állománya, a közszolgálati életpálya jellemzői	82
7. Szociológia – a közigazgatás és a társadalmi csoportok	96
7.1. A szociológia tudománya	96
7.2. A társadalmi csoportok és szervezetek jellegzetességei	98
7.3. A család mint társadalmi intézmény, valamint annak kapcsolata a közigazgatással	100
7.4. A normasértő magatartás jellegzetességei	106
8. Az önkormányzat működése	108
8.1. Az önkormányzati rendszer kialakulásának okai	108
8.2. Az önkormányzat feladata, működése	114

1. Az államszervezet és a jogrendszer alapfogalmai

1.1. Az állam működése

1. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az államszervezet és a jogrendszer alapvető fogalmai

Rész téma: Az állam és a hozzá kapcsolódó alapvető fogalmak

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás

Utasítás:

Olvasd el a feladatot, és válaszold meg a kérdéseket!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Képzeld el, és gondold végig, hogy ha Magyarország nem köztársaság, hanem (parlamentáris) monarchia lenne, miben lenne más az Alaptörvény tartalma? Tegyél javaslatot, melyik közjogi méltóságra vonatkozó alaptörvényi szabályokon kellene elsősorban változtatni ahhoz, hogy az Alaptörvény tartalma megfeleljen egy parlamentáris monarchia alkotmányának?

Kérdés:

Köztársaságból királyság? Módosítsd Magyarország Alaptörvényét! Gondolt át az alábbi alkotmányjogi felvetést, és fejtsd ki a véleményed! Mondd el azt is, hogy az általad módosított alkotmányban hogyan és milyen feltételekkel nyerné el a megbízatását az államfő, vagyis a király!



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Különösen fontos lehet a feladat megoldásához az Alaptörvény B) cikk (2) bekezdése, valamint a 10. és 11. cikk!
- Mi történne, ha a köztársaság szót mindenhol királyságra cserélnénk az Alaptörvényben? Fontos végiggondolni a leckében tanultakat: mit jelent az államforma és a kormányforma fogalma!

2. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az államszervezet és a jogrendszer alapvető fogalmai

Rész téma: Az állam és a hozzá kapcsolódó alapvető fogalmak

Feladat típusa:

párosítás

Utasítás:

Párosítsd a kormányformákhoz a jellemzőiket és előfordulásait! Írd be a számokat a megfelelő helyre! Egy helyre több jellemzőt is beírhatsz!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Kormányforma	Kormányforma jellemzői/előfordulása
Prezidenciális köztársaság	
Félprezidenciális köztársaság	
Parlamentáris monarchia	
Parlamentáris köztársaság	
Alkotmányos monarchia	



Választási lehetőségek:

1. Svédországban ilyen van.
2. A miniszterelnöknek az uralkodó és a parlament bizalmát is élveznie kell.
3. A köztársasági elnök erősebb jogkörökkel rendelkezik, mint a kormányfő.
4. Hazánkban ez a kormányforma.
5. Az államfő és kormányfő ugyanaz a személy.
6. Ilyen van Németországban.
7. Az Amerikai Egyesült Államok kormányformája ilyen.
8. Az elnök egy személyben testesíti meg a végrehajtó hatalmat.
9. Ilyen van Franciaországban.
10. Mexikó kormányformája is ilyen.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mit jelent az államforma és a kormányforma?
- Mi a különbség a két fogalom között?
- Milyen jellemzőkkel írhatók le az egyes kormányformák?
- Milyen előnyei lehetnek egy-egy kormányformának?
- Mi alapján alakulhattak ki a fenti kormányformák?

1.2. A hatalommegosztás eszméje és jelentősége. A hatalmi ágak egymáshoz való viszonya

3. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az államszervezet és a jogrendszer alapvető fogalmai

Rész téma: A hatalommegosztás eszméje és jelentősége. A hatalmi ágak egymáshoz való viszonya

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Elemezd az Alaptörvény C) cikkét, és válaszold meg a feltett kérdéseket!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

„(1) A magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik. (2) Senkinek a tevékenysége nem irányulhat a hatalom erőszakos megszerzésére vagy gyakorlására, illetve kizárólagos birtoklására. Az ilyen törekvésekkel szemben törvényes úton mindenki jogosult és köteles fellépni.”

Kérdések:

- Mit jelent, hogy senkinek a tevékenysége nem irányulhat a hatalom erőszakos megszerzésére?
- Szerinted miért tiltja az erőszak alkalmazását az Alaptörvény a hatalom megszerzésével összefüggésben?
- Mit jelent az, hogy senkinek a tevékenysége nem irányulhat a hatalom kizárólagos birtoklására?
- Szerinted mit ért az Alaptörvény a hatalom kizárólagos birtoklása alatt?
- Szerinted mi az oka annak, hogy az Alaptörvény tiltja a hatalom kizárólagos birtoklását?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Hallottál-e már Montesquieu nevééről?
- Olvasd el *A törvények szelleméről* című írásának a hatalommegosztásról szóló részét, és ez alapján válaszold meg a kérdéseket!
- Mit jelent a hatalmi ágak megosztása?
- Miért fontos egy állam életében a hatalommegosztás elvének betartása?

4. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az államszervezet és a jogrendszer alapvető fogalmai

Résztema: A hatalommegosztás eszméje és jelentősége. A hatalmi ágak egymáshoz való viszonya

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Keress meg a megadott forrást, és válaszold meg a feltett kérdéseket!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

„A Tanácsköztársaság a munkások, katonák és földművesek tanácsainak köztársasága. A Tanácsköztársaság a kizsákmányolóknak semmiféle tanácsban helyet nem ad. A munkások, katonák és földművesek tanácsaiban a dolgozó nép hozza a törvényeket, hajtja azokat végre és bíraskodik azok megszegői fölött. A proletárság a tanácsokban gyakorol minden központi és helyi hatalmat.”

Forrás: A Magyarországi Szocialista Szövetséges Tanácsköztársaság alkotmánya (Elfogadta a szövetséges tanácsok országos gyűlése 1919. június 23-án)

Kérdések:

- Mit jelent, hogy a Tanácsköztársaság a kizsákmányolóknak semmiféle tanácsban helyet nem ad?
- Mi az oka szerinted, hogy a dokumentum a dolgozó népről szól?
- Szerinted ez a dokumentum egy demokratikus politikai rendszert ír le?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Melyek a diktatúrák és a demokráciák jellemzői?
- Milyen jogintézmények alkalmazása tesz egy államot demokratikus állammá?

1.3. Az államszervezet lefontosabb szervei I.

5. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az államszervezet és a jogrendszer alapvető fogalmai

Résztema: Az államszervezet legfontosabb szervei I.

Feladat típusa:

párosítás

Utasítás:

Párosítsd az Országgyűlés egyes intézményeit jellemzőikkel! Írd be a számokat a megfelelő helyre! Egy helyre több jellemzőt is beírhatsz!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Országgyűlés intézménye	Az intézmény jellemzője
Frakció	
Bizottság	
Az Országgyűlés elnöke	



Választási lehetőségek:

1. képviselőcsoport;
2. házelnök;
3. az Országgyűlés munkájának megszervezéséről gondoskodik;
4. lehet állandó vagy eseti;
5. képviseli az Országgyűlést más állami szervekkel való kapcsolatban;
6. valamilyen vizsgálatra is létre lehet hozni.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Gondold végig az Országgyűlés szervezetét, felépítését!
- Hányféle intézménye van az Országgyűlésnek?
- Milyen feladatokat látnak el az egyes intézmények?

6. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az államszervezet és a jogrendszer alapvető fogalmai

Résztema: Az államszervezet legfontosabb szervei I.

Feladat típusa:

egyszeres választás

Utasítás:

Olvasd el az esetleírást, és a felsorolt lehetőségek közül válaszd ki a helyes megoldást!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Az Országgyűlés által elfogadott törvényt a köztársasági elnök megfontolásra visszaküldte indokaival együtt a törvényhozó hatalomnak. A parlament megtárgyalta ismét a törvényjavaslatot, azonban nem változtatott a szövegen semmit, és újra megküldte azt az államfőnek.

Kérdés:

- Mit gondolsz, mit tehet az államfő ebben a helyzetben?



Választási lehetőségek:

1. Mivel az Országgyűlésnek figyelembe kellett volna vennie az államfő észrevételeit, azonban nem változtatott a törvényen, ezért az alkotmányellenes. A köztársasági elnök megküldheti azt az Alkotmánybíróságnak.
2. Mivel az országgyűlésnek figyelembe kellett volna vennie az államfő észrevételeit, azonban nem változtatott a törvényen, ezért a köztársasági elnök azt ismét visszaküldheti a parlamentnek.
3. Az Országgyűlés nem köteles figyelembe venni az államfő észrevételeit, a köztársasági elnök az ismét hozzákerült törvényt köteles aláírni.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Vajon miért alakult ki az államfőnek ez a jogköre?
- Miért nem köteles figyelembe venni az Országgyűlés a megfontolásra visszaküldött kifogásokat?

1.4. Az államszervezet legfontosabb szervei II.

7. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az államszervezet és a jogrendszer alapvető fogalmai

Résztema: Az államszervezet legfontosabb szervei II.

Feladat típusa:

egyszerű eseteleírás

Utasítás:

Olvasd el az alábbi esetet, és válaszolj a feltett kérdésekre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A politikatudomány potyautasnak hívja a kormányban azt a pártot, amelyre a kormánykoalíciónak nincs szüksége ahhoz, hogy abszolút többségben legyen a parlamentben, de ez a párt mégis tagja a kormánynak. Ez tehát egy fölös többségű koalíció, ellentétben az olyan kormánnyal, amelynek éppen csak megvan az abszolút többsége a törvényhozó hatalomban. Ez utóbbit minimális többségnek hívjuk.

Egy fiktív országgyűlési választás eredményeképpen a 199 képviselőből álló Országgyűlés politikai összetétele az alábbiak szerint alakult:

- A Párt 80 mandátum
- B Párt 60 mandátum
- C Párt 39 mandátum
- D Párt 20 mandátum

Kérdések:

- Milyen koalíciós variációk jöhetnek szóba ahhoz, hogy minimális összetételű kormány alakuljon?
- Mondj egy olyan variációt, ahol potyautas van a kormányban!
- Milyen koalícióvariációk jöhetnek szóba az Alaptörvény módosításához?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mit jelent az abszolút többség?
- Mit jelent a fölös többségű koalíció?

8. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az államszervezet és a jogrendszer alapvető fogalmai

Résztema: Az államszervezet legfontosabb szervei II.

Feladat típusa:

párosítás

Utasítás:

Párosítsd a jellemzőket a kormány felelősségre vonásának intézményeihez!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A felelősségre vonás intézménye	Az intézmény jellemzője
Konstruktív bizalmatlansági indítvány	
Bizalmi szavazás	
Interpelláció	



Választási lehetőségek:

1. Az országgyűlési képviselő előzetesen írásban bejelentett kérdése, hogy magyarázatot kapjon valamilyen ügyben.
2. Meg kell jelölni az új miniszterelnök személyét is.
3. A miniszterelnök saját magával szemben kezdeményezi.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mit jelent a konstruktív bizalmatlansági indítvány?
- Mi a bizalmi szavazás?
- Mit jelent az interpelláció?

1.5. Az államszervezet legfontosabb szervei III.

9. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az államszervezet és a jogrendszer alapvető fogalmai

Résztema: Az államszervezet legfontosabb szervei III.

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el az alábbi jogforrást és válaszolj a kérdésekre!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

45/2012. (XII. 29.) AB határozat

Magyarország Alaptörvénye átmeneti rendelkezései egyes cikkeinek alaptörvény-ellenességéről és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének utólagos vizsgálatára irányuló eljárásban – dr. Holló András és dr. Stumpf István alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint dr. Balsai István, dr. Dienes-Oehm Egon, dr. Lenkovich Barnabás, dr. Szalay Péter és dr. Szívós Mária alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Magyarország Alaptörvénye átmeneti rendelkezéseinek (2011. december 31.) a kommunista diktatúrából a demokráciába való átmenetről szóló része (preambuluma), 1–4. cikke, 11. cikk (3) és (4) bekezdése, 12., 13., 18., 21., 22. cikkei, 23. cikk (1) és (3)–(5) bekezdései, 27. cikke, 28. cikk (3) bekezdése, 29. cikke, 31. cikk (2) bekezdése, valamint 32. cikke alaptörvény-ellenes, ezért azokat a kihirdetésükre visszamenőleges hatállyal, 2011. december 31-ével, illetve a 23. cikk (3)–(5) bekezdését 2012. november 9-ével megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Kérdések:

- Mely szerv bocsátotta ki, és hogy hívjuk ezt a jogforrást?
- Előzetes vagy pedig utólagos normakontrollról van szó? A szövegből honnan tudjuk, hogy melyik?
- Mit jelent a megsemmisítés kifejezés?
- Nézz utána, hogy mit jelent a párhuzamos indokolás, illetve mit a különvélemény!



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Olvasd el, mit tanultál az Alkotmánybíróságról!
- Mit jelent a jogforrás fogalma?
- Mit jelent a jogforrások hierarchiája?

10. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az államszervezet és a jogrendszer alapvető fogalmai

Résztéma: Az államszervezet legfontosabb szervei III.

Feladat típusa:

többszörös választás

Utasítás:

Olvasd el az állításokat, és válaszd ki azokat, amelyek az alapvető jogok biztosára vonatkoznak!



Választási lehetőségek:

1. Legalább 45. életév betöltése kell hozzá.
2. A 19. században Svédországban alakult ki.
3. Az Országgyűlés kétharmados többséggel hat évre választja meg.
4. Törvényt kezdeményezhet.
5. Az alapvető jogokkal kapcsolatban tudomására jutott visszaességekát kivizsgálja.
6. Elősegíti az emberi jogok érvényesülését és védelmét.
7. A miniszterelnök nevezi ki.
8. Kezdeményezheti az Alkotmánybíróságnál a jogszabályok Alaptörvénnyel való összhangjának felülvizsgálatát.
9. Az egyik helyettese a miniszterelnök-helyettes.
10. Más néven ombudsman.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Milyen jogintézmény az alapvető jogok biztosja?
- Milyen feladatai vannak az alapvető jogok biztosának?

1.6. Az államszervezet legfontosabb szervei IV.

11. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az államszervezet és a jogrendszer alapvető fogalmai

Résztéma: Az államszervezet legfontosabb szervei IV.

Feladat típusa:

bírósági tárgyalás szimulációja

Utasítás:

Olvassátok el Arany János *Toldi* című művének harmadik énekét, majd végezzétek el a feladatot!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

*„Túrte Miklós, túrte, ameddig túrhette,
Azzal álla bosszút, hogy csak fel sem vette;
Úgy mutatta, mintha nem is venné észre,
Fülét sem mozdítá a nagy döngetésre.
De, midőn egy dárda válla csontját érte,
Iszonyatosképen megharagutt érte,
S melyen ült, a malomkő-darabot fogta,
Toldi György bosszantó népe közé dobta.”*

Feladat:

Szimuláljatok egy fiktív bírósági tárgyalást, mintha lenne hazánkban esküdszéki bíraskodás, és folytassátok le az eljárást!



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mi a feladatuk a tárgyalás során az egyes szereplőknek?
- Mi alapján lehet egy vádlottat elítélni?
- Milyen szempontokat kell figyelembe venni egy ítélet meghozatala során?
- Milyen eljárási rendet kell tartani?

A feladat lebonyolítása:

A tárgyalás szimulálásához válasszatok:

- egy bírót;
- egy ügyészt;
- egy ügyvédet;
- esküdszéket 5 fővel;
- jelöljétek ki, ki legyen Miklós, aki a vádlott;
- legyen a vádnak tanúja Toldi György személyében;
- legyen a védelemnek tanúja Miklós és György édesanyja személyében!

A szimulációban – a fentiek alapján – 11 fő vesz részt, az osztály többi tagja megfigyel.

A per résztvevőinek szükséges előre elkészíteni a szereplőlapjait. A szereplőlapokon az alábbi leírások szerepeljenek:

Bíró: a te feladatod az, hogy levezeted a tárgyalást, szót adsz a védőnek és az ügyésznek, vigyázol a tárgyalás rendjére, valamint a törvények és az esküdszék döntése alapján kiszabod az esetleges büntetést.

Ügyész: te képviseled a vádat. Pontosan el kell mondanod a bírónak és az esküdteknek, hogy milyen cselekmény elkövetésével vádolod Miklóst, az milyen törvénybe ütközik, bizonyítod a cselekmény elkövetését, és javaslatot teszel a büntetésre, illetve a büntetési tételre (például szabadságvesztés börtönben 10 évre).

Ügyvéd: a te feladatod az, hogy képviseld Miklóst, és érvekkel, bizonyítékokkal támaszd alá az ártatlanságát. A célod: magatok mellé állítani az esküdteket és meggyőzni őket arról, hogy a védenced ártatlan. Érvelj bármilyen eszközzel!

Miklós: a te feladatod – az ügyvéddel konzultálva – mindent elkövetni annak érdekében, hogy felmentsenek a vád alól. Dönthetsz úgy, hogy vallomást teszel, de meg is tagadhatod a vallomástételt. Az utolsó szó jogán pedig neked van lehetőséged felszólalni utolsóként, mielőtt ítélet születne.

Esküdtek: a ti feladatotok, hogy figyeljétek a tárgyalás menetét, meghallgassátok az ügyész vádját, érveit, bizonyítékait, majd az ügyvéd védőbeszédét, a tanúkat (ha vannak), és közösen meghozzátok a döntést Miklós bűnösségéről vagy ártatlanságáról.

Toldi György: tégy tanúvallomást az ügyben! Vigyázz, igazmondási kötelezettséged van!

Miklós és György édesanyja: tégy tanúvallomást az ügyben! Vigyázz, igazmondási kötelezettséged van!

A tanár a feladat megoldása előtt cetlikre kímásolja a szereplapokat, amelyeket a vállalkozó szellemű diákok kihúznak, majd behelyezkednek az adott szerepbe.

A tárgyalásnak pedagógiai értelemben nem célja a pontos jogi minősítés meghatározása, inkább a tárgyalás menetének bemutatása, a szerepek megértése.

A Büntető törvénykönyvben meglévő tényállások közül esetlegesen szóba jöhet:

Emberölés

160. § (1) Aki mászt megöl, büntett miatt öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha az emberölést

- a) előre kitervelten,
- b) nyereségvágyból,
- c) aljas indokból vagy célból,
- d) különös kegyetlenséggel,
- e) hivatalos személy vagy külföldi hivatalos személy sérelmére, hivatalos eljárása alatt, illetve emiatt, közfeladatot ellátó személy sérelmére, e feladatának teljesítése során, továbbá a hivatalos, a külföldi hivatalos vagy a közfeladatot ellátó személy támogatására vagy védelmére kelt személy sérelmére,
- f) több ember sérelmére,
- g) több ember életét veszélyeztetve,
- h) különös visszaesőként,
- i) tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére,
- j) védekezésre képtelen személy sérelmére vagy
- k) a bűncselekmény elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére

követik el.

(...)

(4) Aki az emberölést gondatlanságból követi el, vétség miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Erős felindulásban elkövetett emberölés

161. § Aki mászt méltányolható okból származó erős felindulásban megöl, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A jogos védelem

22. § (1) Nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

(2) A jogtalan támadást úgy kell tekinteni, mintha az a védekező életének kioltására is irányult volna, ha

a) azt személy ellen

aa) éjjel,

ab) fegyveresen,

ac) felfegyverkezve vagy

ad) csoportosan

követik el, (...)

(3) Nem büntethető, aki az elhárítás szükséges mértékét ijedségből vagy menthető felindulásból lépi túl.

(4) A megtámadott nem köteles kitérni a jogtalan támadás elől.

Megfigyelési szempontok:

- Az adott szereplő megfelelően teljesítette-e feladatát?
- Milyen tényeket vettek figyelembe az esküdtek a bűnösség megállapításánál vagy az ártatlanság ki-
mondásánál?
- Milyen védekezési szempontokat adott elő a védő?
- Mivel érvelt az ügyész?
- A tanúk eleget tettek-e az igazmondási kötelezettségüknek?
- Megadta-e a bíró az utolsó szó jogát Miklósnak?
- Mivel védekezett Miklós?
- Miklós tette kimerítette-e a bemutatott büntetőjogi tényállás valamelyikét?
- Ismertette-e a vádat az ügyész?
- Eltértek-e a vádtól a tárgyalás során?
- Jogszerű ítélet született-e?

12. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az államszervezet és a jogrendszer alapvető fogalmai

Résztema: Az államszervezet legfontosabb szervei IV.

Feladat típusa:

párosítás

Utasítás:

Párosítsd az igazságszolgáltatás alapelveit a rájuk jellemző állításokkal! Írd be a számokat a megfelelő helyre!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Az igazságszolgáltatás alapelvei	Az alapelvek jellemzői
A bírói függetlenség elve	
Az igazságszolgáltatás bírói monopóliumának elve	
A tárgyalás nyilvánossága	
A bíróság előtti egyenlőség	
A társas bíraskodás, az ülnökök részvétele	
A védelemhez való jog	



Választási lehetőségek:

1. Laikusok is helyet kapnak az igazságszolgáltatásban.
2. A terheltnek joga van védőt, azaz ügyvédet meghatalmazni.
3. A törvény előtt mindenki egyenlő.
4. A bíraskodás alapvető állami funkcióját csak a bíróságok láthatják el.
5. Ítélezési tevékenységükben a bírák nem utasíthatók.
6. A tárgyaláson hallgatóság tagjaként is részt lehet venni.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mit jelent, hogy a bíró csak a törvényeknek van alárendelve?
- Mit jelent az, hogy az igazságszolgáltatás bírói monopólium?
- Milyen értelemben egyenlők az emberek a bíróság és a törvények előtt?
- Mit jelent a laikusok részvétele az igazságszolgáltatásban?
- Nézz utána! – Ha egy terhelt személynek, vádlottnak nincs elegendő pénze arra, hogy ügyvédet fogadjon, hogyan tudja a védelemhez való jogát gyakorolni?
- Olvasd el, mit ír a jegyzet a bíróságokról!
- Keresd meg az interneten, hogy mit jelent a kirendelt védő fogalma! Ki ő, ki fizeti és hogyan kerül a büntetőeljárás és a bírósági eljárás folyamatába?

1.7. A jog és jogrendszer alapvető jellemzői

13. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az államszervezet és a jogrendszer alapvető fogalmai

Résztema: A jog és jogrendszer alapvető jellemzői

Feladat típusa:

mondatkiegészítés

Utasítás:

Egészítsd ki a mondatot úgy, hogy az állítás igaz legyen! A felsorolt lehetőségek közül válassz!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

A jog az állam által alkotott vagy az állam által elismert olyan magatartási szabályokat jelenti, amelyek kötelezők, érvényesülésüket állami szervek biztosítják.



Választási lehetőségek:

- a) részvétellel;
- b) kényszerrel;
- c) nem;
- d) sokszor;
- e) soha sem.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Keressetek olyan élethelyzeteket, amelyekben a jog kényszerítő erejét felismeritek!

14. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az államszervezet és a jogrendszer alapvető fogalmai

Résztema: A jog és jogrendszer alapvető jellemzői

Feladat típusa:

mondatkiegészítés

Utasítás:

Egészítsd ki a mondatot úgy, hogy az állítás igaz legyen! A felsorolt lehetőségek közül válassz!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

A jogrendszer egy adott állam jogforrásainak a rendezett összessége.



Választási lehetőségek:

(feleletválasztós kérdésnél)

- a) összes;
- b) hatályos;

- c) törvényes;
- d) szabályos;
- e) mindenki által ismert.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mit jelent a jogforrások hierarchiája?
- Milyen elemei vannak a jogrendszernek?

1.8. A jogforrások és a jogalkotás alapvető jellemzői

15. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az államszervezet és a jogrendszer alapvető fogalmai

Résztema: A jogforrások és a jogalkotás alapvető jellemzői

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el a lenti jogszabályrészletet, és válaszolj a kérdésekre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet

a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről

A Kormány az Alaptörvény 15. cikk (2) bekezdésében meghatározott eredeti jogalkotói hatáskörében eljárva (...) az Alaptörvény 15. cikk (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva a következő rendeletet alkotja...

Kérdések:

- A jogforrások melyik csoportjába tartozik ez a jogforrás?
- Ki bocsátotta ki?
- Mit jelent az eredeti jogalkotói hatáskör?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Milyen jogforrásokat alkothat a kormány?
- Mit jelent a származékos jogalkotás?
- A jogszabályok hierarchiájában hol helyezkedik el a kormányrendelet?

16. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az államszervezet és a jogrendszer alapvető fogalmai

Résztéma: A jogforrások és a jogalkotás alapvető jellemzői

Feladat típusa:

sorképzés

Utasítás:

Állítsd hierarchiába az alábbi jogszabályokat! Írd a jogszabály sorszámát a megfelelő helyre! Kezd a legmagasabb rendű jogszabállyal! (Egy sorszámot segítségül megadtunk.)



Feladat/ eset leírása/kérdés:

5.



Választási lehetőségek:

Jogszabályok:

1. önálló szabályozó szerv vezetőjének rendelete;
2. kormányrendelet;
3. helyi önkormányzati rendelet;
4. törvény;
5. a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendelete;
6. miniszteri rendelet.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mit jelent a jogszabályok hierarchiája?
- Az alacsonyabb szintű jogszabály lehet-e ellentétes a magasabb szintűvel?

2. Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

2.1. Az állampolgárság fogalma és jellemzői

1. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Résztema: Az állampolgárság fogalma és jellemzői

Feladat típusa:

egyszeres választás

Utasítás:

Olvasd el a kérdést, és válaszd ki a helyes megoldást!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Mit jelent az, hogy az állampolgárság határozatlan időtartamú jogviszony?



Választási lehetőségek:

- Az állampolgárság elnyeréséhez bizonytalan ideig kell várakozni, amíg az állam nem dönt róla.
- Senki sem tudhatja, meddig állhat fenn egy államban az állampolgársága.
- Az állampolgársági jogviszony időtartama nincs előzetesen meghatározva, az a legtöbb esetben az adott személy haláláig fennáll.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mit jelent az állampolgárság?
- Gyűjtsetek olyan eseteket, amikor egy állampolgár lemondhat az állampolgárságáról!

2. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Résztema: Az állampolgárság fogalma és jellemzői

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el a megadott forrás részletét, és válaszolj a kérdésekre azzal kapcsolatban, milyen elvárásokat tartalmaz a szerződés a csatlakozott államokkal szemben!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Az államok közössége 1961-ben elfogadott egy nemzetközi szerződést a hontalanság eseteinek csökkentéséről, amelyhez hazánk is csatlakozott. Keresd meg a Nemzeti Jogszabálytárban a 2009. évi XV. törvényt, és olvasd el a szerződés magyar nyelvű szövegének 1–13. Cikkét!

Kérdések:

- Milyen állampolgárnak kell tekinteni a talált gyermekeket?
- Ha egy gyermek egy tengeri hajóúton születik meg, hogyan kell jogilag értékelni a születés tényét?
- Mikor alkothat egy állam olyan szabályozást, amely szerint, akit megfosztanak állampolgárságától, annak házastársa vagy gyermeke is elveszti állampolgárságát?
- Mikor fosztható meg egy személy az állampolgárságától etnikai, faji, vallási vagy politikai okból?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Milyen az állam és a polgára közötti viszony jogi jellegét tekintve?
- Kit nevezünk hontalan személynek?

3. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Résztema: Az állampolgárság fogalma és jellemzői

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás

Utasítás:

Olvasd el a leírást, és válaszolj a kérdésre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A család régi ismerőse már több mint 40 éve Párizsban él. Nagyon régen eladta itthoni házát, ritkán látogat haza, de magyarul még jól beszél, és sokszor érdeklődik a család hogyléte felől. A közelmúltban elmondta, hogy még soha nem szavazott az Európai Parlament tagjainak választásán, de a következőn szeretne részt venni. Bizonytalan viszont abban, van-e erre lehetősége, hiszen bár magyar állampolgár, de régóta külföldön él.

Kérdés:

- A család hozzád fordul a kérdéssel: milyen tanácsot tudnál adni a régi ismerősnek?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mi az összefüggés az állampolgárság és a választójog között?

4. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Résztema: Az állampolgárság fogalma és jellemzői

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás érveléssel

Utasítás:

Olvassátok el az alábbi leírást, és vitassátok meg a kérdést!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A 2010-es években és azt követően hazánk és Európa egyik legnagyobb kihívása a megnövekedett migráció. Sokan úgy vélik, a bevándorlókat és menekülőket segíteni kell: számukra szállást, megélhetést, munkát szükséges biztosítani, és azt is lehetővé kell tenni, hogy vallásukat, szokásaikat új lakóhelyükön is gyakorolhassák. Mások aggódnak: Európa keresztény gyökereit, a megszokott biztonságot, az európai életformát féltik az érkező tömegek miatt.

Kérdés:

- Gyűjtsétek össze a migráció előnyös és lehetséges hátrányos következményeit!



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mit jelent a migráció?
- Gondold végig, milyen terheket ró egy államra a megnövekedett migráció!
- Te milyen eszközökkel segítenéd a bevándorlók beilleszkedését?

2.2. A magyar állampolgárság létrejötte és megszűnése

5. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Résztema: A magyar állampolgárság létrejötte és megszűnése

Feladat típusa:

párosítás

Utasítás:

Párosítsd az alábbi fogalmakat!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

A magyar állampolgárság létrejöhet keletkezés vagy megszerzés útján. Melyik eset melyik csoportba tartozik?

A magyar állampolgárság keletkezésének esetei

A magyar állampolgárság megszerzésének esetei

születés – leszármazási elv
honosítás
visszahonosítás
születés – területi elv
nyilatkozattétel
családjogi tények



Választási lehetőségek:

Ennél a feladattípusnál nem releváns.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mit jelent a honosítás?
- Mit jelent a visszahonosítás?
- Mit jelent a leszármazási elv?
- Mit jelent a területi elv?

6. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Rész téma: A magyar állampolgárság létrejötte és megszűnése

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el az alábbi forrást, és válaszold meg a kérdést!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

**Magyarország Alaptörvénye
(2011. április 25.)
G) cikk**

- (1) Születésével a magyar állampolgár gyermeke magyar állampolgár. Sarkalatos törvény a magyar állampolgárság keletkezésének vagy megszerzésének más eseteit is meghatározhatja.
- (2) Magyarország védelmezi állampolgárait.
- (3) Senkit nem lehet születéssel keletkezett vagy jogszerűen szerzett magyar állampolgárságától megfosztani.
- (4) Az állampolgárságra vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.

Az Alaptörvény itt érhető el: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv>

Kérdés:

- Az Alaptörvény G) cikke alapján milyen jogok illetik meg a magyar állampolgárt?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Miben nyilvánulhat meg az állam védelme ebben az esetben?

7. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Résztema: A magyar állampolgárság létrejötte és megszűnése

Feladat típusa:

egyszerű eseteleírás

Utasítás:

Olvasd el az alábbi esetet, és válaszolj a kérdésre!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

K. Béla magyar állampolgár nem sokkal a második világháború után elhagyta Magyarországot, és Ausztráliában telepedett le. Mivel nem tért vissza Magyarországra, a magyar kormány 1950-ben megfosztotta állampolgárságától.

Kérdés:

- A mai szabályok szerint hogyan válhatna újra magyar állampolgárrá?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mi a különbség a honosítás és visszahonosítás között?

8. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Résztema: A magyar állampolgárság létrejötte és megszűnése

Feladat típusa:

összetett esetleírás

Utasítás:

Olvasd el az alábbi esetet, és válaszolj a kérdésekre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

K. Péter és felesége, B. Barbara magyar állampolgárok, Budapesten élnek. Barbara informatikát tanul a műszaki egyetemen. Egy nap arról a jó hírről értesítik, hogy elnyerte azt az egyéves ösztöndíjat Finnországba, amelyre korábban pályázott. Nagy az öröm a családban, de hamar felmerül a kérdés: ha Barbara kiköltözik Finnországba, Péter vele menjen-e? Hosszú vívódás után úgy döntenek, megpróbálják: együtt utaznak ki, és amíg Barbara a finn egyetemen tanul, Péter megpróbál állást találni és dolgozni. Mivel Péter teniszedző, nagyon bíznak abban, hogy Finnországban könnyen talál majd munkalehetőséget.

Az ifjú házaspár augusztusban Helsinkibe költözik. Barbara megkezdi tanulmányait az egyetemen, Péter egyelőre a lakást rendezgeti, sokat kirándul, és elkezd felmérni, milyen a helyi teniszélet. Ezután több klubban is elkezd oktatni, olyan tanítványokat, akik angolul is értenek.

Mire Barbara ösztöndíja lejár, újabb nagy öröm éri a családot: megszületik a babájuk is. A házaspár az eltelt év alatt sokszor beszélgetett arról, hogy talán a legjobb lenne Helsinkiben maradni, hiszen mindketten jól érzik magukat, a finn nyelvet is kezdik megismerni, és Barbara is valószínűleg könnyen találhat munkát a fővárosban. Úgy érzik, egyre kevésbé kötődnek szülőhazájukhoz, nem szeretnének már Magyarországra visszatérni. Szerintük gyermeküknek is jó lesz, ha Finnországban nő fel.

Végül a házaspár úgy dönt, másfél évvel az után, hogy Magyarországról elköltöztek, kezdeményezik a finn állampolgárság megszerzését, és lemondanak a magyar állampolgárságukról. Megindítják az illetékes helsinki hatóságnál az állampolgársági eljárást, és megküldik a lemondásról szóló nyilatkozatot a magyar hatósághoz. A lemondást a köztársasági elnök elfogadja, így magyar állampolgárságuk megszűnik.

Sajnos azonban a kiköltözéstől számított két év elteltével már komoly nehézségeik adódnak. A világhírű Finnországot is sújtja, a teniszklubok bezárnak, Péter munka nélkül marad. Az informatikai cégek igyekeznek javítani a finn munkaerőpiaci helyzeten, és nem szívesen vesznek fel külföldi munkaerőt, így Barbara foglalkoztatása is bizonytalanra válik. Sajnos a finn nyelv nem is olyan könnyű, emiatt egyikük sem tudta ennyi idő alatt jól elsajátítani. És ami a legnagyobb gond: a finn hatóságok a folyamatban lévő

állampolgársági eljárás során arról értesítik őket, hogy stabil munkahely és jövedelem nélkül nincs mód az ország állampolgárságának megszerzésére.

Így a házaspár meghozza az újabb döntést: visszatérnek Magyarországra, és ott próbálják folytatni, ahol két éve abbahagyták. Szerencsére fővárosi lakásuk még megvan, és szüleik is tudják támogatni őket. Jogi szempontból azonban nehéz helyzetben vannak: finn állampolgárságot nem tudtak szerezni, magyar állampolgárságuk pedig – mivel lemondtak róla – megszűnt.

Kérdések:

- Állampolgársági szempontból a házaspár minek minősül jelen helyzetben?
- Ha szeretnének újra magyar állampolgárok lenni, milyen tanáccsal tudnád segíteni őket?
- Mit tehetnek, ha a lemondás elfogadásától számított három év elmúltával szeretnének újra magyar állampolgárok lenni?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Milyen következményekkel járhat az, ha valaki lemond az állampolgárságáról?
- Mit jelent a visszahonosítás?

2.3. Az emberi jogok fogalma, jelentősége, csoportosítása, nemzedékei

9. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Résztema: Az emberi jogok fogalma, jelentősége, csoportosítása, nemzedékei

Feladat típusa:

csoportosítás

Utasítás:

Csoportosítsd a felsorolt alapvető jogokat aszerint, hogy a jogok első, második vagy harmadik nemzedékéhez tartoznak-e!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Az alapvető jogokat – kialakulásuk időrendi sorrendjében – három nemzedékbe (generációba) soroljuk. E szerint csoportosíts!

Első generációs alapvető jogok	Második generációs alapvető jogok	Harmadik generációs alapvető jogok



Választási lehetőségek:

1. egészséges környezethez való jog;
2. személyes adatok védelméhez való jog;
3. munka és foglalkozás szabad megválasztásához való jog;
4. élethez és méltósághoz való jog;
5. mozgásszabadsághoz való jog;
6. gyermekek jogai;
7. gyülekezési jog;
8. szociális biztonsághoz való jog;
9. sztrájkjog.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Miért fontosak az alapvető jogok?
- Mi a különbség az állampolgári és az emberi jog között?
- Mit jelentenek a szabadságjogok?
- Mit tartalmaznak a gazdasági, szociális és kulturális jogok?
- Mit nevezünk globális vagy szolidaritási jogoknak?

10. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Résztema: Az emberi jogok fogalma, jelentősége, csoportosítása, nemzedékei

Feladat típusa:

mondatkiegészítés

Utasítás:

Egészítsd ki az alábbi mondatot a hiányzó szavakkal úgy, hogy a mondat igaz legyen!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Az emberi jogok nemzetközi védelme területén nagy jelentőségű az Európa Tanács keretében működő Emberi Jogok Európai Bírósága (székhelye: 1.), valamint az Európai Unió Bírósága is (székhelye: 2.).



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mi a különbség az Európai Unió Bírósága és az Emberi Jogok Európai Bírósága között?

11. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Résztéma: Az emberi jogok fogalma, jelentősége, csoportosítása, nemzedékei

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvassátok el az alábbi szemelvényt, majd válaszoljatok a kérdésre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Az alábbi két részlet Szophoklész *Antigoné* című drámájában olvasható (Trencsényi-Waldapfel Imre fordításában).

Antigoné azt mondja, a holtak eltemetésének kötelezettsége olyan ősi, „örök” emberiességi követelmény, amellyel emberi rendelkezés, parancs nem szegülhet szembe:

*„Parancsaidban nem hiszem, hogy oly erő
Lehet, mely engem istenek nem változó
Íratlan törvényét áthágni kényszerít.
Mert nem ma vagy tegnap lépett életbe az,
De nincs ember, ki tudná, hogy mióta áll.”*

Ezzel szemben Kreón király arra hivatkozik, hogy őt terheli a rend fenntartásának felelőssége, az uralkodói hatalom felsőbbsege pedig mindenkire kikerülhetetlen kötelezettséget ró:

*„Akit királlyá tett a nép, követni kell
Minden szavát, legyen jogos vagy jogtalan.
Mert fejetlenségnél nincs nagyobb veszély,
A városok pusztulnak, házak általa
Dőlnek romokba, és baráti fegyverek
Kicsorbulnak. De hogyha elvállalt a nép
Fegyelmező hatalmat, az megmentheti,
Ezért meg kell a város rendjét védeni...”*

Kérdés:

- Véleményetek szerint kinek van igaza, kinek az álláspontját milyen érvekkel lehet alátámasztani? Érveljétek a véleményetek mellett, ütköztessétek a véleménykülönbségeket, győzzétek meg a vitapartneret a saját igazatokról!



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Miben van igaza a királynak? Ha övé a hatalom, megtagadható-e az engedelmesség a királyi parancsok esetében? Áttételesen: szembeszegülhetünk-e jogszerűen az állami hatalommal, az általa kibocsátott jogi szabályokkal?

- Miben van igaza Antigonénak? Helyes, elfogadható-e az olyan jogi előírás, amely szemben áll az örök erkölcsi követelményekkel, az emberiség parancsaival, az igazságossággal?

Egyéb segítő információk:

A feladat kapcsolódik az emberi jogok eredetét képező természetjogi szemlélethez is.

A két szemelvény a jog megközelítésének két alapvető elméleti irányzatára is jó példát mutat be. Antigoné érvelése az úgynevezett *természetjogi* szemléletre példa, Kreón gondolatmenete pedig az úgynevezett *jogpozitivist* irányzatot jeleníti meg.

A jogpozitivist irányzat a jogra elsődlegesen úgy tekint, mint kizárólag magatartás-előírások olyan halmazára, amelyet emberek (jogi értelemben: állami szervek) alkotnak meg, és ezáltal kötelező. A pozitivist szemlélet mai legfontosabb megjelenítése az úgynevezett *jogbiztonság* követelményében ragadható meg. A történelem során azonban ennek a szemléletnek a szélsőséges alkalmazása megmutatta, hogy a „papír bármit elbír”, így végső esetben akár a legsúlyosabb emberiség elleni cselekmények is jogi szabályokba foglalhatók (például a Harmadik Birodalomban).

A természetjogi szemlélet a jog „mögött” vagy „felett” valamilyen végső mércét, általánosabb követelményt keres (például erkölcs, igazságosság). Mint említettük, ez az irányzat képezi az alapvető (emberi) jogok gondolkörének alapját is. A természetjogi szemlélet a 20. század második felében erőteljesen újjáéledt, részben válaszul a század első felének háborúira, az emberek tömegei ellen elkövetett súlyos cselekményekre.

12. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság fogalma. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Résztema: Az emberi jogok fogalma, jelentősége, csoportosítása, nemzedékei

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el a megadott forrást, és válaszold meg a kérdéseket!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Az ENSZ gyermekjogi egyezményét hazánkban az 1991. évi LXIV. törvényben hirdették ki. Keressétek meg a törvény szövegét a Nemzeti Jogszabálytárban!

A feldolgozandó szövegrész a Bevezetés és az I. rész.

Feladat:

Alkossatok csoportokat, és gyűjtsétek ki, hogy az egyezmény szerint milyen jogokat kell biztosítaniuk az államoknak a gyermekek részére!

Térjete ki arra is, hogy a nemzetközi egyezmény elvárásai – tapasztalatotok szerint – milyen mértékben érvényesülnek a gyakorlatban!



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Miért fontos külön foglalkozni a gyermekek jogaival?

2.4. Az emberi jogok védelme és korlátozhatósága

13. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Résztema: Az emberi jogok védelme és korlátozhatósága

Feladat típusa:

egyszeres választás

Utasítás:

Olvasd el a kérdést, és válaszd ki a helyes megoldást!



Feladat/eset leírása/kérdés:

- Mit jelent a pozitív diszkrimináció?



Választási lehetőségek:

- a) A hátrányos megkülönböztetés teljes hiányát.
- b) Azt, hogy az esélyegyenlőség érdekében valakit előnyben részesítünk mással szemben.
- c) Azt, hogy aki mászt diszkriminál, előnyösebb helyzetbe kerül másokkal szemben.
- d) Azt, hogy a jogi szabályok sosem alkalmazhatnak hátrányos megkülönböztetést.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Keressetek a mindennapi életből olyan helyzeteket, amikor találkoztatok már a pozitív diszkriminációval!

14. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Résztema: Az emberi jogok védelme és korlátozhatósága

Feladat típusa:

összetett eseteírás

Utasítás:

Olvassátok el az alábbi leírást, és vitassátok meg a kérdést!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Súlyos és felkavaró bűncselekmények elkövetése után az emberekben – a közbeszédben, a politikában – időről időre felmerül a halálbüntetés visszaállításának kérdése.

Osszátok két csoportra az osztályt, és gyűjtsétek össze a halálbüntetés ellen, illetve mellett szóló érveket! Ha összeállt mindkét csoport listája, vitassátok meg az egyes érveket, ütköztessétek az álláspontokat!



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Ismersz-e olyan országokat, amelyekben még alkalmaznak halálbüntetést?
- Vajon mi lehet az oka annak, hogy egyes országok eltörölték, mások pedig ma is alkalmazzák ezt a legsúlyosabb büntetési formát?

2.5. Egyes alapvető (emberi) jogok

15. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Résztéma: Egyes alapvető (emberi) jogok

Feladat típusa:

egyszeres választás

Utasítás:

Olvasd el a kérdést, és válaszd ki a helyes megoldást!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Az emberi jogok között általában véve nincsen rangsor, mégis az egyik jogot a többi fölé emelhetjük. Melyik ez a jog?



Választási lehetőségek:

- A mozgásszabadság.
- A gyülekezési jog.
- A munka és foglalkozás szabad megválasztása.
- Az oktatáshoz való jog.
- Az élethez és az emberi méltósághoz való jog.
- A szólásszabadság.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Beszélgetsetek arról, vajon miért van ez így? Ti mit gondoltok róla?
- Idézzetek fel olyan, általatok látott filmeket, amelyekben az élet és méltóság jogát megsértették.

16. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Résztéma: Egyes alapvető (emberi) jogok

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el az alábbi szövegrészletet, és válaszolj a kérdésekre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Mint ismert, az állatoknak a magyar jog szerint nincsen az élethez és a méltósághoz való joguk, az állat jogi értelemben dolog, a tulajdon tárgya. Mégis, a büntető törvénykönyv 244. §-a az *állatkínzást* büntetni rendeli.

A törvényi tényállás szerint az követ el állatkínzást, aki:

- gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben indokolatlanul olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza,
- gerinces állatát vagy veszélyes állatát elüzi, elhagyja vagy kiteszi.

Kérdés:

- Véleményed szerint mi indokolhatja, hogy a törvény büntetni rendeli a gerinces állatokkal szemben alkalmazott, fentiekben körülírt kegyetlen bánásmódot?
- Mit gondolsz, milyen, jogilag megengedett esetek nem tartoznak az állatkínzás körébe?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Keressetek az interneten olyan eseteket, amelyekben valakit elítéltek állatkínzásért!
- Milyen tényállást valósítottak meg az elkövetők, és milyen nagyságú büntést alkalmaztak velük szemben?

2.6. Az állampolgársághoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek

17. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Résztéma: Az állampolgársághoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek

Feladat típusa:

egyszeres választás

Utasítás:

Olvasd el a kérdést, és válaszd ki a helyes megoldást!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Válaszd ki a felsoroltak közül azt a jogot, amely hazánkban csak a magyar állampolgárokat illeti meg!



Választási lehetőségek:

- a) Az élethez és az emberi méltósághoz való jog.
- b) Az egyesülési jog.
- c) A gyülekezési jog.
- d) Az országos népszavazáson való részvétel joga.
- e) A szólásszabadság.
- f) A diszkrimináció tilalma.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mi a különbség az emberi és az állampolgári jogok között?

18. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Résztéma: Az állampolgársághoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek

Feladat típusa:

egyszeres választás

Utasítás:

Olvasd el a kérdést, és válaszd ki a helyes megoldást!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A felsoroltak közül melyik az a kötelezettség, amely hazánkban csak a magyar állampolgárokat terheli?



Választási lehetőségek:

- a) A közteherviselési kötelezettség.
- b) A jogi előírások megtartásának kötelezettsége.
- c) A hadkötelezettség.

19. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Résztema: Az állampolgársághoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek

Feladat típusa:

összetett esetleírás

Utasítás:

Olvasd el az alábbi esetet, és válaszolj a kérdésekre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Két barátoddal találkozol egy közeli téren. Amikor odaérsz a megbeszélthelyre, a barátaid már ott vannak, és éppen vitáznak, majd téged kérnek meg, hogy tegyél köztük igazságot.

Egyikük azt mondja, az adózás teljesen felesleges, ahogy a szülei is megmondták. Mindenkinek meg kellene hagyni azt a jövedelmet vagy vagyont, amit saját munkájával megszerzett, és rábízni, mire akarja elkölteni. Ez a gazdaságnak is jót tenne, hiszen a saját pénzén mindenki vásárol valamit, ez „felpörgeti” a kereskedelmet. Nem igazságos az, hogy amit valaki „véres verítékkal”, kemény munkával megszerz, abból az állam könnyedén, lényegében a „semmiért” cserébe elvegyen egy jelentős részt. Különösen igazságtalan az, hogy nemcsak a központi állami szervek, hanem az önkormányzatok is szednek adókat.

Másik barátod szerint adózni fontos kötelesség, mert mindenkinek hozzá kell járulnia a közös terhek viseléséhez. Sőt, azt mondja, az igazán igazságos rendszer az, amely szerint akinek magasabb a jövedelme, vagyona, attól több adót kell beszedni. Szerinte, ha nem lennének adók, az állam működése ellehetetlenülne, és ez senkinek sem lenne jó.

Kérdések:

- Gondold át, kinek mennyiben lehet igaza! Te melyik barátod véleménye mellé állnál, és miért?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mit jelent a közteherviselés? Mi a jelentősége?
- Melyek az állam és az önkormányzatok feladatai? Honnan tudnak bevételt szerezni, hogy ezeket finanszírozzák?
- Hogyan érdemes a jövedelmeket, vagyonekat bevonni a közteherviselésbe? Indokolt-e az, hogy „akinek több van, az többet is adjon”?

20. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az állampolgárság. Az alapvető jogok és kötelezettségek

Résztéma: Az állampolgársághoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el a megadott forrást, és válaszold meg a kérdéseket!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Magyarországon 2004-ben megszűnt a békeidőszakban is kötelező sorkatonai szolgálat. Számos európai állam is ezt a megoldást választotta, míg más országokban ez a szolgálati forma ma is megmaradt. Magyarországon ugyanakkor önkéntes tartalékos katonai szolgálat vállalható.

A forrás az alábbi linken érhető el:

www.parlament.hu/documents/10181/1763272/Elemzes_2018_Sorkatonai_onkentes_szolgalatok.pdf

Kérdések:

- Tekintsd át a fenti forrást, és válassz ki három európai államot, ahol jelenleg is van sorkatonai szolgálat! Számítsd ki, hogy ezekben a lakosság számához képest hány százalék az aktív katonai létszám! Vesd össze ezt az arányt a társaid által megvizsgált más országok számaival!
- Gondold át, és gyűjts érveket ehhez: szerinted indokolt lenne-e visszaállítani hazánkban a kötelező sorkatonai szolgálatot? Milyen előnyei és milyen hátrányai lennének?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- A hadiállapot kihirdetése esetén a nagykorú, magyarországi lakóhellyel rendelkező magyar férfiakat hadkötelezettség terveli (aminek része a sorkötelezettségi is). Akinek lelkiismeretével nem egyeztethető össze a fegyveres tevékenység, az teljesíthet fegyver nélküli katonai szolgálatot.

3. Információbiztonság és adatvédelem

3.1. Az információ, a személyes és a különleges adatok

1. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az információ, a személyes és a különleges adatok

Résztema: A személyes és a különleges adatok

Feladat típusa:

csoportosítás

Utasítás:

Csoportosítsd a felsorolt adatokat az adattípusok valamelyikéhez!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Személyes adat	Különleges adat	Egyik sem



Választási lehetőségek:

Adattípusok:

A – útlevelezszám;

B – vérvétel eredményére vonatkozó adat;

C – elhunyt nagyszülő születési éve (például: 1911);

D – párt ifjúsági szervezetében viselt tagság;

E – IP-cím;

F – info@vallalkozas.hu e-mail-cím.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Gondold végig, milyen sajtósságokkal rendelkeznek az egyes adatok!

2. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: Az információ, a személyes és a különleges adatok

Résztema: A személyes és a különleges adatok

Feladat típusa:

egyszeres választás

Utasítás:

Olvasd el a leírást, és válaszd ki a szerinted helyes megoldást!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Dorkáról egyik osztálytársa, Péter három fényképfelvételt készít mobiljával, köztük egy olyat is, amely nem tetszik Dorkának.

Kérheti-e Pétert, hogy törölje ki ezt a fényképet?



Választási lehetőségek:

1. Nem kérheti, mert Péter mobiljával készültek a fényképek.
2. Nem kérheti, ugyanis csak családtagoktól kérhetünk ilyet, Péter pedig az osztálytársa.
3. Nem kérheti, hiszen kizárólag az a fénykép személyes adat, amely az igazolványainkban szerepel.
4. Kérheti, mert az arcképmást ábrázoló fényképfelvétel adatkezelés, így az érintettet megilleti a törléshez való jog.
5. Kérheti, Péter viszont ezért anyagi ellenszolgáltatást várhat.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Gondold át, jogi értelemben minek tekinthető a fényképfelvétel!

3.2. A személyes és különleges adatok védelme és az információbiztonság

3. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: A személyes és különleges adatok védelme és az információbiztonság

Résztéma: Az adatok védelme, minősítése

Feladat típusa:

többszörös választás

Utasítás:

Olvasd el a feladatot, és válaszd ki a helyes megoldásokat!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A minősített adatok védelméről szóló törvény milyen minősítési szinteket, kategóriákat határoz meg az alábbiak közül?



Választási lehetőségek:

1. Államtitok!
2. Korlátozott terjesztésű!
3. Bizalmas!
4. Szigorúan bizalmas!
5. Titkos!
6. Szolgálati titok!

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Idézd fel a minősítési rendszert!

4. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: A személyes és különleges adatok védelme és az információbiztonság

Résztéma: Az adatok védelme, minősítése

Feladat típusa:

párosítás

Utasítás:

Párosítsd a minősítési szinteket a hozzájuk tartozó kritériumokhoz!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Minősítési szint	Minősítés kritériuma
A	Szigorúan titkos!
B	Titkos!
C	Bizalmas!
D	Korlátozott terjesztésű!



Választási lehetőségek:

Kritérium
1. Az állam érdekérvényesítő képességének hátráltatása, valamely legalább ötévi szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény felderítésének akadályozása.
2. Valamely gazdálkodó szervezetek részére jogtalan előnyszerzést tesz lehetővé.
3. Nagyszámú emberi élet veszélyeztetése, Magyarország szuverenitásának megsértése, területi integritásának, törvényes rendjének, belső stabilitásának veszélyeztetése.
4. Közvetlen életveszély okozása, állami vagy közfeladatot ellátó szerv rendeltetésszerű működésének ellehetlenítése.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Idézd fel a minősítési rendszert!

3.3. A közérdekű adatok megismerhetősége

5. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: A közérdekű adatok megismerhetősége

Résztéma: A közérdekű adatok megismerhetősége

Feladat típusa:

többszörös választás

Utasítás:

Olvasd el a leírást, és válaszd ki a helyes megoldásokat!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A vonatkozó jogszabályok szerint a felsorolt szervezetek közül melyeknek kell megfelelniük az információszabadságnak, azaz melyeknek kell biztosítaniuk a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való jogot?



Választási lehetőségek:

1. Belügyminisztérium;
2. Fővárosi Önkormányzat;
3. Magyar Telekom Nyrt.;
4. DKV Debreceni Közlekedési Zrt.;
5. Magyar Nemzeti Múzeum;
6. Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata;
7. Győr-Moson-Sopron Vármegyei Kormányhivatal;
8. Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Kormányhivatal.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Idézd fel a közfeladatot ellátó szervekről tanultakat!

6. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: A közérdekű adatok megismerhetősége

Résztéma: A közérdekű adatok megismerhetősége

Feladat típusa:

mondatkiegészítés

Utasítás:

Égészítsd ki a mondatot a megfelelő szakkifejezéssel! A felsorolt lehetőségek valamelyikéből válassz!



Feladat/eset leírása/kérdés:

..... nevezünk minden olyan közfeladattal összefüggő adatot, információt, ami nem személyes adat. Például egy állami szervezetnél az alkalmazottak létszáma, a belső szabályzatok pontos tartalma, illetve a költségvetésének és gazdálkodásának adatai is, egészen az apró, részletes tételekig is.



Választási lehetőségek:

1. Közérdekből nyilvános adatnak;
2. Közérdekű adatnak;
3. Nyilvános adatnak;
4. Különleges adatnak;
5. Bizalmas adatnak.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Idézd fel az egyes adattípusokról tanultakat!

7. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: A közérdekű adatok megismerhetősége

Résztéma: A közérdekű adatok megismerhetősége

Feladat típusa:

többszörös választás

Utasítás:

Válaszd ki a helyes megoldásokat!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

A feladatban nyolc megfogalmazott kérdést találsz. Olvasd el a kérdéseket, és válaszold meg az alábbi: ha ezeket a kérdéseket tennék fel a vonatkozó szervezeteknek, melyek lesznek azok a közérdekűadat-igénylések, amelyeket el fognak *utasítani*?



Választási lehetőségek:

1. „Mekkora pontosan a miniszter fizetése?”
2. „Hány személygépjárművet üzemeltet a kormányhivatal?”
3. „Tételesen mennyi és mi volt az összes bevétele az önkormányzatnak?”
4. „Mekkora év végi jutalmat kapott a önkormányzati cég vezetője?”
5. „Kik dolgoznak a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatnál?”
6. „Hány főosztályvezető van a Magyar Nemzeti Bankban?”
7. „Milyen iktatóprogramot használ a kormányhivatal?”
8. „A kormányhivatal által használt iktatóprogram milyen technológiai megoldásokat használ?”

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Idézd fel az információszabadság korlátait!

8. feladat

Tematikai egység: Az állam működése

Témakör: A közérdekű adatok megismerhetősége

Résztéma: A közérdekű adatok megismerhetősége

Feladat típusa:

egyszer esetleírás

Utasítás:

Olvasd el a leírást, és válaszold meg a kérdést!

Feladat/ eset leírása:

Dani az érettségit követően pályázatot nyújtott be a települési önkormányzat közterület-felügyeletéhez. Beküldte az önéletrajzát, az érettségi bizonyítványát, az erkölcsi bizonyítványát.

Néhány nap múlva értesítést kapott, hogy ki kell töltenie egy adatvédelmi hozzájáruló nyilatkozatot, amelyet letölthet az önkormányzat honlapjáról.

Dani gyorsan megtalálta a szükséges nyilatkozatot, amely a következőképpen nézett ki.

Hozzájáruló nyilatkozat személyes adatok kezeléséről

Alulírott, született év hó nap, anyja neve:, aláírással hozzájárulok, hogy az általam benyújtott önéletrajzomat Kecskemét Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala adatbázisában 1 évig megőrizze, személyes adataimat kezelje, a későbbiekben felmerülő munkaerő-kereséseimnél felhasználja, valamint 1 év után automatikusan megsemmisítse, az adatbázisból törölje.

Tudomásul veszem, hogy a Polgármesteri Hivatal adatvédelmi tájékoztatója elérhető a <https://kecskemet.hu/adatvedelmi-es-adatbiztonsagi-szabalyzat> oldalon.

Kelt; év hó nap

.....

Aláírás

Dani kitöltötte a nyilatkozatot, de nem érti, hogy miért van erre szükség, hiszen az önéletrajzában megtalálható minden adata.

Kérdés:

- Segíts Daninak azzal, hogy megválaszolod a kérdését! Miért van szükség az adatvédelmi nyilatkozat kitöltésére? Magyarázd el neki az okokat!



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mi történne, ha Dani nem járulna hozzá, hogy kezelje az önkormányzat az adatait?

4. Magyarország az Európai Unióban

4.1. Az EU létrehozásának okai és keretei

1. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban

Témakör: Az EU létrehozásának okai és keretei

Résztéma: Az EU kialakulása

Feladat típusa:

sorképzés

Utasítás:

Tedd időrendi sorrendbe az európai integráció állomásait! Kezdd a legkorábbival! Két esemény helyes besorolását előre megadtuk segítségként.



Feladat/eset leírása/kérdés:

1. Az Európai Unió létrehozása
2. Az Európai Gazdasági Közösség létrehozása
3. Az Európai Szén- és Acélközösség létrejötte
4. A lisszaboni szerződés aláírása
5. Az Európai Közösségek elnevezés megjelenése
6. Az Európai Egységes Okmány aláírása
7. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának elfogadása

Események sorszáma időrendben			5.			7.	
-------------------------------	--	--	----	--	--	----	--

2. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban

Témakör: Az EU létrehozásának okai és keretei

Résztéma: Az EU kialakulása

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Nyisd meg a böngészőben az alábbi linket, olvasd el a Schuman-nyilatkozatot! Ezután válaszold meg az alább feltett kérdéseket!

A nyilatkozatot itt találod:

https://europa.eu/european-union/about-eu/symbols/europe-day/schuman-declaration_hu



Feladat/ eset leírása/kérdés:

- Ki volt Robert Schuman?
- Mi volt a Schuman-terv?
- Értékelj, hogy a Schuman-tervből mi valósult meg, milyen nyomait látjuk napjainkban?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Fogalmazd meg, melyek voltak a Schuman-terv céljai, és azok miként tükröződnek a jelenlegi Európai Unióban!

3. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban

Témakör: Az EU létrehozásának okai és keretei

Résztéma: Az EU létrehozásának okai és keretei

Feladat típusa:

egyszeres választás

Utasítás:

Olvasd el a kérdést, és válaszd ki a helyes választ!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Mit jelent az uniós jog elsődlegessége?



Választási lehetőségek:

1. Az uniós jog elsődlegessége azt jelenti, hogy ha valamely tagállam joga nem felel meg az uniós jognak, a nemzeti bíróságok azt nem alkalmazhatják.
2. Az uniós jog elsődlegessége esetén a tagállamok bíróságai az uniós jogban szabályozott kérdésben elsődlegesen az uniós jogot, a nemzeti jogot pedig csak akkor alkalmazhatják, ha azáltal kedvezőbb döntés születne.
3. Az uniós joggal soha nem lehet ellentétes a tagállami szabályozás, arra bírósági eljárásban nem lehet hivatkozni.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mi történik, ha egy magyar törvény ellentétes az uniós joggal?

4. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban

Témakör: Az EU létrehozásának okai és keretei

Résztéma: Az EU kialakulása

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el az Európai Unióról szóló szerződés preambulumát (ünnepélyes bevezetőjét)! Ezt követően válaszold meg a kérdést.

A szerződést itt találod:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012M/TXT&from=HU>



Feladat/eset leírása/kérdés:

Mi lehet Európa azon kulturális, vallási és humanista öröksége, amelyből az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen jogai, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, valamint a jogállamiság egyetemes értékei kibontakoztak?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mit jelent számodra európainak lenni?
- Szerinted létezik-e európai kultúra?
- Milyen szerepe volt, illetve van a vallásnak az európai egység szempontjából a véleményed szerint?
- Hol húznád meg Európa határait?

5. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban

Témakör: Az EU létrehozásának okai és keretei

Résztéma: Az EU kialakulása

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el az Európai Unió működéséről szóló szerződés preambulumát (ünnepélyes bevezetőjét)!

A szerződést itt találod: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

Válaszold meg az alábbi kérdéseket a bevezető elolvasása után!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

1. Mit jelent számodra európainak lenni?
2. Melyik kijelentéssel azonosítod inkább magad?
 - a) Magyar állampolgár vagyok.
 - b) Magyar (esetleg más) nemzetiségű vagyok.
 - c) Európai vagyok.
3. Meddig bővíthet az Európai Unió a véleményed szerint?
4. Ha döntéshozó lennél, hogyan gondolnád, milyen kérdéseket, ügyeket kellene közös, európai szinten kezelni?
5. Milyen kérdéseket tartanál meg mindenképpen Magyarország hatáskörében?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Beszéljess szüleiddel, nagyszüleiddel arról, milyen volt európainak lenni az EU-tagságot megelőző időszakban!

6. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban

Témakör: Az EU létrehozásának okai és keretei

Résztéma: Az EU kialakulása

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el egyénileg Magyarország Alaptörvényének E) cikkét! Nyisd meg a böngészőben a dokumentumot az alábbi linkre kattintva: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv>!

Ezt követően alakítsatok csoportokat, és ezeken belül vitassátok meg az alábbi kérdéseket!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Vitassátok meg, hogy mit tartotok/gondoltok olyannak, ami Magyarország nemzeti identitásába tartozik, vagyis amit még az EU joga sem változtathat meg!

Véleményed szerint mi történik, ha az Alaptörvény nemzeti identitást biztosító rendelkezése nincs összhangban az EU-joggal?

7. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban

Témakör: Az EU létrehozásának okai és keretei

Résztéma: Az EU kialakulása

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el egyéni munkában az Európai Unióról szóló szerződés 4. cikkét!

Nyisd meg a böngészőben a szerződésen kívül Magyarország Alaptörvényét is az alábbi linkekre kattintva:

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv>

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0007.02/DOC_1&format=PDF

Alakítsatok csoportokat, és beszéljétek meg az alábbi kérdéseket!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Vitassátok meg, hogy szerintetek mi tartozik Magyarország nemzeti identitásába!

Véleményed szerint az EU előírhat olyan rendelkezést, ami egyébként Magyarország nemzeti identitását biztosító alaptörvényi rendelkezéssel ellentétes lenne? Előírhatná-e például azt, hogy Magyarország államformája királyság legyen? Előírhatná-e azt, hogy a magyar nyelv mellett egy másik nyelvet is hivatalos nyelvnek tekintsenek hazánkban? Érvelj ellene vagy mellette!



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Az előző pontban említett ítélet magyar változata elérhető: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=83459&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=18003741>

4.2. Az EU felépítése és működése

8. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban

Témakör: Az EU felépítése és működése

Résztéma: Az EU működése

Feladat típusa:

csoportosítás

Utasítás:

Válogasd szét három csoportba a megadott témákat, feladatokat aszerint, hogy kizárólag az EU vagy kizárólag a tagállam, illetve az EU és a tagállam megosztva alkotja-e meg az azokra irányadó szabályozást!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Kizárólagos hatáskör	Tagállami hatáskör	Megosztott hatáskör
<hr/> <hr/>		



Választási lehetőségek:

- vámügyek;
- nemzetbiztonság;
- versenyjog;
- környezetvédelem;
- szakképzés;
- kohéziós politika.

A feladat második részében, a csoportosítást követően beszélgetsetek arról, hogy miért fontos, hogy a nemzetbiztonság és a szakképzés tagállami hatáskör legyen?

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Keressetek olyan további feladatokat, amelyek kizárólag a tagállam hatáskörébe tartoznak!

9. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unóban

Témakör: Az EU felépítése és működése

Résztéma: Az EU felépítése és működése

Feladat típusa:

igaz/hamis

Utasítás:

Olvasd el az alábbi állítást, és dönts el, hogy igaz vagy hamis!



Választási lehetőségek:

1. Európai Parlament;
2. Tanács;
3. Európai Bizottság;
4. Európa Tanács;
5. Európai Unió Bírósága;
6. Számvevőszék;
7. Európai Központi Bank;
8. Emberi Jogok Európai Bírósága.

A feladat második része:

Alakítsatok háromfős csoportokat! Minden csoport válasszon magának egy EU-s intézményt, és gyűjtsétek össze, hogy milyen főbb feladatai vannak, illetve készítsetek egy ábrát arról, hogy a többi szervezettel milyen kapcsolatban áll!

11. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban

Témakör: Az EU felépítése és működése

Résztéma: Az EU működése

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el a leírást, és végezd el a feladat mindhárom részét!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A feladat három részből áll.

1. Kérdezd meg a rokonaidat és a barátaidat arról, hogy hallottak-e az európai polgári kezdeményezés lehetőségéről!
2. Egyéni munkában vizsgálj meg a *Kohéziós politika a régiók egyenlőségéért és a regionális kultúrák fenntarthatóságáért* címet viselő kezdeményezést! A kezdeményezésről bővebben az alábbi link alatt olvashatsz: https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2019/000007_hu
3. Alakítsatok csoportokat, és vitassátok meg, hogyan értékelitek az adott uniós polgári kezdeményezést!

Kérdések:

- Mi az európai polgári kezdeményezés?
- A csoportmunka keretében írjatok egy polgári kezdeményezést egy általatok fontosnak tartott témában! Ehhez a következő linken találhattok segítséget: https://europa.eu/citizens-initiative/how-it-works_hu.



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mi az európai polgári kezdeményezés célja?
- Milyen kérdésekben lehet élni ezzel az eszközzel?
- Hányan és kik kezdeményezhetik?
- Mennyi idő alatt kell összegyűjteni a szükséges támogatást?
- Melyik EU-intézmény és mennyi idő alatt dönt a kezdeményezés elfogadásáról?

12. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban

Témakör: Az EU felépítése és működése

Résztéma: Az EU működése

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás

Utasítás:

Olvasd el a leírást, és végezd el a feladatot!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Egy képviselő az európai parlamenti felszólalásában kezdeményezi X tagállammal szemben a 7. cikk szerinti eljárás megindítását és az érintett tagállam szavazati jogának felfüggesztését arra hivatkozva, hogy a tagállam folyamatosan súlyosan és tartósan megsérti a jogállamisági követelményeket.

Kérdés:

- Ilyen esetben kezdeményezhető-e a 7. cikk szerinti eljárás, illetve a tagállam szavazati jogának felfüggesztése?
- Milyen feltételei vannak a 7. cikk szerinti eljárásnak? Gyűjtsétek össze ezeket!
- Ebben az esetben várhatóan milyen döntést hozna az Európai Parlament, kezdeményezné-e a képviselő által javasolt eljárás megindítását?

Dolgozzatok háromfős csoportokban! Vitassátok meg az esetet, és osszátok meg egymással az álláspontokat!



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Ki kezdeményezheti a 7. cikk szerinti eljárást?
- Ki kezdeményezheti a tagállam szavazati jogának felfüggesztését?
- Milyen esetben kezdeményezhető a 7. cikk szerinti eljárás?

13. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban

Témakör: Az EU felépítése és működése

Résztéma: Az EU működése

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás

Utasítás:

Olvasd el a leírást, és válaszold meg a kérdéseket!



Feladat/eset leírása/kérdés:

X tagállamban valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személyek jogait súlyosan megsértik. A nemzeti kisebbséghez tartozók anyasországa, azaz Y tagállam az Európai Unió intézményeiben szeretne fellépni X tagállammal szemben.

Kérdés:

- Milyen lehetséges módon teheti ezt meg?
- Jelen esetben kezdeményezhető-e a 7. cikk szerinti eljárás?
- Milyen egyéb lehetősége van egy tagállamnak ilyen esetekben?
- Te mit tennél, ha döntéshozó lennél? Milyen lehetőségeket használnál, akár az EU szervezetén kívül is?
- Vitassátok meg az esetet, és osszátok meg egymással az álláspontotokat! Dolgozzatok csoportban vagy párban!



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Ki kezdeményezheti a 7. cikk szerinti eljárást?
- Milyen esetben kezdeményezhető a 7. cikk szerinti eljárás?

14. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban

Témakör: Az EU felépítése és működése

Résztéma: Az EU működése

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás

Utasítás:

Olvasd el az esetleírást, és válaszold meg a kérdést!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Az egyik uniós tagállam új, az uniós előírásoktól eltérő vámot kíván bevezetni az Európai Unión kívüli országok viszonylatában.

Kérdés:

1. Megteheti-e ezt a tagállam?
2. Ha nem, akkor milyen következménnyel kell számolnia?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mit jelent a vámunió?
- Eltérhet-e egy tagállam a közös vámpolitikától? Ha igen, milyen esetben?

15. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban

Témakör: Az EU felépítése és működése

Résztéma: Az EU működése

Feladat típusa:

mondatkiegészítés

Utasítás:

Egészítsd ki a mondatot úgy, hogy igaz legyen! A hiányzó helyeken számokat használj!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A Tanács a döntései zömét, így például a menekültügyi eljárás egységes szabályait minősített többséggel hozza meg. A minősített többségű szavazáshoz a tagállamok legalább%-ának támogatása szükséges, aminek az EU lakossága összlétszámának legalább%-át kell kitennie.



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Nézz utána, hogy a minősített többség aránya ugyanakkora-e, mint a magyar szabályozás esetében? Az Országgyűlésben is 55% a minősített többség aránya?

16. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban

Témakör: Az EU felépítése és működése

Résztéma: Az EU működése

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás

Utasítás:

Vitassátok meg az alábbi esetet, majd válaszoljatok a feltett kérdésekre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A Tanács elé kerül az úthasználati díjakra vonatkozó szabályokkal kapcsolatos javaslat. A döntéshez ebben az ügyben minősített többségű szavazat szükséges. A V4-országok (Magyarország, Szlovákia, Csehország, Lengyelország) nem értenek egyet a tervezett döntéssel. Élhetnek-e a blokkoló kisebbség intézményével, meg tudják-e akadályozni a döntés elfogadását?

A feladat végrehajtásához tekintsetek meg az Eurostat táblázatait az alábbi linkre kattintva:

www.ksh.hu/docs/hun/eurostat_tablak/tab1/tps00001.html!

Kérdések:

- Mit jelent a minősített többségű szavazás?
- Hogyan akadályozható meg a Tanács döntéshozatala, ha ahhoz minősített többségű szavazat szükséges?
- Mit jelent a blokkoló kisebbség?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mit jelent a minősített többségű szavazás?
- Hogyan akadályozható meg a Tanács döntéshozatala, ha ahhoz minősített többségű szavazat szükséges?
- Mit jelent a blokkoló kisebbség?
- Mekkora az EU lakosság száma?
- Ehhez képest a V4-országok lakosság száma hogyan viszonyul?

17. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban

Témakör: Az EU felépítése és működése

Résztéma: Az EU működése

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás forráselemzéssel

Utasítás:

Olvassátok el és vitassátok meg az alábbi esetet, majd válaszoljatok a feltett kérdésekre!

**Feladat/eset leírása/kérdés:**

Egy Magyarország által támogatott, fontos, a hazai mezőgazdaságot érintő ügyben szavazásra kerül sor a Tanácsban. A döntést minősített többséggel fogadják el. Németország, Hollandia, Ausztria és Görögország ellenzi a magyar álláspontot.

Kérdések:

- Mely tagállamokat kellene legalább meggyőznie Magyarországnak arról, hogy támogassák a javaslatot, hogy azt végül a Tanács elfogadja?
- Elegendő-e ehhez a visegrádi országok és Szlovénia támogatása?
- A feladat végrehajtásához tekintsetek meg az Eurostat alábbi táblázatait a linkre kattintva: www.ksh.hu/docs/hun/eurostat_tablak/tab1/tps00001.html!

**Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:**

- Mit jelent a minősített többségű szavazás?
- Hogyan akadályozható meg a Tanács döntéshozatala, ha ahhoz minősített többségű szavazat szükséges?
- Mit jelent a blokkoló kisebbség?
- Mekkora az EU lakosság száma?

4.3. Az EU hatása Magyarország mindennapjaira**18. feladat**

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban
Témakör: Az EU hatása Magyarország mindennapjaira
Résztema: Az EU hatása mindennapjainkra

Feladat típusa:

összetett esetleírás forráselemzéssel

Utasítás:

Olvasd el a feladatot, és válaszold meg a kérdéseket!

**Feladat/eset leírása/kérdés:**

Szerbia az Európai Unióhoz kíván csatlakozni.

Végezzetek otthon kutatómunkát

- a) Szerbia EU-csatlakozása
- b) a Nyugat-Balkán országainak csatlakozása

kapcsán!

Az osztályban alkossatok 5 csoportot! Olvassátok el az Európai Unióról szóló szerződés 2. és 49. cikkét! A szerződés szövegét az alábbi link alatt olvashatjátok: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=LEGISSUM:114536>.

- a) Egy csoport a szöveg elolvasása után érveljen Szerbia csatlakozása mellett! Egy másik csoport gyűjtson érveket az ország csatlakozása ellen. Mutassátok be érveiteket a többi csoportnak!
- b) Két csoport a szöveg elolvasása után gyűjtson érveket amellet, hogy a nyugat-balkáni országokat együtt vegyék fel az EU-ba.
- c) Az ötödik csoport gyűjtson érveket ezen országok egyenként történő felvétele mellett. Mutassátok be érveiteket a többi csoportnak!

Kérdések:

- Jelenleg Szerbia hogyan teljesíti a csatlakozási feltételeket?
- Magyarország szempontjából hogyan értékeled Szerbia csatlakozását?
- Nézz utána, hogy a térségben milyen országok csatlakozása merülhet még fel, és az Magyarország szempontjából milyen lehetőségekkel járna!



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Szerbia mikor adta be csatlakozási kérelmét?
- Mióta tagjelölt ország?
- Megkezdődtek-e a csatlakozási tárgyalások?
- Mikorra várható Szerbia csatlakozása?
- Magyarország milyen viszonyban áll Szerbiával (a gazdasági együttműködés terén, illetve földrajzi, etnikailag)?
- Melyek a tagjelölt országok, és melyek a potenciális tagjelöltek a Nyugat-Balkánon?

19. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban

Témakör: Az EU hatása Magyarország mindennapjaira

Résztema: Az EU hatása mindennapjainkra

Feladat típusa:

sorképzés

Utasítás:

Állítsd időrendi sorrendbe az alábbi tevékenységeket! Kezdd a legkorábbival!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Ukrajna szeretne csatlakozni az Európai Unióhoz. Szerinted mi lenne a csatlakozási folyamat menete, milyen sorrendben kell megtenni a szükséges intézkedéseket? Két intézkedést előre megadtunk a táblázatban.

1. A Tanács egyeztet az Európai Bizottsággal, majd értesíti a tagállami parlamenteket és az Európai Parlamentet.
2. Csatlakozási kérelem benyújtása a Tanácshoz.
3. A Tanács egyhangúlag dönt a kérelemről.
4. Az Európai Parlament egyetértésének beszerzése.
5. A tagállami törvényhozások megerősítik a csatlakozási szerződést.
6. A koppenhágai kritériumok ellenőrzése.
7. Csatlakozási szerződés megkötése.

Események sorszáma időrendben		1.				7.	
-------------------------------	--	----	--	--	--	----	--

Kérdés:

- A sorrendbe állítás után beszélgetsetek arról, mi történne, ha egy mozzanat kimaradna?

20. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban

Témakör: Az EU hatása Magyarország mindennapjaira

Résztéma: AZ EU hatása mindennapjainkra

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás forráselemzéssel

Utasítás:

Olvasd el az esetleírást, és válaszolj a kérdésre!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Marokkó csatlakozási kérelmet nyújt be az Európai Unióhoz arra hivatkozva, hogy Franciaországhoz és Spanyolországhoz történelmi kapocs fűzi, a gazdasági kapcsolatok is erősek Dél-Európa és Marokkó között. Egyik fontos szomszédjával, Algériával közismerten nagyon rossz a viszonya, Spanyolországgal és Franciaországgal viszont kifejezetten jó. Ráadásul az EU egyes tagállamaiban jelentős létszámú marokkói közösségek élnek, és bizonyos EU-tagállamoknak most is vannak Európán kívüli területei is.

Kérdés:

- Felvehető-e ez az ország az EU-ba a 49. cikk alapján?
- A feladat megoldásához olvasd el el az alábbi linken az Európai Unióról szóló szerződés 49. cikkét: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=LEGISSUM:114536!>

21. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban

Témakör: Az EU hatása Magyarország mindennapjaira

Résztema: Az EU hatása mindennapjainkra

Feladat típusa:

egyszerű eseteleírás forráselemzéssel

Utasítás:

Olvasd el az eseteleírást, és válaszolj a kérdésre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Az egyik magyar állampolgárságú rokonod nyáron Guatemalában töltött két hetet, ahol azonban eltűnt az útlevele.

Végezz előzetes kutatómunkát a feladat megoldásához! Ehhez az alábbi linken találsz információkat: https://ec.europa.eu/consularprotection/representation-offices_en?f%5B0%5D=target_country_target_country%3Ahttp%3A//publications.europa.eu/resource/authority/country/GTM

Kérdés:

- Milyen tanácsot adnál neki, hova forduljon segítségért, hogy haza tudjon utazni, és kapjon új útlevelet?

22. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban

Témakör: Az EU hatása Magyarország mindennapjaira

Résztema: Az EU hatása mindennapjainkra

Feladat típusa:

egyszerű eseteleírás

Utasítás:

Olvasd el az eseteleírást, és válaszold meg a kérdést!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Egy román állampolgárságú, de magyar nemzetiségű és anyanyelvű ismerősöd magyarul szeretne petícióval (kérelemmel) fordulni az Európai Parlamenthez. Az egyik román nemzetiségű ismerőse azt mondja neki, hogy ezt nem teheti meg, mivel román állampolgár és Romániában a magyar nem hivatalos nyelv.

Kérdés:

- Mit javasolnál az ismerősödnek, milyen nyelven írja meg a kérelmét?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Hány hivatalos nyelve van az EU-nak?

23. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban
Témakör: Az EU hatása Magyarország mindennapjaira
Résztema: Az EU hatása mindennapjainkra

Feladat típusa:

egyszerű eseteírás forráselemzéssel

Utasítás:

Olvasd el a rövid eseteírást, és válaszolj a feltett kérdésre!



Feladat/eseteírása/kérdés:

Tételezzük fel, hogy Magyarország ki szeretne lépni az Európai Unióból.
A feladat megoldásához olvasd el az Európai Unióról szóló szerződés 50. cikkét:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A12012M%2FTXT!>
Olvasd el Magyarország Alaptörvénye *Az állam* című részének 8. cikkét:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv!>

Kérdés:

- Kell-e ehhez népszavazást tartani?

24. feladat

Tematikai egység: Magyarország az Európai Unióban
Témakör: Az EU hatása Magyarország mindennapjaira
Résztema: Az EU hatása mindennapjainkra

Feladat típusa:

egyszerű eseteírás forráselemzéssel

Utasítás:

Olvasd el az eseteírást és válaszold meg a kérdéseket!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Magyar állampolgár vagy, de Amszterdamban élsz már öt éve. Időközben megszerzed az amerikai állampolgárságot is, és úgy döntesz, hogy lemondasz a magyar állampolgárságról.

A feladat megoldásához olvasd el az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 20. cikkét: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT!>

Kérdés:

- Lehetsz-e ezek után önkormányzati képviselő Amszterdamban?
- Lehetsz-e ezek után önkormányzati képviselő Magyarországon?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Megszűnhet-e az uniós polgársága valakinek?
- Az uniós polgárság kapcsolódik-e valamilyen állampolgársághoz?

5. Különbségek a magánszférához képest – Mit látunk a közigazgatásból?

5.1. A magánszféra és a közsféra fogalma

1. feladat

Tematikai egység: Különbségek a magánszférához képest – Mit látunk a közigazgatásból?

Témakör: A magánszféra és a közsféra fogalma

Résztema: Magánszféra – közsféra

Feladat típusa:

mondatkiegészítés

Utasítás:

Egészítsd ki a mondatot úgy, hogy az állítás igaz legyen!



Feladat/eset leírása/kérdés:

„Az ember szükségleteinek egy részét aa)..... adódó egyéni tevékenységek útján elégíti kib)..... vagy más személyes siker reményében. Egyszerű példával élve: a pék kenyeret süt, a fodrász haját vág, a taxis utast szállít, a vevő pedig megfizeti az árut, a szolgáltatást, majd a pék, a fodrász, a taxisoőr az ellenértékből saját szükségletei kielégítésére újabb árut vásárol vagy szolgáltatást vesz igénybe. Ezek a tevékenységek jellemzően ac)..... keretei között valósulnak meg. Az egyén vagy az egyének összefogása által létrehozott csoportok, társaságok (példánkat tekintve a péküzem, a fodrászszalon, a taxi-vállalat) a számukra előnyös, azaz rentábilis tevékenységek elvégzésére vállalkoznak. Ezek a vállalkozások jellemzőend)..... egymással, hiszen szeretnének minél több vevőt vonzani, több profitot termelni a versenyszféra, azaz a piaci szektor szereplőiként.”



Választási lehetőségek:

versenyeznek; magánszféra; anyagi haszon; társadalmi munkamegosztásból.

2. feladat

Tematikai egység: Különbségek a magánszférához képest – Mit látunk a közigazgatásból?

Témakör: A magánszféra és a közsféra fogalma

Résztema: Magánszféra – közsféra

Feladat típusa:

mondatkiegészítés

Utasítás:

Egészítsd ki a mondatot úgy, hogy az állítás igaz legyen!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

„Vannak azonban olyan szükségletek, amelyek nem elégíthetők ki aza)..... szükségletek cseréjével, hanem csak kollektív módon, az egész közösség, a társadalom javára történő teljesítéssel, többnyire a.....b)..... Ilyen például a rendvédelem, az országhatár védelme, de például a közhiteles igazolványok kiadása is. A közfeladatok olyan szükségletek iránti igényekhez köthetők, amelyeket ac)..... nem tudnak vagy nem akarnak vagy számukra tilos kielégíteni, azonban a közösséget alkotó egyének és a társadalom számára fontosak. Ad)..... megvalósítása a közigazgatási tevékenység célja.”



3. feladat

Tematikai egység: Különbségek a magánszférához képest – Mit látunk a közigazgatásból?

Témakör: A magánszféra és a közsféra fogalma

Résztéma: Magánszféra – közsféra

Feladat típusa:

párosítás

Utasítás:

Párosítsd az alábbi fogalmakat aszerint, hogy a közsférára vagy a magánszférára jellemzőek-e!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Közsféra	Magánszféra



Választási lehetőségek:

közérdek; versenyszféra; magánérdek; piaci szektor; anyagi haszon; közfeladat; szükséglet; közigazgatási tevékenység.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Melyek a közszférát és magánszférát jellemző fogalmak?
- Milyen ismervek alapján lehet elhatárolni a két definíciót?
- Van-e közöttük kölcsönhatás?

5.2. A közszféra és a magánszféra közötti különbség az ellátandó feladatok jellege, az igénybevevők köre, az ellenszolgáltatás mértéke és a feladatok nyújtása alapján

4. feladat

Tematikai egység: Különbségek a magánszférához képest – Mit látunk a közigazgatásból?

Témakör címe: A magánszféra és a közszféra fogalma

Résztema: A közszféra és a magánszféra közötti különbségek

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Nézd meg a KSH honlapján a regisztrált gazdasági szervezetek számának gazdálkodási forma szerinti megoszlását az alábbi linken, majd válaszold meg a feltett kérdéseket:

www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0002.html



Feladat/eset leírása/kérdés:



9.1.1.2. A regisztrált gazdasági szervezetek száma gazdálkodási forma szerint – GFO'14

Kód	Gazdálkodási forma	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
11	Gazdasági társaság	574 194	548 355	527 791	516 989	508 609	503 544	503 066
113	Korlátolt felelősségű társaság	412 636	398 161	385 938	380 082	376 304	375 884	380 870
114	Részvénytársaság	6 105	6 305	6 518	6 783	7 083	7 351	7 700
116	Közkereseti társaság	4 314	3 884	3 540	3 299	3 096	2 850	2 603
117	Betéti társaság	151 139	140 005	131 795	126 825	122 126	117 459	111 893
12, 15	Szövetkezet	4 249	4 577	4 817	4 865	4 539	3 845	3 436
124	Agrárgazdasági szövetkezet	763	686	632	574	532	510	481
13	Egyéb jogi személyiségű vállalkozás	6 044	6 089	6 172	5 991	6 074	6 168	6 281
14	Jogi személyiségű európai gazdasági vállalkozás	30	32	33	36	35	34	32
1	Jogi személyiségű vállalkozás	584 517	559 053	538 813	527 881	519 257	513 591	512 815
21	Jogi személyiség nélküli gazdálkodó szervezet	578	526	466	389	333	268	210
22	Gazdasági tevékenységet végző jogalany	1 247	1 274	1 306	1 338	1 413	1 415	1 456
228	Egyéni cég	548	532	522	544	564	545	540
21, 22	Jogi személyiség nélküli társas vállalkozás	1 825	1 800	1 772	1 727	1 746	1 683	1 666
1, 21, 22	Társas vállalkozás	586 342	560 853	540 585	529 608	521 003	515 274	514 481
23	Önálló vállalkozó	1 115 463	1 130 025	1 156 651	1 189 993	1 236 486	1 279 135	1 295 875
231	Egyéni vállalkozó	393 525	400 493	420 671	450 901	493 958	531 617	556 191
1, 2	Vállalkozás összesen	1 701 805	1 690 878	1 697 236	1 719 601	1 757 489	1 794 409	1 810 356
3	Költségvetési szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek	12 866	12 757	12 636	12 704	12 683	12 825	12 683
5, 6	Nonprofit és egyéb nem nyereségérdekelt szervezet	127 254	128 271	129 609	130 305	130 361	129 767	130 350
5	Jogi személyiségű nonprofit szervezet	86 212	85 626	85 820	85 167	83 830	82 803	82 045
57	Nonprofit gazdasági társaság	3 758	3 888	3 988	4 045	4 157	4 204	4 202
6	Jogi személyiség nélküli nonprofit szervezet	41 042	42 645	43 789	45 138	46 531	46 964	48 305
7, 921, 931, 932, 961	Egyéb gazdasági szervezet	5 597	5 798	6 620	7 805	8 275	8 750	9 104
	Összesen	1 847 522	1 837 704	1 846 101	1 870 415	1 908 808	1 945 751	1 962 493

Hasznos volt ez a tartalom?

Kérdések:

- 2020-ban hány vállalkozást regisztráltak összesen?
- Ebből hány volt az önálló és hány a társas vállalkozás?
- Hány költségvetési szervet és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervet tartottak nyilván?
- Milyen tendenciát láthatsz a gazdasági társaságok és az egyéni vállalkozások számának alakulása között a 2014–2020 közötti időszakban?

Gondolkozd el azon, hogy miért több az önálló vállalkozás mint a társas vállalkozás?

Te milyen vállalkozásban dolgoznál szívesen?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Ismertek a környezetetekben önálló vállalkozókat? Mivel foglalkoznak?

5. feladat

Tematikai egység: Különbségek a magánszférához képest – Mit látunk a közigazgatásból?

Témakör címe: A magánszféra és a közszféra fogalma

Résztema: A közszféra és a magánszféra közötti különbségek

Feladat típusa:

párosítás

Utasítás:

Az alábbi felsorolásban a munkaviszonyhoz kapcsolódó fogalmakat, jellemzőket találsz. Állítsd párba ezeket aszerint, hogy az adott fogalom a versenyszférában vagy a közszférában foglalkoztatott személyek foglalkoztatási jogviszonyára jellemző-e!

Versenyszféra/munkaviszony

Közszféra/közszoigálati jogviszony



Választási lehetőségek:

munkabér;

illetmény;

közfeladat ellátása a feladat;

termelés, szolgáltatás, értékesítés a feladat;

állami kényszert alkalmazhat;
sajátos, szigorú hierarchia, utasítási lánc;
nem alkalmazhat állami kényszert;
lazább szervezeti hierarchia, nagyobb szakmai önállóság;
munkaadói oldalon mindig állami szerv áll;
munkaadói oldalon mindig gazdasági társaság áll;
munkaszerződéssel jön létre;
kinevezési okmánnyal jön létre.

6. feladat

Tematikai egység: Különbségek a magánszférához képest – Mit látunk a közigazgatásból?

Témakör címe: A magánszféra és a közszféra fogalma

Résztéma: A közszféra és a magánszféra közötti különbségek

Feladat típusa:

igaz/hamis

Utasítás:

Olvasd végig az alábbi szövegeket, és határozd meg, melyik állítás igaz ezek közül!



Feladat/eset leírása/kérdés:

- A közszféra speciális szabályozó szerepe a büntetőeljárás, azaz annak szabályozása, hogy a közigazgatás mint hatóság miként végezze jogalkalmazó tevékenységét.
- Hatósági ügy az, amelynek intézése során a hatóság döntésével az ügyfél jogát vagy kötelezettségét megállapítja, jogvitáját eldönti, jogsértését megállapítja, tényt, állapotot, adatot igazol vagy nyilván tartást vezet, illetve az ezeket érintő döntését érvényesíti.
- A hatósági szerep azt jelenti, hogy a közigazgatás a közhatalom birtokában, állami kényszer lehetőségével, törvényhozói szerepben jár el.



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Gyűjtsetek általános ismert hatósági ügyet! (Ha nem tudsz, keress az interneten hatóságiügy típusokat.)
- Keress olyan eseteket, amikor te magad voltál hatósági ügy ügyfele!

7. feladat

Tematikai egység: Különbségek a magánszférához képest – Mit látunk a közigazgatásból?

Témakör címe: A magánszféra és a közszféra fogalma

Résztéma: A közszféra és a magánszféra közötti különbségek

Feladat típusa:

összetett esetleírás

Utasítás:

Olvasd végig az esetleírást, és válaszold meg a kérdéseket!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Tegyük fel, hogy egy cég nagyáruházat kíván építeni egy város külterületén. Az engedély kiadásáról a döntést az önkormányzat hozza meg, valószínűleg azonban számos szakhatóság fog szerepet kapni az eljárásban. A közlekedési hatóság például azt határozza meg, hogy minimum hány parkolóhelyet kell építeni, és mérlegeli az oda vezető út kapacitását is (nem terheli-e azt túl a vásárlók várható száma), és ennek alapján adja ki pozitív vagy negatív állásfoglalását.

A környezetvédelmi hatóság a környezetvédelmi szempontok szerint dönt, szintén mérlegel és állásfoglalást bocsát ki. Ezekon kívül még számos más szakhatóság állásfoglalása is szükséges lehet, például a vízügyi, a mezőgazdasági, az élelmiszer-biztonsági stb. Az építető cég ügyvezetője a szomszédod, és tudja, hogy jártas vagy a hatósági eljárásokban. Tőled kér tanácsot arra vonatkozóan, hogy mit tegyen ezekkel a szakhatósági állásfoglalásokkal.

Kérdés:

- Mit tanácsolnál a cégnek, mikor kérje be a szakhatósági állásfoglalásokat?
- A kérelem beadása előtt vagy után? Miért?
- Miért fontos az, hogy a szakhatóságok is bekapcsolódjanak az ilyen eljárásokba? Fogalmazz meg erről az álláspontodat!



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Hogyan gyorsítható fel az eljárás?

8. feladat

Tematikai egység: Különbségek a magánszférához képest – Mit látunk a közigazgatásból?

Témakör címe: A magánszféra és a közszféra fogalma

Résztéma: A közszféra és a magánszféra közötti különbségek

Feladat típusa:

sorképzés

Utasítás:

Állítsd időrendi sorrendbe a hatósági ügyintéző tevékenységeit! Kezd a legkorábbi mozzanattal!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Közigazgatási eljárás keretében beérkezett egy írásbeli kérelem. Az ügyintéző már befogadta a kérelmet, elindult az ügyintézési folyamat.



Választási lehetőségek:

Az ügyintéző ezeket a mozzanatokot írta fel magának:

- jogerősíti a határozatot;
- megállapítja a tényállást;
- tárgyalást tart;
- megvizsgálja a hatáskörét és illetékességét;
- hiánypótlásra szólít fel;
- határozatot hoz;
- szakértőt rendel ki.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- A közigazgatási eljárási cselekmények időben követik egymást.
- A szigorú sorrendiséget törvény, az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.) határozza meg.
- Vajon mi az oka annak, hogy ez az eljárási cselekmények sorrendje? Mivel tudnád megindokolni?

5.3. A közsféra és a magánsféra munkáltatói közötti alapvető különbségek

9. feladat

Tematikai egység: Különbségek a magánszférához képest – Mit látunk a közigazgatásból?

Témakör címe: A magánsféra és a közsféra fogalma

Résztéma: A közsféra és a magánsféra munkáltatói közötti alapvető különbségek

Feladat típusa:

egyszerű eseteleírás

Utasítás:

Olvassátok el az eseteleírást, és végezzétek el a feladatot a megadott utasítások szerint!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Panni és Balázs a diploma megszerzése után szeretne elhelyezkedni. Panni közgazdásznak tanult, őt inkább a magánsféra vonzza, egy multinacionális vállalathoz nyújtotta be az álláspályázatát, ahol adatelemzéssel foglalkozna. Balázs közlekedési mérnöknek tanult, és a helyi önkormányzat közlekedési vállalata csábítja magához dolgozni. Mivel jóbarátok voltak a középiskolában és azóta is, egy kávé mellett beszélgetnek arról, hogy kinek milyen előnyökkel és hátrányokkal járna, ha elhelyezkedne az adott cégnél.

Feladat:

Válasszátok ki, hogy Panni vagy Balázs csapatába szeretnétek-e tartozni, vagyis ti melyik szférában szeretnétek dolgozni!

A feladat az, hogy gyűjtsetek előnyöket és hátrányokat arra vonatkozóan, hogy mit nyújthat az egyik és mit a másik szféra Panninak és Balázsnak.

Mit tanácsolnátok a pályakezdőknek, milyen szempontokat mérlegeljenek a választásnál?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Te mit választanál: rugalmasabb munkát vagy kötetlen munkaidőt?
- Mennyire vagy szabálykövető?
- Egyedül szeretsz dolgozni vagy csapatban?

10. feladat

Tematikai egység: Különbségek a magánszférához képest – Mit látunk a közigazgatásból?

Témakör címe: A magánszféra és a közsféra fogalma

Résztema: A közsféra és a magánszféra munkáltatói közötti alapvető különbségek

Feladat típusa:

mondatkiegészítés

Utasítás:

Egészítsd ki a mondatokat úgy, hogy az állítások igazak legyenek!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A közszolgálati dolgozók életviszonyaira jelentős hatást gyakorol az alá- és fölérendeltség, más szóval aa).....

Valamennyi közszolgálati réteg közvetlenül vagy közvetve a központib)..... kapja az illetményét.

A gazdasági társaság esetében a munkabérek a társaságc)..... fedezi.



Választási lehetőségek:

költségvetésből, bevétele, hierarchia.

11. feladat

Tematikai egység: Különbségek a magánszférához képest – Mit látunk a közigazgatásból?

Témakör címe: A magánszféra és a közsféra fogalma

Résztema: A közsféra és a magánszféra munkáltatói közötti alapvető különbségek

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás

Utasítás:

Olvasd el a szöveget, és válaszold meg a kérdéseket!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Ahogy tanultuk, a magánszférában csőd- vagy felszámolási eljárás következik be, ha a gazdasági társaság fizetésképtelen. A közszférában ez elképzelhetetlen. Például egy adósságrendezési eljárás nem eredményezi az önkormányzat megszűnését, ha az önkormányzat fizetésképtelenné válik.

Kérdés:

- Egyéni munkában nézz utána, milyen adóssággal terheltek az önkormányzatok!
- Válassz ki néhány önkormányzatot, és gyűjtsd össze, hogy mennyi adóssággal rendelkeznek. Mennyi például Budapest adósságállománya?
- Keress példát arra is, hogy hogyan zajlik egy adósságrendezési eljárás!



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Az önkormányzatok adósságrendezési eljárásáról szóló 1996. évi XXV. tv. lehet segítségünkre.
- A jogtárban itt található: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99600025.tv>
- További feldolgozható segédanyag az Állami Számvevőszék honlapján olvasható: www.asz.hu.
- Budapest adósságállományáról bővebben itt olvashatunk:
<https://hu.euronews.com/2019/10/21/80-milliard-budapest-adossaga-de-az-ev-vegere-120-milliard-ra-is-nohet-a-hiany>
<https://24.hu/fn/gazdasag/2020/11/13/budapest-koltsegvetes-karacsony-gergely-kormany/>

12. feladat

Tematikai egység: Különbségek a magánszférához képest – Mit látunk a közigazgatásból?

Témakör címe: A magánszféra és a közszféra fogalma

Résztema: A közszféra és a magánszféra munkáltatói közötti alapvető különbségek

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás

Utasítás:

Olvasd el a leírást, és végezd el a feladatot az utasításoknak megfelelően!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Két barátnő egyszerre száll le a villamosról. A fiatalabb nő egy egyéni vállalkozó által üzemeltetett, közeli illatszerboltban, a középkorú a kormányhivatalban dolgozik. Délután a sarki kávézó teraszán beszélgetnek. Elmesélik a napjukat egymásnak, milyen feladatokat láttak el, milyen örömök érték őket, milyen problémákkal találkoztak a munkahelyükön.

Utasítások:

Alkossatok párokat, és játszatok el a szituációt! Beszélgetsetek arról, milyen események történhettek a két nő munkahelyén! Lépjetek be a barátnők szerepébe! Ügyeljete arra, hogy használjátok a témakörben tanult fogalmakat!



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Milyen foglalkoztatási jogviszonyban állnak a barátnők?
- Milyen tevékenységeket látnak el?
- Kik veszik igénybe kettejük munkáját, milyen ügyekben?

6. A közigazgatás feladatai és a közszolgálati tisztviselők szerepe

6.1. A közigazgatás feladatai

1. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás feladatai

Résztéma: A közigazgatás fogalma

Feladat típusa:

mondatkiegészítés

Utasítás:

Egészítsd ki a mondatot úgy, hogy annak állítása igaz legyen! A felsorolt elemek közül válassz!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A közigazgatás aa)..... hatalmi ágba tartozik. Közigazgatásról ott beszélhetünk, aholb)..... történik. Közösségi ügy például az ország külső védelme (például honvédelem), ac)..... fenntartása (például rendvédelem) vagy az állampolgárok közösségi szükségleteinek a kielégítése (például a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátása). A közfeladatok egy részének megvalósításad)..... birtokában történik. Ez azt jelenti, hogy például a rendőr kényszerítheti az állampolgárokat egyes magatartási formák betartására, a hatósági ügyintéző pedig engedélyeket adhat ki. A közigazgatás feladatainak ellátását nagyrészt egymássale)..... viszonyban álló szervek végzik, míg a feladatokat úgynevezett közszolgálati tisztviselők teljesítik.



Választási lehetőségek:

alá-fölé rendeltségi; belső rend; közügyek intézése; végrehajtói; közhatalom.

2. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás feladatai

Résztéma: A közigazgatási tevékenységek főbb csoportjai

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el az alábbi szövegrészletet, és válaszolj a feltett kérdésekre!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

A teljesítményértékelés

A kormánytisztviselő munkateljesítményét a munkáltatói jogkör gyakorlója írásban értékelheti (teljesítményértékelés). A teljesítményértékelés szükség szerint, a munkáltatói jogkör gyakorlójának mérlegelése alapján végezhető el.

A kormánytisztviselő kérelme esetén a munkateljesítményét tárgyévben egyszer értékelni kell.

A teljesítményértékelés alapján a kormánytisztviselő:

- illetménye az adott besorolási kategóriához tartozó összeghatáron belül legfeljebb 20%-kal csökkenthető, illetve legfeljebb 30%-kal növelhető,
- részére teljesítményelismerés fizethető.

A kormánytisztviselő teljesítményértékelésének részletes szabályait a kormány rendeletben határozza meg [Forrás: 2018. évi CXXV tv. (Kit.) 96. §].

A törvény szövegét itt találod:

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1800125.tv>

Kérdések:

- Keresd meg, hogy a kormány melyik rendeletében tett eleget a kormánytisztviselők teljesítményértékelésére vonatkozó törvényi szabályok részletezésének!
- Milyen konkrét kérdéseket rendez ez a végrehajtási rendelet, amelyek megkönnyítik a teljesítményértékelés mindennapi alkalmazását?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Milyen módon történik a teljesítmény értékelése?
- Milyen elemei vannak a teljesítményértékelésnek?
- Lásd: 89/2019. (IV. 23.) Korm. rendelet a kormányzati igazgatási szerveknél foglalkoztatott kormánytisztviselők teljesítményértékeléséről: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1900089.KOR&searchUrl=/gyorskereso%3Fpagenum%3D11!>

6.2. A közigazgatás szervezete

3. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás szervezete

Résztema: A közigazgatási tevékenységek főbb csoportjai

Feladat típusa:

többszörös választás

Utasítás:

Olvasd el a leírást, majd válaszd ki a helyes megoldásokat!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Válaszd ki, hogy az alábbiakban felsorolt esetek közül melyek azok, amelyek során hatósági jogalkalmazásra kerül sor!



Választási lehetőségek:

- A helyi önkormányzat képviselő-testülete helyi önkormányzati rendeletet alkot a polgármesteri hivatalban dolgozó köztisztviselők illetménykiegészítésének tárgyában.
- Az elsőfokú építésügyi hatóság felhívta az építtetőt, hogy nyújtson be továbbépítési engedély iránti kérelmet. A hatóság a kérelmet elbírálta, és határozatával a továbbépítési engedélyt kiadta.
- A fővárosi és vármegyei kormányhivatal képzésszervezési osztálya előkészíti a járási hivatalok kormánytisztviselői számára szervezett hatósági ügyintézői továbbképzést.
- Az illetékes közigazgatási szerv növényvédelmi bírságot szab ki az ingatlan tulajdonosával szemben.
- Egy dunántúli székhelyű cég idegenforgalmi és vendéglátói tevékenységet kíván folytatni egy, a Tokaji borvidéken található településen. Az engedély kiadását a cég a székhelytelepülésén kéri.

4. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás szervezete

Résztema: A közigazgatási tevékenységek főbb csoportjai

Feladat típusa:

többszörös választás

Utasítás:

Olvasd el a leírást, majd válaszd ki a helyes megoldásokat!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Válaszd ki, hogy az alábbiakban felsorolt esetek közül melyek tartoznak a közigazgatás-szervezés kategóriájába!



Választási lehetőségek:

- A Miniszterelnöki Kormányiroda közigazgatási államtitkára gondoskodik a közigazgatási államtitkári értekezlet összehívásáról, kapcsolatot tart a résztvevőkkel, és folyamatosan biztosítja a szereplők közötti gördülékeny kommunikációt.
- A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság vezetője rendeletet alkot médiapiaci témakörben.
- A helyi önkormányzatok gondoskodnak a helyi közszolgáltatások biztosításáról, aminek keretében megszervezik az egészségügyi alapellátást, az óvodai ellátást vagy éppen a kulturális szolgáltatásokat.
- A járási hivatal vezetője vezetői értekezleten vesz részt a főispánnal és a többi járási hivatal vezetőjével együtt, ahol megtervezik a következő költségvetési év kormányhivatali létszámigényeit.
- A közigazgatási hatóság meghozza az építési tilalmat megállapító határozatát.

5. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás szervezete

Résztéma: A közigazgatás központi szervei

Feladat típusa:

mondatkiegészítés

Utasítás:

Egészítsd ki a mondatot úgy, hogy az állítás igaz legyen! A mondat kiegészítéséhez a felsorolt elemekből válassz!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Aa)..... feladatait a kormány rendeletben állapítja meg. Az államtitkár a miniszter teljes jogkörű helyettese. A minisztériumb)..... ac)..... államtitkár vezeti. Ő a miniszter irányítása alatt, a jogszabályoknak és a szakmai követelményeknek megfelelően tevékenykedik, többek között ő gyakorolja a kormánytisztviselők felett ad)..... jogokat, de irányíthatja a helyettes államtitkár tevékenységét is. A miniszter munkáját segítik ae)....., akik valamilyen szakterület vezetéséért vállalnak felelősséget. A miniszter feladatainak ellátását egyéb segédszervek is támogatják.



Választási lehetőségek:

munkáltatói; közigazgatási; miniszter; helyettes államtitkárok; hivatali szervezetét.

6. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás szervezete

Résztéma: A közigazgatás központi szervei

Feladat típusa:

sorképzés

Utasítás:

Állítsd időrendi sorrendbe a kormánydöntések meghozatalának szakaszait! Kezdd a legkorábbi szakasszal! Egy elemet segítségképpen előre megadtunk.



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Lépés	Tevékenység
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	A kormány döntést hoz a benyújtott előterjesztésről.
7.	
8.	



Választási lehetőségek:

- A kormány döntést hoz a benyújtott előterjesztésről.
- A kormány kormányzati szerepkörében eljárva benyújtja az Országgyűlés elé az egészségügyi tárgyú törvénytervezetet, amelyről az Országgyűlés parlamenti vitát folytat le.
- A parlamenti vita során a kormány képviseli a törvénytervezetben foglalt érdekeket.
- Az egyeztetés alapján véglegesített előterjesztést a közigazgatási államtitkárok megtárgyalják a közigazgatási államtitkári értekezleten.
- A Belügyminisztérium a jogszabály előkészítéséhez hatáselemzéseket készít.
- A Belügyminisztérium egy új egészségügyi tárgyú jogszabály előkészítéséhez statisztikai adatszolgáltatásra hívja fel a Központi Statisztikai Hivatalt és a Nemzeti Népegészségügyi Központot.
- A Belügyminisztérium egyeztetést folytat le az érintett minisztériumokkal (például a Miniszterelnökséggel).
- Ha az előterjesztés gazdasági szempontokat is érint, a Gazdasági Kabinet megtárgyalja az előterjesztést, és hivatalos állásfoglalást alakít ki.

7. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás szervezete

Résztéma: A közigazgatás központi szervei

Feladat típusa:

párosítás

Utasítás:

Párosítsd a közigazgatási szervek jellemzőit a hozzájuk kapcsolódó közigazgatási szervvel és közigazgatási szervtípussal!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Írd be a táblázat megfelelő cellájába az odaillő közigazgatási szervet és a hozzá kapcsolódó jellemzőket!

	Közigazgatási szervek típusai			
	kormányzati főhivatal	központi hivatal	autonóm államigazgatási szerv	önálló szabályozó szerv
Közigazgatási szervek				
Közigazgatási szervek jellemzője				



Választási lehetőségek:

I. A közigazgatási szervek:

1. Közbeszerzési Hatóság;
2. Kormányzati Ellenőrzési Hivatal;
3. Központi Statisztikai Hivatal;
4. Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal.

II. A közigazgatási szervek jellemzői:

- a) Ez a közigazgatási szerv a kormány irányítása alatt áll, és a felügyeletét a kijelölt miniszter látja el.
- b) A hazai energia- és közszolgáltatási piac szabályozó hatósága, amely egyúttal a nemzetgazdaság stratégiai jelentőségű ágazatait is felügyeli.
- c) Feladatainak ellátása során erőteljes jogosítványa a rendeletalkotás a saját szakterületéhez tartozó kérdésekben.
- d) A közigazgatási szerv típusa szerint ellenőrző jellegű.
- e) A szerv küldetése a tényeken alapuló döntéshozatal, a tudományos kutatás és a társadalom szereplői közötti párbeszéd támogatása hiteles és megbízható adatokkal és elemzésekkel.
- f) Bár ez a közigazgatási szerv is függetlenül működik, ám vezetőjének nincs lehetősége rendeletalkotásra.

- g) Feladata többek között a közbeszerzési eljárások eredményeiként megkötött szerződések teljesítésének és módosításának az ellenőrzése.
- h) Ez a közigazgatási szerv akár kormányrendeleti formában is létrehozható.

8. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás szervezete

Résztema: A közigazgatás helyi-területi szervei

Feladat típusa:

többszörös választás

Utasítás:

Olvasd el a leírást, majd válaszd ki a leírtakkal kapcsolatos igaz állításokat!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A fővárosi és vármegyei kormányhivatalok többek között hatósági, felügyeleti, jogorvoslati, ellenőrzési, koordinációs, tájékoztató, javaslattevő és véleményezési tevékenységeket is ellátnak. Ennek keretében például élelmiszer-biztonsági, építésfelügyeleti, munkaügyi és munkavédelmi, fogyasztóvédelmi, illetve közlekedésügyi feladatokkal egyaránt foglalkoznak.



Választási lehetőségek:

- a) A fővárosi és vármegyei kormányhivatalok az élelmiszerlánc-biztonsági feladatok keretében többek között vizsgálják a zöldségek és gyümölcsök, valamint a takarmányok termesztésének, tárolásának és forgalomba hozatalának biztonságosságát.
- b) A fővárosi és vármegyei kormányhivatalok hatósági tevékenységük keretében közreműködnek a települések közbiztonságának biztosításában.
- c) A fővárosi és vármegyei kormányhivatalok ellenőrzési tevékenységük keretében többek között gyermekjóléti szolgáltatásokat és ellátásokat biztosítanak.
- d) A fővárosi és vármegyei kormányhivatalok hatósági tevékenységük során építésügyi (például egy ház megépítésének engedélyezéséhez kapcsolódó) feladatokat végeznek.
- e) A fővárosi és vármegyei kormányhivatalok munkaügyi és munkavédelmi feladatok végrehajtásában egyaránt részt vesznek, így példának okáért munkaközvetítést folytatnak.

9. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás szervezete

Résztema: A közigazgatás helyi-területi szervei

Feladat típusa:

igaz/hamis

Utasítás:

Olvasd el az esetet, és válaszolj a feltett kérdésekre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A kormányhivatalt a főispán vezeti, munkáját pedig politikai vezetőként a főigazgató segíti. A kormányhivatal a főispán által közvetlenül vezetett szervezeti egységekre, valamint járási és fővárosi kerületi hivatalokra tagozódik. A járási hivatal vezetője a járásihivatal-vezető, aki szakmai vezetőnek minősül. A hivatalvezető munkáját a hivatalvezető-helyettes támogatja. A kormányhivatalok úgynevezett integrált ügyfélszolgálatot működtetnek, amelyet kormányablaknak nevezünk.



Választási lehetőségek:

- Igaz.
- Hamis, mert a főispán munkáját a főigazgató mellett az igazgató segíti.
- Hamis, mert a főispán a járási hivatalt vezeti, és a kormányhivatal vezetése a főigazgató feladata.
- Hamis, mert a főispán munkáját a főigazgató mellett igazgató is segíti, akik mindketten szakmai vezetők.

6.3. A közigazgatás személyi állománya, a közszolgálati életpálya jellemzői

10. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás személyi állománya

Résztéma: A közszolgálati tisztviselők kategóriái

Feladat típusa:

csoportosítás

Utasítás:

Csoportosítsd a közszolgálati tisztviselőket annak megfelelően, hogy milyen típusú közigazgatási szervben látják el feladataikat!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A felsorolásban különböző közszolgálati tisztviselőket látsz. Írd be a táblázat megfelelő oszlopába a közszolgálati tisztviselők betűjelét annak megfelelően, hogy milyen közigazgatási szervben dolgoznak!

Központi kormányzati igazgatási szerv	Területi kormányzati igazgatási szerv	Különleges jogállású szerv	Helyi önkormányzat igazgatási szerve
---------------------------------------	---------------------------------------	----------------------------	--------------------------------------



Választási lehetőségek:

- A Magyar Államkincstár vezető beosztású kormánytisztviselője;
- A Nógrád Vármegyei Kormányhivatal hivatali főtanácsosa;
- A Közbeszerzési Hatóság köztisztviselője;
- A Budapesti Főpolgármesteri Hivatal szervezési ügyintézője;
- A Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal köztisztviselője;
- A Belügyminisztérium Személyzeti Osztályának kormánytanácsosa;
- Az Agrárminisztérium vezető beosztású kormánytisztviselője;
- A Szécsényi Közös Önkormányzati Hivatal szociális ügyintézője;
- A Nemzeti Választási Iroda köztisztviselője;
- A Balassagyarmati Járási Hivatal kormányablakának ügyintézője.

11. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás személyi állománya – A közszolgálati tisztviselők életpályájának jellemzői

Résztema: Kiválasztás a közszolgálati életpályára

Feladat típusa:

párosítás

Utasítás:

Párosítsd a közszolgálati tisztviselők kinevezési feltételeit annak megfelelően, hogy azok mindenkitől egy-ségesen elvárt követelményeket jelölnek-e (általános kinevezési feltételek) vagy csak egy-egy beosztás betöltéséhez szükségesek (különös kinevezési feltételek)!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Írd be a táblázat megfelelő oszlopába a kinevezési feltételek sorszámát annak megfelelően, hogy azok melyik csoportba tartoznak!

Általános kinevezési feltételek

Különös kinevezési feltételek



Választási lehetőségek:

- a) közigazgatás-szervező vagy nemzetközi igazgatás végzettség;
- b) cselekvőképesség;
- c) legalább 2 év gyakorlati idő;
- d) büntetlen előélet;
- e) államilag elismert nyelvvizsga angol, német vagy francia nyelvből;
- f) nemzetbiztonsági feltételeknek való megfelelés;
- g) vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség;
- h) magyar állampolgárság;
- i) közigazgatási szakvizsga;
- j) nagykorúság.

12. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszoigálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás személyi állománya – A közszoigálati tisztviselők életpályájának jellemzői

Résztema: Kiválasztás a közszoigálati életpályára

Feladat típusa:

sorképzés

Utásítás:

Állítsd időrendi sorrendbe a közszoigálati életpályára lépés (kiválasztás), valamint az életpálya egyes szakaszait! Kezdd a legkorábbival!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Írd be a táblázat megfelelő sorába a közszoigálati életpályára lépés (kiválasztás), valamint az életpálya szakaszait!

Életpálya lépései, szakaszai

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.



Választási lehetőségek:

1. A kormánytisztviselő hat hónapon keresztül próbaidejét tölti a munkáltató közigazgatási szervnél.
2. A kormánytisztviselő kötelességeinek pontos betartására írásban esküt tesz.
3. A kormánytisztviselő megerősíti szóban esküjét.
4. A kormánytisztviselőt előléptetik (és ennek következtében emelkedik az illetménye), ezért módosítani kell a kinevezését.
5. A közigazgatási szerv ellenőrzi, hogy az üres álláshelyekre jelentkező pályázók megfelelnek-e az általános és a különös kinevezési feltételeknek.
6. A közigazgatási szerv határozatlan időre és teljes munkaidőre kinevezi a közzétett álláshirdetésre jelentkező pályázók közül a legmegfelelőbbet.
7. A közigazgatási szerv közzéteszi álláshirdetését a közszolgálati állásportálon.
8. A pályázó elfogadja a munkáltató kinevezését (azaz aláírja a kinevezési okmányát).

13. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás személyi állománya – A közszolgálati tisztviselők életpályájának jellemzői

Résztema: A közszolgálati életpálya fontosabb elemei

Feladat típusa:

egyszerű eseteleírás

Utasítás:

Olvasd el az esetet, és válaszolj a feltett kérdésekre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

K. L., az Igazságügyi Minisztérium emberi jogi kérdésekkel foglalkozó kormánytisztviselője megbízási szerződés keretében szerda délelőttként alkotmányjogi szemináriumot tart a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen. A munkáltatói jogkör gyakorlója erről egy hónappal később értesült, és kifogásolta, hogy K. L.

nem engedélyeztette vele az oktatást. K. L. előadta, hogy a törvény (a Kit.) rendelkezései alapján ezt a tevékenységet nem kell engedélyeztetnie.

Kérdések:

- Mi a véleményed K. L. álláspontjáról, helytálló az érvelése?
- Vajon más megítélés alá esne, ha a kormánytisztviselő sportigazgatási tantárgyból tartana hétvégén, levelező tagozaton előadásokat?



Választási lehetőségek:

Ennél a feladattípusnál nem releváns.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mit jelent a gazdasági jellegű összeférhetlenség, s annak milyen megvalósulási formái vannak?
- Miképpen befolyásolják a kormánytisztviselőt a „másodállásának” létesítésében az úgynevezett gyakorolható tevékenységek?
- Mi alapján dönthető el, hogy a gyakorolható tevékenységet általános szabály szerint bejelenteni kell a vezetőnek vagy pedig kivételes módon engedélyt is kell kérni tőle?

14. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás személyi állománya – A közszolgálati tisztviselők életpályájának jellemzői

Résztema: A közszolgálati életpálya fontosabb elemei

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás

Utasítás:

Olvasd el az esetleírást, és helyes megoldás kiválasztásával válaszolj a feltett kérdésre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

M. N. minisztériumi kormánytanácsos a Jogért és Igazságért Párt színeiben elindul az országgyűlési választásokon. A munkáltatói jogkör gyakorlója tájékoztatta M. N.-t, hogy a kormányzati szolgálati jogviszonya (foglalkoztatása a kormányzati igazgatási szervnél) a választásokig szünetel. M. N. szerint a munkáltatói jogkör gyakorlójának eljárása nem volt jogszerű. Szerinte ugyanis az országgyűlési választásokon való részvétel nem minősül közszereplésnek, és így politikai jellegű összeférhetlenség sem jöhet létre.

Helytálló M. N. érvelése? Mit gondolsz, jogszerűtlen volt a munkáltatói jogkör gyakorlójának az intézkedése? Válaszodat indokold!



Választási lehetőségek:

- Helytálló M. N. érvelése. A munkáltatói jogkör gyakorlójának az eljárása nem volt jogszerű, mert az országgyűlési választásokon való részvétel során valóban nem kerül sor közszereplésre, és így politikai összeférhetetlenségről sem lehet szó.
- Nem helytálló M. N. érvelése. A munkáltatói jogkör gyakorlójának figyelemmel kell lennie a politikai összeférhetlenségi helyzetek elkerülésére, amelynek érdekében szüneteltetheti az országgyűlési választásokon való jelölti részvétel idejére a kormánytisztviselő foglalkoztatását.
- Részben helytálló M. N. érvelése. A munkáltatói jogkört gyakorló vezető nem szüneteltethette volna a kormánytisztviselő foglalkoztatását, hiszen az országgyűlési választásokon való jelölti időszak kivételt képez a politikai összeférhetlenség alól (ha megválasztják, akkor jön létre az összeférhetetlen helyzet). Abban azonban téves M. N. érvelése, hogy az országgyűlési választásokon való részvétel nem jár együtt közszerepléssel. Megválasztása érdekében ugyanis kampánytevékenységet folytat, ami a választópolgárok befolyásolására irányul, így közszereplésnek minősül.

15. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás személyi állománya – A közszolgálati tisztviselők életpályájának jellemzői

Résztema: A közszolgálati életpálya fontosabb elemei

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás

Utasítás:

Olvasd el az esetet, és válaszolj a feltett kérdésekre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

András és Réka hosszú évek óta egy osztályon dolgozó munkatársak egy kormányzati főhivatalban, személyes kapcsolatuk pedig ennek ideje alatt házassággá érett.

Kérdések:

- Vajon ezzel összeférhetetlen helyzetbe kerülnek?
- Milyen megítélés alá esne, ha Rékát házasságuk után két évvel osztályvezetőnek neveznék ki ugyanazon az osztályon?
- Ez utóbbi esetben milyen teendők keletkeznek az érintetteknek?
- Változtatna a tényálláson, ha Rékát egy másik osztály vezetőjének neveznék ki?



Választási lehetőségek:

Ennél a feladattípusnál nem releváns.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mit jelent a hozzátartozói összeférhetlenség?
- Melyek a hozzátartozói összeférhetlenség alapvető fogalmi elemei?

16. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás személyi állománya – A közszolgálati tisztviselők életpályájának jellemzői

Résztema: A közszolgálati életpálya fontosabb elemei

Feladat típusa:

igaz/hamis

Utasítás:

Olvasd el az esetet, és válaszolj a feltett kérdésekre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Vasas Kálmánt, a Hazárd vármegyei kormányhivatal kormánytisztviselőjét a BKV felügyelőbizottságának tagjává választják. Kálmán a jogszabályi rendelkezések ismerete mellett megkereste a munkáltatói jogkör gyakorlóját, akitől engedélyt kért a felügyelőbizottsági tagsággal járó feladatok ellátására. A munkáltatói jogkört gyakorló vezető nem engedélyezte Kálmán számára a felügyelőbizottsági tagsággal járó tevékenységek folytatását, szerinte ugyanis ezzel összeférhetetlen helyzetbe kerül a kormánytisztviselője. Kálmán ezt vitatta, érvelése szerint a kormánytisztviselők gazdasági szerepvállalásra vonatkozó összeférhetlensége kizárólag akkor jöhet létre, ha az olyan gazdasági társaság kötelékében történik, amely teljesen magántulajdonú. Ez esetben szerinte erről szó sem lehet, mert a BKV önkormányzati tulajdonban van.



Választási lehetőségek:

- a) Igaz, a kormánytisztviselők magántulajdonú és állami vagy önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságban sem vállalhatnak felügyelőbizottsági tagsággal együtt járó feladatokat.
- b) Hamis, mert Kálmán tévedett. A munkáltatói jogkör gyakorlója jogszerűen járt el, hiszen mindent megtett annak érdekében, hogy a kormánytisztviselő a teljes munkaerejét a köz szolgálatának szentelje.
- c) Igaz, Kálmán érvelése helyes, hiszen a munkáltató eljárása nem volt jogszerű, mert a BKV tartósan állami vagy önkormányzati tulajdonban áll, ez pedig nem keletkeztet összeférhetlenséget.

16. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás személyi állománya – A közszolgálati tisztviselők életpályájának jellemzői

Résztéma: A közszolgálati életpálya fontosabb elemei

Feladat típusa:

mondatkiegészítés

Utasítás:

Olvasd el az esetleírást, majd az információk alapján egészítsd ki a mondatot úgy, hogy az állítás igaz legyen! A hiányzó helyekre a felsorolásból válassz elemet!



Feladat/eset leírása/kérdés:

János köztisztviselő a Deresi Polgármesteri Hivatalban. Deresben (az elnevezését is ennek alapján kapta) évről évre nagyon hideg telek vannak. János baráti társaságával együtt egy januári hétvégén részt vett egy erdei túrán, amelyen – minden bizonnyal – a nagy hideg miatt megfázott. Hétfőn azonban, mint mindig, bement dolgozni. Munkáját ugyan elvégezte, ám a szokásos hétfői ügyfélfogadáson Józsi bácsi jelezte Edvárdnak, a munkáltatói jogkör gyakorlójának, hogy János lassan dolgozik, fáradtnak tűnik, és az ügyfélfogadás alatt szinte megállás nélkül tüszögött. Edvárd miután erről megbizonyosodott, hazaküldte Jánost azzal, hogy vegyen ki betegszabadságot, pihenje ki magát, és térjen vissza dolgozni, ha már meggyógyult. A munkavégzési kötelezettség legszűkebb értelemben azt jelenti, hogy a közszolgálati tisztviselő köteles aza)..... helyen ésb).....,c)..... megjelenni, a munkavégzés céljából a vezetője rendelkezésére állni. A közszolgálati tisztviselők is rendelkeznek rendes szabadsággal (ilyen az alap- és a pót-szabadság), ami elsősorban a feltöltődésüket szolgálja. Azonban rendkívüli esetekben lehetőségük vand)..... szabadság (ez esetben példáule)..... igénybevételére is.



Választási lehetőségek:

munkára képes állapotban; előírt; időben; betegszabadság; rendkívüli.

17. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás személyi állománya – A közszolgálati tisztviselők életpályájának jellemzői

Résztéma: A közszolgálati életpálya fontosabb elemei

Feladat típusa:

párosítás

Utasítás:

Olvasd el a munkáltatói utasításokat szemléltető eseteket, majd párosítsd azokat az utasítás megtagadására okot adó jogi körülményekkel!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

A közszolgálati tisztviselőknek általános szabály szerint teljesíteniük kell a vezetőjük által megszabott utasításokat. Vannak azonban észszerű kivételek, amikor a tisztviselők megtagadhatják vagy pedig meg is kell tagadniuk a munkáltatójuk utasításait. A következő esetekben dönts el, hogy a közszolgálati tisztviselőknek megtagadási kötelezettségük vagy megtagadási lehetőségük van! Azt is gondold át, hogy az itt szereplő esetekben milyen okból kifolyólag kell vagy lehet a munkáltató utasításait megtagadni. Párosítsd tehát az egymáshoz illő, megtagadásra okot adó jogi körülményeket és élethelyzeteket!

A munkáltató utasítását meg kell tagadni, ha... A munkáltató utasítását meg lehet tagadni, ha...

Jogi körülmények

Élethelyzetek



Választási lehetőségek:

I. A megtagadásra okot adó jogi körülmények:

1. ...annak teljesítése más személy életét, egészségét vagy testi épségét közvetlenül és súlyosan veszélyeztetné.
2. ...az utasítás jogszabályba ütközik.
3. ...annak teljesítésével a közszolgálati tisztviselő bűncselekményt vagy szabálysértést valósítana meg.
4. ...annak teljesítése a közszolgálati tisztviselő életét, egészségét vagy testi épségét közvetlenül és súlyosan veszélyeztetné.

II. A megtagadásra okot adó élethelyzetek:

- a) A munkáltató arra utasítja a közszolgálati tisztviselőt, hogy juttassa el a játszótéri építkezés pályázati feltételeit a helyi építési vállalkozónak a pályázati kiírást megelőzően, hogy ezzel is biztosítsa a vállalkozó sikeres pályázatát.
- b) A munkáltató arra utasítja a közszolgálati tisztviselőt, hogy a közérdekű adatot az adatigénylő személy elől titkolja el.
- c) A közszolgálati tisztviselő arra kap utasítást vezetőjétől, hogy indítson meg végrehajtási eljárást egy olyan, súlyos betegséggel élő ügyfél gépjárművére nézve, akinek a – speciálisan kialakított – gépjárműve kizárólagosan segíti az életmentő kezelésekre való eljutását.
- d) A munkáltató arra utasítja a tisztviselőt, hogy a munkát az előírt (ionsugárzástól védelmet nyújtó) védőeszköz nélkül végezze el.
- e) A közszolgálati tisztviselőt arra utasítják, hogy nagy árvízkor egy ártérben lévő házban végezzen helyszíni szemlét.
- f) A közszolgálati tisztviselőt arra utasítja felettese, hogy télvíz idején lakoltasson ki egy olyan családot, amelyben a tagok egy része nem rendelkezik meleg ruházattal.
- g) A munkáltató arra utasítja a közszolgálati tisztviselőt, hogy egy erőszakos politikai tüntetésen testi épségét is kockáztatva képviselje a kormányzati álláspontot.

- h) A munkáltató a közszolgálati szabályokban foglalt tiltó rendelkezések ellenére a három év alatti gyermekét egyedül nevelő közszolgálati tisztviselő számára rendkívüli munkaidőt (például ügyeletet) rendel el.

19. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás személyi állománya – A közszolgálati tisztviselők életpályájának jellemzői

Résztema: A közszolgálati életpálya fontosabb elemei

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás

Utasítás:

Olvasd el az esetet, és válaszolj a feltett kérdésekre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A. B., az Úrkutatási Minisztérium főosztályvezetője egy országos televíziócsatorna híradójának adott interjújában erősen ittas állapotban nyilatkozott, s egyúttal súlyosan becsmérlő kijelentéseket tett a közvetlen felettesére, C. D. helyettes államtitkára. E. F. közigazgatási államtitkár (mint a munkáltatói jogkör gyakorlója) a kormánytisztviselőt érdemtelenségre hivatkozással felmentette munkavégzési kötelezettségei alól. A. B. vitatta munkáltatójának intézkedését, és bírósági eljárást kezdeményezett a munkáltató döntése ellen. A. B. szerint bár valóban nem megfelelő állapotban tette meg nyilatkozatát, ám véleménye alapján a munkáltatónak ilyen esetben nincs lehetősége megszüntetni a foglalkoztatását. Úgy gondolja, a munkáltatónak inkább etikai eljárást kellett volna indítania.

Feladat, kérdés:

- Értékelj az esetet! A munkáltató vajon jogszerűen járt el ebben az esetben?
- Megállapítható-e az érdemtelenség a példában szereplő feltételek fennállása esetén?

A kérdés megválaszolásához tekintsd át a Kit. 109. §-át!

A szabályok a következő linken keresztül érhetők el: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1800125.tv>.

Ha az érdemtelenség megállapítható, a kormánytisztviselő jogosult végkielégítésre felmentése után?

Ehhez tekintsd át a pályabiztonságáról szóló pontját!



20. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás személyi állománya – A közszolgálati tisztviselők életpályájának jellemzői

Résztema: A közszolgálati életpálya fontosabb elemei

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el az alábbi szövegrészleteket, és válaszolj a feltett kérdésekre!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Az alábbiakban a helyi önkormányzatokban és a kormányzati igazgatásban dolgozók illetményrendszeréről olvashatsz szövegrészleteket. Figyelmesen olvasd végig a forrásokat, majd válaszolj az ezekkel kapcsolatban feltett kérdésekre! A kérdések megválaszolásában a mellékletként csatolt illetménytáblák is segítségre lesznek.

1. A helyi önkormányzatok igazgatási szerveiben dolgozó köztisztviselők illetményrendszere

Az alapilletmény az illetmény legfontosabb összetevője. (...) Az alapilletmény az *illetményalap és a fizetési fokozathoz tartozó szorzószám szorzata*. (...) Az illetményalap 2020-ban 38 650 Ft. (...) ahogyan a szolgálati idő növekszik, a köztisztviselő úgy kerül magasabb besorolási és fizetési fokozatba (...) a hosszabb idő már önmagában nagyobb alapilletményre jogosít. (...) A felsőfokú iskolai végzettségű köztisztviselők szorzószáma magasabb, mint az érettségi végzettségűeké (...)

I. besorolási osztály (felsőfokú iskolai végzettségű köztisztviselők)

Besorolási fokozat megnevezése	Fizetési fokozat	Szolgálati idő (év)	Szorószám
Gyakornok	1	0–1	3,1
Fogalmazó	2	1–2	3,2
	3	2–3	3,3
	4	3–4	3,5
Tanácsos	5	4–6	3,7
	6	6–8	3,9
	7	8–10	4,2
Vezetőtanácsos	8	10–12	4,4
	9	12–14	4,6
	10	14–16	4,8
Főtanácsos	11	16–19	5,1
	12	19–22	5,2
	13	22–25	5,3
Vezetőfőtanácsos	14	25–29	5,6
	15	29–33	5,7
	16	33–37	5,8
	17	37 év felett	6,0

Forrás: György István – Hazafi Zoltán: *Közszolgálati jog*. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem.

2. A kormányzati igazgatási szervezetekben dolgozó kormánytisztviselők illetményrendszere

A kormánytisztviselő (...) havonta az 1. melléklet szerinti *illetményre* jogosult, amelyet a munkáltatói jogkör gyakorlója állapít meg az álláshelyhez tartozó besorolás szerinti sávon belül. (...) A munkáltatói jogkör gyakorlója a szakmai képességek, a képzettség, a gyakorlat, valamint a teljesítmény alapján határozza meg a kormánytisztviselő illetményét az e törvényben meghatározott keretek között. (...)

A minisztériumok dolgozóinak illetménytáblája:

Besorolási fokozat megnevezése	Illetmény alsó határa	Illetmény felső határa
1. Kormánytanácsos	250 000 Ft	500 000 Ft
2. Vezető-kormánytanácsos	350 000 Ft	650 000 Ft
3. Kormányfőtanácsos	400 000 Ft	750 000 Ft
4. Vezető-kormányfőtanácsos	600 000 Ft	1 500 000 Ft
5. Osztályvezető	700 000 Ft	1 400 000 Ft
6. Főosztályvezető	800 000 Ft	1 500 000 Ft
7. Helyettes államtitkár	1 300 000 Ft	1 650 000 Ft
8. Közigazgatási államtitkár	1 500 000 Ft	1 900 000 Ft

Forrás: Kit. 65. § (3) bek., 134. § (1) bek., 1. melléklet
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1800125.tv>

Kérdés:

- A források áttekintése alapján melyik illetményrendszerben van nagyobb mozgásteret a munkáltatónak az illetmény összegének megállapítása során?
- Véleményed szerint melyik illetményrendszerben lehet pontosabban előre tervezni az életpályán való előrehaladást?
- Megítélésed szerint milyen előnyei és hátrányai lehetnek annak, ha a munkáltatónak és a tisztviselő által nyújtott teljesítménynek van nagyobb szerepe az illetmények kialakításában?
- Megítélésed szerint milyen előnyei és hátrányai lehetnek annak, ha a tisztviselő szolgálati idejének és iskolai végzettségének van nagyobb szerepe az illetmények kialakításában?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Milyen szerepe van az illetmény kialakításában a szolgálati időnek?
- Milyen szerepe van az illetmény kialakításában az iskolai végzettségnek?
- Milyen szerepe van az illetmény kialakításában a tisztviselő teljesítményének?
- Milyen szerepe van az illetmény kialakításában a munkáltató saját döntésének?

21. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők
 Témakör: A közigazgatás személyi állománya – A közszolgálati tisztviselők életpályájának jellemzői
 Résztéma: A közszolgálati életpálya fontosabb elemei

Feladat típusa:

mondatkiegészítés

Utasítás:

Egészítsd ki a mondatot úgy, hogy az állítás igaz legyen!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

.....a).....-kal okozott kárt a munkáltatójának az a kormánytisztviselő, aki úgy tiltakozott a szerinte túlzott teljesítménykövetelmények ellen, hogy a számítógépét kidobta az emeleti irodája ablakából a betonjárdára, hogy soha többé ne lehessen rajta dolgozni. Ilyenkor a felelősségre vont tudta, hogy a magatartása jogellenesen kötelezettségzegő, hátrányos következményekkel járó, s ezt kifejezettenb).....

Az iménti példát folytatva, ha a tisztviselő a számítógép kidobásakor nem feltétlenül akarta tönkretenni a gépet, csak a munkától akart szabadulni, bár tudta, hogy a gép össze is törhet, eshetőleg szándékú volt, mert tisztában volt a cselekménye jogellenes és hátrányos következményeivel, de azokbac)..... Maradva példánkánál, ha a tisztviselő kidobta ugyan a számítógépet az ablakon, de egyáltalán nem szeretne volna, hogy abban kár keletkezzen, sőt épp ellenkezőleg: tettét csak demonstrációnak szánta. Ilyenkord)..... a hátrányos következmények elmaradásában. Enyhe gondatlansággal okoz kárt a munkáltatójának a tisztviselő, ha a számítógépét (laptopját) a nyitott ablak párkányára teszi, amelyet aztán a huzattól becsapódó ablak kilök a járdára.



Választási lehetőségek:

akarta; belenyugodott; könnyelműen bízik; egyenes szándék.

22. feladat

Tematikai egység: A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők

Témakör: A közigazgatás személyi állománya – A közszolgálati tisztviselők életpályájának jellemzői

Rész téma: Magyar Kormánytisztviselői Kar

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el az alábbi szövegrészletet, és válaszolj a feltett kérdésekre!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

III/6. Nem kerülünk mások befolyása alá.

III/6.1. Törekszünk arra, hogy minden olyan helyzetet elkerüljünk, amely alkalmas vagy alkalmassá válhat arra, hogy bárki fenyegetéssel vagy bármely ellenszolgáltatással, előny ígéretével vagy biztosításával, jogtalan előny nyújtására késztesen. Sem magánéletünkben, sem esetleges politikai vagy gazdasági jellegű kapcsolatainkban nem tanúsítunk olyan magatartást, amely alkalmat adhatna arra, hogy mások jogtalanul befolyásoljanak minket.

III/6.2. Tisztában vagyunk azzal, hogy tudatunkat, racionális döntéseinket, tisztánlátásunkat befolyásoló szenvedélybetegségek és függőségek veszélyeztethetik elfogulatlanságunk megőrzését, ezért igyekszünk megakadályozni azok kialakulását, ha pedig már kialakultak, minden erőnkkel igyekszünk felülkerekedni azokon.

Forrás: A Magyar Kormánytisztviselői Kar Hivatásetikai Kódexe, <https://mkk.org.hu/node/485>

Kérdések:

Gondolkozz el az alábbi kérdéseken!

- Milyen élethelyzetek lehetnek alkalmasak arra, hogy bárki fenyegetéssel jogtalan előny nyújtására készítse a közszolgálati tisztviselőket?
- Milyen élethelyzetek lehetnek alkalmasak arra, hogy bármely ellenszolgáltatással, előny ígéretével vagy biztosításával jogtalan előny nyújtására készítsék a közszolgálati tisztviselőket?
- A közszolgálati tisztviselők milyen magatartása adhat alkalmat arra, hogy mások befolyásolják őket?
- Miképpen befolyásolhatják a közszolgálati tisztviselők döntéseit a szenvedélybetegségek vagy függőségek?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mi minősülhet jogtalan előnynek?

7. Szociológia – a közigazgatás és a társadalmi csoportok

7.1. A szociológia tudománya

1. feladat

Tematikai egység: Szociológia – a közigazgatás és a társadalmi csoportok

Témakör: A szociológia tudománya

Résztéma: A szociológia alapvető fogalmai

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás

Utasítás:

Olvasd el a leírást, és válaszold meg a kérdéseket!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Az önkormányzat jelentős uniós pénzforráshoz jutott az ifjúsági közösségi terek fejlesztése céljára. Ifjúságpolitikáért felelős referensként azt a feladatot kapod, hogy derítsd ki, a helyben lakó fiatalok milyen fejlesztéseket részesítenének előnyben.

Milyen, a szociológia eszköztárához tartozó módszerek jöhetnek szóba?

Olvass utána az interneten az egyes módszerek előnyeinek és a velük járó nehézségeknek! Ha megtaláltad a szerinted megfelelő formát, készítsd el a tervezetét, és a tartalmát beszéljétek meg a következő órán csoportokban.



2. feladat

Tematikai egység: Szociológia – a közigazgatás és a társadalmi csoportok

Témakör: A szociológia tudománya

Résztéma: A szociológia alapvető fogalmai

Feladat típusa:

párosítás

Utasítás:

Olvasd el a definíciókat, és párosítsd a megfelelő fogalomhoz!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

A felsorolásban öt meghatározást találsz a szociológia területéről. Ismerd fel, hogy melyik definíció melyik fogalmat takarja!



Választási lehetőségek:

	Fogalom	Definíció
A	Szocializáció	
B	Norma	
C	Társadalom	
D	Szociológia	
E	Érték	

	Definíció
1.	Emberi csoportokat és társadalmakat elemző tudomány, amely elsősorban a fejlett, iparosodott világ társadalmi jelenségeinek, folyamatainak, törvényszerűségeinek objektív megismerésére, feltárására és magyarázatára törekszik.
2.	Emberek szervezett közössége, a fogalom használata gyakori e tudományágban.
3.	Viselkedési, magatartási szabályok, amelyek bizonyos magatartásokat előírnak, megengednek vagy megtiltanak.
4.	Eszmék, kulturális alapelvek, amelyek kifejezik, hogy a társadalom mit tart kívánatosnak és fontosnak, jónak vagy rossznak.
5.	Folyamat, amelynek során a társadalom tagjai elsajátítják a társadalmi normákat és értékeket, és megtanulják a különféle társadalmi szerepekben elvárható viselkedést.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Gondold végig, mit tanultál az egyes fogalmakról!

3. feladat

Tematikai egység: Szociológia – a közigazgatás és a társadalmi csoportok

Témakör: A szociológia tudománya

Résztéma: A szociológia alapvető fogalmai

Feladat típusa:

mondatkiegészítés

Utasítás:

Egyéni munkában egészítsd ki a mondatot a megfelelő tudomány megnevezésével! Ezt követően alakítsatok ki csoportokat, és végezzétek el a csoportmunkát!



Feladat/eset leírása/kérdés:

1. Míg aa)..... elsősorban a társadalomban lezajló reálgazdasági folyamatokat vizsgálja, ab)..... főként a hatalommal és a politikával kapcsolatos kérdéseket kutatja, ac)..... pedig az egyén személyisége mélyebb rétegeinek, viselkedésének, gondolkodásának magyarázatát vizsgálja, addig ad)..... nagyobb embercsoportok viselkedése szabályszerűségeinek a magyarázatát keresi. Egyes tudományok „találkozása” új rész tudományokat teremtett, minte)..... ésf)..... esetében ag)....., amely főként az egyén csoportbeli viselkedését vizsgálja.

2. Válasszatok ki egy általatok fontosnak tartott társadalmi problémát, és csoportban dolgozzátok fel a feladatban szereplő szempontok közül legalább három szempont alkalmazásával!



Választási lehetőségek:

pszichológia; földrajz; szociológia; politológia; kémia; szociálpszichológia; közgazdaságtan.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Két tudományterület kimarad, és van olyan tudományterület, amely akár kétszer is szerepelhet!

7.2. A társadalmi csoportok és szervezetek jellegzetességei

4. feladat

Tematikai egység: Szociológia – a közigazgatás és a társadalmi csoportok

Témakör: A társadalmi csoportok és szervezetek jellegzetességei

Résztéma: A csoportok fogalma, típusai

Feladat típusa:

egyszerű eseteleírás

Utasítás:

Olvasd el a leírást, és válaszold meg a kérdéseket!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Iskolád női kosárlabdacsapata válogatót tart szeptemberben, amelyre minden 15. évét betöltött, legalább 170 cm magas lányt várnak, kizárólag az iskolából. A lányok gyanakodva méregetik egymást az öltözőben, szinte alig szólnak egymáshoz.

Kérdések:

- A válogatóra érkezők a szociológia szerint milyen csoportot alkotnak?
- Mi jellemzi ezt a csoporttípust?
- Tavaszra a sok közös edzés után és a közös élmények nyomán már egészen más a csoporttagok viszonya. Ekkorra már milyen csoportnak nevezhetőjük őket?
- Erre a csoporttípusra mi jellemző?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések

Idézd fel a csoportok fogalmát!

5. feladat

Tematikai egység: Szociológia – a közigazgatás és a társadalmi csoportok

Témakör: A társadalmi csoportok és szervezetek jellegzetességei

Résztéma: A csoportok fogalma, típusai

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás

Utasítás:

Olvasd el a leírást, és válaszold meg a kérdéseket!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Gondold végig, hogy iskolád tanári testülete:

- hogyan jött létre,
- milyen benne az érzelmek szerepe,
- mekkora a létszáma,
- jellemző-e rá az írott szabályok szerinti működés,
- milyen szabályok határozzák meg a tevékenységét,
- érvényesül-e az alá-fölé rendeltség?
- Ezek után milyen csoportnak tekinthető a tantestület?
- Tudnál-e hasonló csoportokat felkutatni, megnevezni a tanulmányaid vagy tapasztalataid alapján?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Gondold át, milyen alapvető megkülönböztetést ismersz a csoporttípusokkal kapcsolatban!

7.3. A család mint társadalmi intézmény, valamint annak kapcsolata a közigazgatással

6. feladat

Tematikai egység: Szociológia – a közigazgatás és a társadalmi csoportok

Témakör: A család mint társadalmi intézmény, valamint annak kapcsolata a közigazgatással

Résztéma: A családok típusai, funkciói

Feladat típusa:

párosítás

Utasítás:

Olvasd el a leírást, és párosítsd össze az együttélés típusait az egyes családok leírásával!

Vedd végig, hogy a környezetben milyen családokat ismersz, és azonosítsd be azokat a fentiek szerint!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Együttélési típusok	Családleírások
A Egyszülős család	
B Nukleáris család	
C Nemzedékeket átugró család	
D Mozaik- vagy patchworkcsalád	
E Kiterjesztett család	
G Élettársi kapcsolat	

Családleírások:

1. Péter édesapjával, édesanyjában és húgával él együtt egy lakásban.
2. Nóra szüleivel, öccsével és nagymamájával él egy ikerházban, amelynek másik részében felnőtt bátyja él feleségével, akikhez szinte mindennap átjár.
3. Csabát szülei válása után édesanyja egyedül neveli egy albérletben.
4. Krisztinát szüleinek tragikus balesetben bekövetkezett halála után nagymamája vette magához és ő neveli.
5. Katalin szülei még kisgyermekkorában elváltak, a bíróság döntése nyomán édesanyjához került. Édesanyja azóta ismét férjhez ment, az új férjével közös gyermeket vállalt, így Katinak van egy féltestvére is, ugyanakkor sose használja a mostoha szót, mivel imádja kishúgát, akivel közös szobában lakik. Édesapjának az új kapcsolatából is született egy kisfia, akivel – bár ritkábban találkoznak – szintén jóban van.



Választási lehetőségek:

Ennél a feladattípusnál nem releváns.

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Idézd fel a családtípusokat!

7. feladat

Tematikai egység: Szociológia – a közigazgatás és a társadalmi csoportok

Témakör: A család mint társadalmi intézmény, valamint annak kapcsolata a közigazgatással

Résztema: A családok típusai, funkciói

Feladat típusa:

csoportosítás

Utasítás:

Alkossatok csoportokat, és gyűjtsétek össze, mutassátok be röviden a családok funkcióit!



Feladat/eset leírása/kérdés:

–



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Olvassatok utána az egyes funkcióknak az interneten!

8. feladat

Tematikai egység: Szociológia – a közigazgatás és a társadalmi csoportok

Témakör: A család mint társadalmi intézmény, valamint annak kapcsolata a közigazgatással

Résztema: A családok típusai, funkciói

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Vizsgálj meg néhány általad választott ország korfáját!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

A feladathoz szükséges forrás itt található: www.populationpyramid.net/.

A fenti weboldalon a *world* szóra kattintva tudsz választani az országok között!

Kérdés/feladat:

- Alkossatok csoportokat, és csoportonként mutassátok be az általatok választott ország(ok) korfáját!
- Hasonlítsátok össze és jellemezzétek az adott ország népesedési tendenciáit!



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Milyen közös jellemzőket láttok a fejlődő, harmadik világbeli országoknál?
- Vizsgáljátok meg a szomszédos, közép-kelet-európai országokat! Láttok hasonlóságokat ezek között?
- Nyugat-Európát milyen népesedési trendek jellemzik?

9. feladat

Tematikai egység: Szociológia – a közigazgatás és a társadalmi csoportok

Témakör: A család mint társadalmi intézmény, valamint annak kapcsolata a közigazgatással

Résztema: A családok típusai, funkciói, demográfia

Feladat típusa:

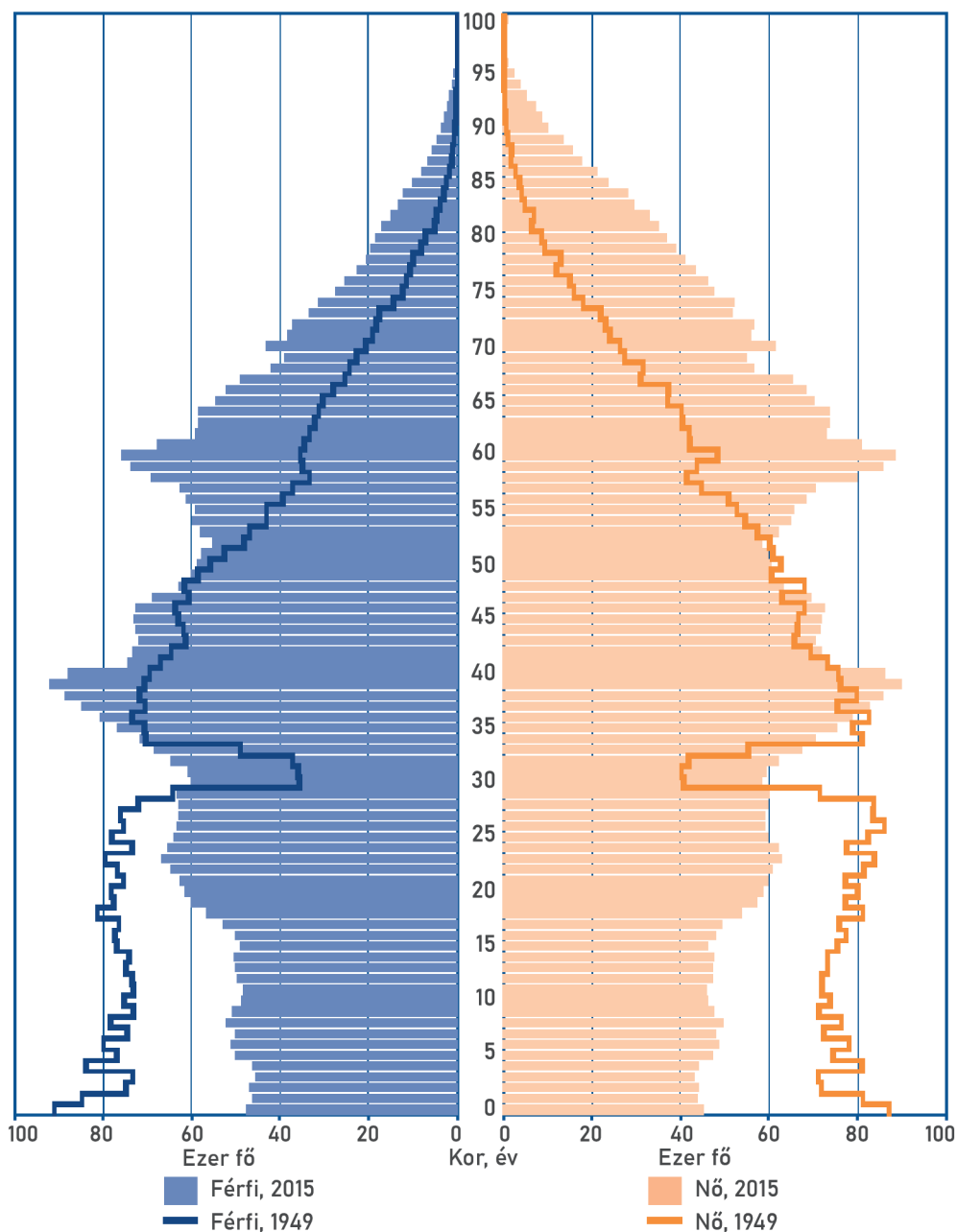
forráselemzés

Utasítás:

Jellemezzétek, majd hasonlítsátok össze Magyarországot 1949-es és 2015-ös korfáját!

A korfa megtalálható a jegyzetben is.

Feladat/ eset leírása/kérdés:



Magyarország korfája (1949–2015). A népesség nemek és életkor szerint, január 1.

Forrás: Magyar statisztikai évkönyv, 2014

Kérdések:

- Mely korosztály jelenik meg a korfa alsó és felső részén?
- Az 1949-es adatokon láthatunk egy komoly bevágást. Mire vezethető ez vissza?
- Az 2015-ös adatokon láthatunk két kiugrást is, mik ezek?
- Hasonlítsátok össze a korfa alsó részét! Mely, a jegyzetben olvasott állítással van ez összefüggésben?
- Mekkora volt 1949-ben és 2015-ben a 65 év feletti korosztály aránya?
- Ez utóbbi milyen következményeket jelent az államra nézve?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Szerinted milyen tudomány használja a korfa adatait?

10. feladat

Tematikai egység: Szociológia – a közigazgatás és a társadalmi csoportok

Témakör: A család mint társadalmi intézmény, valamint annak kapcsolata a közigazgatással

Résztéma: A családok típusai, funkciói

Feladat típusa:

forrás- és adatelemzés

Utasítás:

Vizsgáljátok meg a táblázat adatait, majd mutassátok be az eredményeket!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A táblázat adataiból kiolvasandó adatok, tendenciák:

1. csoport: Népeségyszám és a születések alakulása
2. csoport: A halálozások alakulása és a természetes fogyás/szaporodás
3. csoport: A házasságkötések száma
4. csoport: A válások száma és a teljes termékenységi arány

Kérdések:

- Milyen tendenciák érvényesültek az elmúlt 70 évben?
- Milyen kiugró értékeket, fordulópontokat láttok?
- Melyek azok az irányok, amelyeken véleményed szerint változtatni kellene?
- Gyakran halljuk, hogy „nő a válások száma”, a statisztikát ismerve igaz ez?
- A táblázatban szereplő adatok közül milyen adattal állhat összefüggésben ez az elterjedt nézet?

Szociológia, a 9. feladat melléklete

Magyarország népessége, legfontosabb népmozgalmi statisztikái												
Év	Élvezületés		Halálkozás		Természetes szaporodás, fogyás (-)		Házasságkötés		Válás		Teljes termékenységi arány	
	összesen	ezer lakosra	összesen	ezer lakosra	összesen	ezer lakosra	összesen	ezer lakosra	összesen	ezer lakosra		
1950	9 293	195 567	20,9	106 902	11,4	88 665	9,5	106 261	11,4	11 263	1,2	2,62
1955	9 767	210 430	21,4	97 848	10,0	112 582	11,4	103 020	10,5	15 989	1,6	2,81
1960	9 961	146 461	14,7	101 525	10,2	44 936	4,5	88 566	8,9	16 590	1,7	2,02
1965	10 140	133 009	13,1	108 119	10,7	24 890	2,4	89 611	8,8	20 363	2,0	1,82
1970	10 322	151 819	14,7	120 197	11,6	31 622	3,1	96 612	9,3	22 841	2,2	1,98
1975	10 501	194 240	18,4	131 102	12,4	63 138	6,0	103 775	9,9	25 997	2,5	2,34
1980	10 709	148 673	13,9	145 355	13,6	3 318	0,3	80 331	7,5	27 797	2,6	1,91
1985	10 599	130 200	12,3	147 614	14,0	-17 414	-1,6	73 238	6,9	29 309	2,8	1,85
1990	10 375	125 679	12,1	145 660	14,0	-19 981	-1,9	66 405	6,4	24 888	2,4	1,87
1995	10 337	112 054	10,8	145 431	14,1	-33 377	-3,2	53 463	5,2	24 857	2,4	1,57
2000	10 222	97 597	9,6	135 601	13,3	-38 004	-3,7	48 110	4,7	23 987	2,3	1,32
2005	10 098	97 496	9,7	135 732	13,5	-38 236	-3,8	44 234	4,4	24 804	2,5	1,30
2010	10 014	90 335	9,0	130 456	13,0	-40 121	-4,0	35 520	3,6	23 873	2,4	1,25
2011	9 986	88 049	8,8	128 795	12,9	-40 746	-4,1	35 812	3,6	23 335	2,3	1,23
2012	9 932	90 269	9,1	129 440	13,0	-39 171	-3,9	36 161	3,6	21 830	2,2	1,34
2013	9 909	88 689	9,0	126 778	12,8	-38 089	-3,9	36 986	3,7	20 209	2,0	1,34
2014	9 877	91 510	9,3	126 308	12,8	-34 798	-3,5	38 780	3,9	19 576	2,0	1,41
2015	9 856	91 690	9,3	131 697	13,4	-40 007	-4,1	46 137	4,7	20 315	2,1	1,44
2016	9 830	93 063	9,5	127 053	12,9	-33 990	-3,5	51 805	5,3	19 552	2,0	1,49
2017	9 798	91 577	9,4	131 674	13,5	-40 097	-4,1	50 572	5,2	18 495	1,9	1,49
2018	9 778	89 807	9,2	131 045	13,4	-41 238	-4,2	50 828	5,2	16 952	1,7	1,49
2019	9 773	89 193	9,1	129 603	13,3	-40 410	-4,1	65 268	6,7	17 600	1,8	1,49

7.4. A normasértő magatartás jellegzetességei

11. feladat

Tematikai egység: Szociológia – a közigazgatás és a társadalmi csoportok

Témakör: A normasértő magatartás jellegzetességei

Résztema: Norma, normakövetés, deviancia

Feladat típusa:

mondatkiegészítés

Utasítás:

Egészítsd ki a mondatot a normasértő magatartásra vonatkozó megfelelő elmélet megnevezésével! Ezt követően dolgozzatok csoportban!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

1.

Aa)..... rámutat, hogy a társadalomban különböző csoportok élnek egymás mellett, amelyeknek a normáik, értékeik jelentősen különböznek egymástól, így életmódjuk is, ezért a normaszegő viselkedéseket úgy is lehet értelmezni, mint két csoport eltérő kultúrájának a konfliktusát.

Ab)..... szerint a normasértés indoka az, hogy ha a társadalmi normák és értékek meggyengülnek, nem egyértelmű mi a jó, mi a helyes, mi a követendő – és mi nem az.

Ac)..... a deviáns magatartás kialakulását az egyszerű tanulási folyamatra vezette vissza, amely semmiben sem különbözik a konform viselkedés megtanulásától.

Ad)..... azt mondja, hogy a normasértés visszavezethető arra a feszültségre, amely a társadalom által kitűzött célok, valamint az azok elérése közötti ellentétből fakad.

2. Alakítsatok négy csoportot az elméletek szerint és bizonyítsatok hétköznapi példákkal az elméletek állításait!



Választási lehetőségek:

Klasszikus anómiaelmélet, modern anómiaelmélet, kultúrkonfliktus-elmélet, differenciális asszociáció elmélete, szocializációs elmélet, címkézési elmélet

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Idézd fel, milyen magyarázó elméleteket tanultál a devianciáról! (Két elmélet kimarad!)

12. feladat

Tematikai egység: Szociológia – a közigazgatás és a társadalmi csoportok

Témakör: A normasértő magatartás jellegzetességei

Résztéma: Norma, normakövetés, deviancia

Feladat típusa:

többszörös választás

Utasítás:

Olvasd el a feladatot, majd válaszd ki a helyes megoldásokat!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Az alábbi felsorolásból válaszd ki azokat a magatartásokat, amelyek a szociológia szerint devianciának tekinthetők!

Ezt követően alakítsatok ki csoportokat, és végezzétek el a csoportmunkát!



Választási lehetőségek:

1.

A – alkoholizmus;

B – dohányzás;

C – gépkocsilopás;

D – heroinfogyasztás;

E – punk hajviselet;

F – öngyilkosság;

G – a buddhista vallás követése;

H – skizofrénia;

I – tetoválás a teljes háton.

2. Alakítsatok több csoportot, és válasszatok ki egy-egy deviáns magatartást! (Akár olyat is, amely nem szerepel az előbbi felsorolásban.)

Feladat:

1. Gyűjtsétek össze a csoportban, melyek a választott deviáns magatartásnak a jellemzői, milyen viselkedésminták figyelhetők meg az adott esetben!
2. Kutassátok fel az internet segítségével, hogy az adott deviáns magatartás csökkentésére, gyógyítására, elkerülésére milyen állami intézményhálózat működik!
3. Mit javasolna a csoportotok az adott deviancia megszüntetésére, csökkentésére?

Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Idézd fel a deviancia kritériumait!
- Az egyes magatartások vajon mindegyiknek megfelelnek?

8. Az önkormányzat működése

8.1. Az önkormányzati rendszer kialakulásának okai

1. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzati rendszer kialakulásának okai

Résztéma: A helyi önkormányzás fogalma, lényege

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el az esetet, és a megadott szempontok alapján néhány mondatban értékeld a helyi népszavazás eredményét!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Budapest XII. kerület Helyi Választási Bizottsága 2015. május 17-re helyi népszavazást tűzött ki. A helyi népszavazásra feltett kérdés:

„Egyetért-e Ön a Normafa területének helyreállításával
a Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat
Képviselő-testületének 10/2015. (I. 27.) számú határozatában foglaltak szerint?”

A helyi népszavazásról szóló hirdetmény tartalmazta, hogy a feltett kérdésben szereplő önkormányzati határozat szövege a mely linken tekinthető meg.

A helyi népszavazást követően az önkormányzat hivatalos honlapján a következő tájékoztatás jelent meg az eredményről:

„A helyi népszavazás rendben lezajlott Budapest Főváros XII. kerület összes szavazóköriében. A helyi népszavazás részvételi adatai:

A választópolgárok száma (fő)	A szavazóként megjelent választópolgárok száma (fő)	Részvételi arány (%)
47 911	13 111	27,37

A helyi népszavazásra bocsátott kérdésre adott Igen és Nem szavazatok száma:

Igen szavazatok száma	Nem szavazatok száma
10 561	2479

A népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló 2013. évi CCXXXVIII. törvény 59. §-a alapján a 2015. május 17. napjára kitézött helyi népszavazás ÉRVÉNYTELEN.”

Forrás: www.hegyvidek.hu/onkormanyzat/nepszavazasok/orszag-os-nepszavazas-180117

Kérdések:

- Mi alapján állapították meg, hogy érvénytelen a helyi népszavazás?
- Szerinted mi lehet az oka annak, hogy érvénytelen lett a helyi népszavazás?
- Miért nem szól a tájékoztatás a népszavazás eredményességéről?
- Mi a véleményed a népszavazásra feltett kérdésről? Szerinted helyesen fogalmazták meg a kérdést? Kellő információ állt a választópolgárok rendelkezésére a kérdés megválaszolásához?
- Mi lehetett az oka az alacsony részvételi aránynak, a választópolgárok érdektelenségének?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mikor érvényes és mikor eredményes a helyi népszavazás?
- Hogyan kell megfogalmazni a népszavazásra feltett kérdést?
- Szerinted megfelelő tájékoztatást kaptak a választópolgárok a kérdés megválaszolásához?
- Milyen hatással lehetnek a népszavazási hajlandóságra, a választópolgárok érdektelenségének kialakulására az alábbiak:
 - Vajon elegendő-e, hogy az eldöntendő kérdést egy önkormányzati határozatra történő hivatkozással adják meg?
 - Elegendő-e, hogy a kérdésben szereplő határozat fellelhetőségét a hirdetmény tartalmazza? Nem kellett volna-e annak szövegét a hirdetményben feltüntetni?
 - Mi a valószínűsége annak, hogy a választópolgárok veszik a fáradságot, és utánanéznak a határozat szövegének a honlapon?
- Biztos, hogy mindenki számára adott a honlap elérhetősége? Azoknál, akik nem érik el a honlapot, mi a valószínűsége annak, hogy az önkormányzati hivatalban tájékoznak a feltett kérdés pontos tartalmáról?

Egyéb utasítások:

A véleményed kialakításához részletes információkat találsz itt:

www.hegyvidek.hu/onkormanyzat/nepszavazasok/orszagos-nepszavazas-180117.

2. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzati rendszer kialakulásának okai

Résztema: A helyi önkormányzás fogalma, lényege

Feladat típusa:

párosítás

Utasítás:

A táblázat kitöltésével keresd meg az összeillő párokat!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Párosítsd a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájának előírásait a magyar szabályozás elemeivel!

Helyi Önkormányzatok Európai Chartája

Magyar szabályozás



Választási lehetőségek:

A Helyi Önkormányzatok Európai Chartájának előírása

1. A helyi önkormányzatiság a helyhatóságok jogát és képességét jelzi, a jogszabályok szabta korlátozásokon belül arra, hogy szabályozzák és kezeljék a közügyek egy jelentős részét saját felelősségi körükön belül, a helyi lakosság érdekében.
2. Ha egy központi vagy regionális hatóság jogköröket delegál a helyhatóságok részére, ezeknek a lehető legnagyobb mértékben önálló döntési jogot kell adni a gyakorlat hozzáigazításában a helyi körülményekhez.
3. Az általánosabb jellegű jogszabályok sérelme nélkül a helyhatóságok számára lehetővé kell tenni, hogy maguk határozzák meg saját belső közigazgatási struktúrájukat, hogy alkalmazkodhassanak a helyi szükségletekhez és biztosíthassák a hatékony ügykezelést.
4. A helyhatóságok a nemzeti gazdaságpolitika keretein belül jogosultak megfelelő, saját pénzügyi forrásokra, amelyekről hatásköreik keretein belül jogosultak szabadon rendelkezni.
5. A helyhatóságok jogait olyan tanácsok vagy közgyűlések útján gyakorolják, amelyek szabad és titkos választások révén alakultak meg, közvetlen, egyenlő és általános választójog alapján, és amelyekhez nekik felelős végrehajtó szervek tartoznak.
6. A helyhatóságok jogának tanácsok vagy közgyűlések útján történő gyakorlására vonatkozó rendelkezés semmilyen módon nem érinti a lakossági gyűlésekhez, népszavazásokhoz és a közvetlen lakossági részvétel más formáihoz való folyamodást azokban az esetekben, ahol a jogszabályok ezeket lehetővé teszik. (Forrás: Helyi Önkormányzatok Európai Chartája, <https://rm.coe.int/1680719b4b>)

Magyar szabályozás

1. a helyi önkormányzás joga
2. a helyi önkormányzáshoz való jog gyakorlásának közvetett módja
3. a helyi önkormányzáshoz való jog gyakorlásának közvetlen módja
4. szabályozási önállóság
5. szervezeti önállóság
6. gazdaság-pénzügyi önállóság

3. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzati rendszer kialakulásának okai

Résztema: A helyi önkormányzás kialakulása, fejlődése és változásának főbb okai

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el az esetet, és a kérdések alapján néhány mondatban foglald össze, hogy milyen finanszírozási problémák indokolták az önkormányzati rendszer megújítását!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A 2008. évi gazdasági világválság hatása az önkormányzati alrendszerre

A 2008. évi világgazdasági válság előtti kiegyensúlyozott környezet és a bankok is arra ösztönözték az önkormányzatokat, hogy bátran éljenek a devizaalapú hitelfelvétellel és kötvénykibocsátással, hiszen az olyan stabil devizák, mint az euró (EUR) vagy svájci frank (CHF) megbízhatóak a pénzintézetek számára a forinthez képest, akár hosszú távon is. A válság azonban a magyar gazdaságot is elérte, és ezzel pedig az önkormányzatok adósságkezelését is megrengette. Ennek hatására 2008. év végétől nemcsak a törlesztőrészek lettek magasabbak az egyre emelkedő kamatkidadások miatt, hanem a devizaátváltásból fakadó költségek is jelentős mértékben emelkedtek. Az önkormányzatok által kifizetett kamatkidadások 2007-ről 2008-ra önmagukban 38,4%-kal lettek magasabbak.

Nyilvánvalóvá vált, hogy a korábbi túlköltekezések következtében eladósodott települések önkormányzati alrendszere önerőből nem tudja megoldani a meredeken romló pénzügyi helyzetét. Jellemző volt, hogy az önkormányzatok gazdálkodási egyensúlyukat a létszámcsökkentés, az intézmények összevonása, megszüntetése, átadása mellett a bevételek növelésével, ingatlanok értékesítésével, a társulások feladatellátás előtérbe helyezésével, valamint pályázati lehetőségek kihasználásával igyekeztek megőrizni. Sajnos azonban a meghozott intézkedések már nem tudták kezelni a kialakult pénzügyi hiányt, mivel a forint árfolyama továbbra is gyenge maradt, és ez jellemzően CHF-ben és EUR-ban keletkeztetett adósságnál okozta a problémát. 2010. év végére a helyi önkormányzatok adósságállománya az évek óta tartó folyamatos emelkedés hatására elérte az 1247,5 milliárd forintot, ami további 22%-os növekedést jelentett az előző évhez viszonyítva. Ez volt a helyi önkormányzati adósságállomány legmagasabb értéke.

Az alábbi táblázatban látható, hogy az adósságállomány belső megosztását tekintve közel fele-fele arányban kötvénykibocsátásokból és hitelfelvelelekből állt. Az országos átlagot meghaladó adósságállomány előző évhez viszonyított növekedése elsősorban a megyei (30,7%) és a fővárosi kerületi (29,9%) önkormányzatoknál volt megfigyelhető. 2010-ben a legnagyobb hitelállománya a fővárosi önkormányzatnak és a kerületeknek, valamint a megyei jogú városoknak volt. A hitelállományon belül főként a rövid lejáratú hitelek összege ugrott meg mintegy 75 milliárd forinttal.

A helyi önkormányzatok 2010. évi adósságállománya településtípusos bontásban (milliárd forintban)

	Főváros és kerületek	Megyei jogú városok	Egyéb városok	Megyei önkormányzatok	Községek	Többcélú kistérségi társulás	Ország összesen
Kötvényállomány	54,3	144,7	236,7	124,3	31,5	0,0	591,4
Hitelállomány	216,0	193,6	145,9	38,8	61,6	0,2	656,1
– ebből: rövid lejáratú hitelek	11,2	38,9	63,8	25,7	20,4	0,1	160,0
Adósságállomány összesen	270,3	338,3	382,6	163,0	93,1	0,2	1247,5

Forrás: Berczik Ábel – Kecskés Ádám – Kelemen Rita – Szilágyi Henrietta: A helyi önkormányzati alrendszer stabilitása 2002–2020 között. *Közgazdaság* (2019) 3. 64. Online: http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/4301/1/KG_2019_173_p60.pdf

Kérdések:

- Milyen működési és strukturális problémák vezettek az önkormányzati rendszer válságához?
- Milyen negatív gazdasági hatások érték az önkormányzatokat, amelyek végül az eladósodásukhoz vezetett? Hogyan befolyásolta ezt a világgazdasági válság?
- Hogyan, milyen intézkedésekkel próbálták az önkormányzatok tompítani az őket ért negatív gazdasági hatásokat?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Miből adódtak az önkormányzatok finanszírozási problémái?
- Milyen működési és strukturális problémák vezettek az önkormányzati rendszer eladósodásához?

4. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzati rendszer kialakulásának okai

Résztema: A helyi önkormányzás kialakulása, fejlődése és változásának főbb okai

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

A kérdések alapján elemezd az alábbi táblázatok adatait!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Az önkormányzatok a korábbi években többek között a feladataik alulfinanszírozottsága miatt jelentősen eladósodtak, tartalékaikat felélték. Ezért az önkormányzati finanszírozás és feladatok rendszerének átalakításával párhuzamosan szükségessé vált az adósságállományuk konszolidálása (rendezése) is abból a célból,

hogy az új típusú önkormányzati működést valamennyi önkormányzat egyenlő eséllyel, tiszta lappal kezdhesse meg. Ebből a célból az állam több lépésben megszabadította az önkormányzati rendszert a korábbi években felhalmozott súlyos adósságtehertől.

A helyi önkormányzatok adósságkonszolidációja településtípusonként (milliárd Ft-ban)

Önkormányzat típus	Konszolidált adósság összege
Főváros	217,7
Kerület	105,6
Megyei jogú város	372,8
Egyéb város	402,2
Község	79,2
Megyei önkormányzat	189
Társulások	2,5
Összesen	1369,1

A legnagyobb összegű adósságkonszolidációban részesült helyi önkormányzatok (milliárd Ft-ban)

Önkormányzat neve	Konszolidált adósság összege
Fővárosi Önkormányzat	217,7
Pécs	45,7
Miskolc	36,2
Debrecen	28,2
Szeged	25,1
Esztergom	24,6
Hódmezővásárhely	22,5
Szolnok	20,8
Kaposvár	19,7
Pest Megyei Önkormányzat	19,1
Nyíregyháza	18,8
Kecskemét	16,8
Dunaújváros	16,5
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat	16,1
Békés Megyei Önkormányzat	15,6

Forrás: Berczik Ábel – Kecskés Ádám – Kelemen Rita – Szilágyi Henrietta: A helyi önkormányzati alrendszer stabilitása 2002–2020 között. *Közgazdaság* (2019) 3. 69–70. Online: http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/4301/1/KG_2019_173_p60.pdf

Kérdések:

- Az összes konszolidált adósság hány százaléka volt a községek adóssága?
- Az összes konszolidált adósság hány százaléka volt a főváros (beleértve a kerületeket) adóssága? Szerinted miért olyan nagy az eltérés a főváros és a többi település között?
- Az összes konszolidált adósság hány százaléka volt a megyei önkormányzatok adóssága?

- A megyei jogú városok összes konszolidált adósságállományának hány százalékát tette ki a táblázatban szereplő egyes városok adóssága? (A táblázatban szereplő városok mindegyike megyei jogú város.)
- A megyei önkormányzatok összes konszolidált adósságállományának hány százalékát tette ki a táblázatban szereplő egyes megyei önkormányzatok adóssága?

8.2. Az önkormányzat feladata, működése

5. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzat feladata, működése

Rész téma: A helyi önkormányzatok által ellátott feladatok rendszere

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás

Utasítás:

Olvasd el az esetet és válaszolj a feltett kérdésekre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Peti a műszaki egyetem végzős hallgatója. Az egyetemen ismerkedett meg Katával, már két éve jegyben járnak. A fiatalok elhatározták, hogy a diploma megszerzését követően egybekelnek. Kata Miskolcon él, ott szeretnék az esküvőjüket megtartani.

A kérdések megválaszolásához tájékozódj Miskolc Megyei Jogú Város honlapján: www.miskolc.hu/ugyleiras/hazassagkotesi-szandek-bejelentese/

Kérdések:

- Mi a teendője a jegyespárnak?
- A házasságkötési eljárás lefolytatása szerinted önkormányzati vagy államigazgatási feladat? Miből lehet megállapítani ezt a honlapon szereplő információk alapján?
- Ki jogosult az eljárásra, azaz ki a hatáskör gyakorlója? Adhat-e utasítást a hatáskör gyakorlásához a képviselő-testület?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Országosan egységes szabályok vonatkoznak az eljárásra vagy az önkormányzat helyben szabályozza azt?
- Van-e, s ha igen, milyen jogosítványa a képviselő-testületnek a hatáskör gyakorlása során?

6. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzat feladata, működése

Résztema: A helyi önkormányzatok által ellátott feladatok rendszere

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el az alábbi szöveget, és annak elemzésével fejtsd ki a véleményedet a megadott kérdések alapján!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

Helyi önkormányzati feladat a gépjárművek parkolásának biztosítása

A helyi közutak, valamint a helyi önkormányzat tulajdonában álló, közforgalom elől el nem zárt magánutak, terek, parkok és egyéb közterületek vonatkozásában a helyi önkormányzat rendeletében kijelölhet olyan várakozási területet, amelynek a járművel történő, várakozási célú használatáért várakozási díjat kell fizetni. A várakozási díj mértékét a helyi önkormányzat (fővárosban a fővárosi önkormányzat) rendeletében egy órára vonatkozó várakozási díjként határozza meg. A képviselő-testület rendeletében megállapítja a várakozási területek tekintetében az egyes díjköteles várakozási területeket, valamint azok kategóriáját, várakozási területenként vagy kategóriánként a díjköteles várakozási időszakot, a fizetendő várakozási díj mértékét, a díjköteles várakozás megengedett leghosszabb időtartamát, illetve a díjfizetés alól mentesítettek, valamint a kedvezményes várakozásra jogosultak körét, a kedvezményes várakozási díj mértékét, azaz, hogy a kedvezményes várakozásra jogosultak körének bővítésére a kerületi képviselő-testület jogosult. A várakozási díjakból és pótdíjakból eredő bevételeket és azok felhasználását a helyi önkormányzatnak nyilván kell tartania. A nyilvántartást az önkormányzat honlapján közzé kell tenni, és az adatok közzétételéért, folyamatos hozzáférhetőségéért és hitelességéért az önkormányzat polgármestere felel.

Forrás: Szabályozási segédlet a helyi önkormányzati feladatok ellátásához. A Belügyminisztérium KÖFOP-2.3.4-VEKOP-15-2016-00002 azonosító számú, „Önkormányzati fejlesztések figyelemmel kísérése II.” kiemelt projekt keretében. Online: <https://bm-oki.hu/Document/Index?urlCode=4dcb3e75-304a-4d2c-aede-fdea835a73ef>

Nézz utána, hogy a lakóhelyeden szabályozták-e, és ha igen, milyen módon a parkolás rendjét!

Kérdések:

- Kell-e fizetni a parkolásért a településen, vagy ingyenes a parkolás?
- Alakítottak-e ki parkolási zónákat? Hogyan különböztetik meg őket? Milyen díjat kell fizetni a parkolásért az egyes zónákban?
- Vannak-e díjmentes időszakok? Melyek ezek?
- Mennyire tartod méltányosnak a jelenlegi rendszert? Mit változtatnál rajta? Milyen következményekkel járhatnának ezek a változtatások? Miért?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Te mi alapján határoznád el az egyes zónákat és határoznád meg a parkolási díjat az egyes zónákban?
- Mi alapján határoznád meg a díjmentes időszakot? Melyek lennének ezek az időszakok?
- Kiknek adnál kedvezményt, mentességet a parkolási díj megfizetése alól? Miért?
- Szerinted milyen megfontolás alapján dönt úgy egy képviselő-testület, hogy a település egész területén ingyenessé teszi a parkolást?

7. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzat feladata, működése

Résztema: A helyi önkormányzatok által ellátott feladatok rendszere

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el az alábbi szöveget, és válaszolj a feltett kérdésekre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A közterületek és az önkormányzati tulajdonban lévő intézmények elnevezésére vonatkozó szabályokat az Möt. [Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény] határozza meg. A közterületek elnevezésére, az elnevezés megváltoztatására azonban ritkán kerül sor. A változtatás akkor indokolt, ha a névhasználat zavaró, változtak az azt meghatározó körülmények, vagy azt a közérdek indokolja. Minden belterületi és olyan külterületi közterületet el kell nevezni, amely olyan ingatlanhoz vezet, amelyen az épített környezet alakításáról és védelméről szóló törvény szerinti épület található. A közterületek elnevezésére, valamint az elnevezésük megváltoztatására irányuló kezdeményezésre vonatkozó részletes szabályokat önkormányzati rendelet határozza meg. E rendelet tartalmazza a házszám megállapításának szabályait is. Célszerű, ha az elnevezésre minél szélesebb körű egyeztetést követően kerül sor, érvényesítve ezzel az elnevezéshez kapcsolódó érdekeket. (...)

Azonos településen – a fővárosban azonos kerületen – belül eltérő nevű, azonos név esetén eltérő jellegű közterületek lehetnek. A szabályozás tartalmazza annak követelményét is, hogy az elnevezés nem utalhat a XX. századi önkényuralmi rendszerre vagy az ahhoz kötődő személyre sem. (...) [A jogszabály] korlátozza az élő személyről történő elnevezést, és tiltja a történelmi hagyományokat őrző nevek megváltoztatását. (...) E Korm. rendelet értelmében a nevek megállapításakor figyelemmel kell lenni a helyi lakosság élő névhasználatára, a települési önkormányzat és a nemzetiségi önkormányzat, az egyéb szervezetek véleményére, továbbá a természet- és társadalomtudományok eredményeire, a történelmi hagyományokra, különösen a helytörténeti kutatásokra, az elpusztult települések nevére, ezen kívül pedig a nyelvi és nyelvhelyességi követelményekre.

Forrás: Szabályozási segédlet a helyi önkormányzati feladatok ellátásához. A Belügyminisztérium KÖFOP-2.3.4-VEKOP-15-2016-00002 azonosító számú, „Önkormányzati fejlesztések figyelemmel kísérése II.” kiemelt projekt keretében. Online: <https://bm-oki.hu/Document/Index?urlCode=4dcb3e75-304a-4d2c-aede-fdea835a73ef>

Kérdések:

- Nézz utána a lakóhelyed vagy egy általad kiválasztott település honlapján, hogy szabályozták-e, és ha igen, miképp, a közterületek elnevezésére, valamint az elnevezésük megváltoztatására irányuló kezdeményezéseket!
 - a) Szabályozták-e a házszámok megállapításának szabályait? Hogyan?
 - b) Szabályozták-e és ha igen, milyen módon a közterület elnevezése előtti társadalmi egyeztetés módját?
 - c) Van-e olyan utca a településen, amelynek nincs neve?
- Nézz körül a lakóhelyeden, hogy milyen utca- és térnevek vannak?
- Te hogyan vonnád be a lakosságot a közterület elnevezéséről szóló döntésbe?
- Milyen elveket követnél a közterületek elnevezése során?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Látsz-e valamilyen rendező elvet lakóhelyed utcáinak, tereinek elnevezésében? (Például az egymás melletti utcák költőkről, írókról, történelmi személyekről, virágokról, évszakokról vannak elnevezve?)
- Van-e a településnek olyan történelmi hagyománya, helytörténeti kutatása, környezet- és természetvédelmi sajátossága, amit célszerű a közterületek elnevezése során figyelembe venni? Figyelembe vették-e ezeket a településen?
- Szerinted milyen eszközök állnak az önkormányzat rendelkezésére a lakosság döntésbe történő bevonására? Te melyiket tartod a legcélravezetőbbnek?

8. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzat feladata, működése

Résztema: A helyi önkormányzatok által ellátott feladatok rendszere

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el az alábbi szöveget, és elemezd azt pár mondatban a megadott szempontok szerint!



Feladat/ eset leírása/kérdés:

A vízgazdálkodás sokrétű, az állam és az önkormányzatok feladatellátása során megvalósuló tevékenység. Az egészséges ivóvíz biztosítása, a csatornázás vagy a vizek kártételei ellen való védekezés alapvetően önkormányzati feladat, valamint a helyi vízrendezés és vízkárelhárítás, az árvíz- és belvízelvezetés, továbbá a természetes vizek fürdésre alkalmas partszakaszainak és azzal összefüggő vízfelületének kijelölése.

A települési önkormányzat köteles gondoskodni a település nem közműves ivóvízellátásáról, a 2000 lakosegyenértékkal jellemezhető szennyvíz, továbbá a szennyvíziszap ártalommentes elhelyezésének megszervezéséről vagy a településen található szennyvízbekötés nélküli ingatlanok esetében a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtésének szervezéséről és ellenőrzéséről. (...)

A helyi önkormányzat feladata továbbá a legfeljebb két település érdekében álló védőművek létesítése, a helyi önkormányzat tulajdonában lévő védőművek fenntartása, fejlesztése és azokon a védekezés ellátása. Gondoskodniuk kell a település belterületén a patakok, csatornák áradásai, továbbá a csapadék és egyéb vizek által okozott kártételek megelőzéséről a kül- és belterületi védőművek építésével, e védőművek fenntartásáról, fejlesztéséről és azokon a védekezés ellátásáról. (...) A vízgazdálkodási közfeladatok meghatározott feltételek szerint létrehozott vízgazdálkodási társulatok útján is elláthatók.

A települési önkormányzat kötelezően ellátandó közszolgáltatásként a közüzemi csatornahálózatba vagy befogadóba nem vezetett háztartási szennyvíz begyűjtésére közszolgáltatást szervez és tart fenn. A közszolgáltatás igénybevételéért a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz mennyiségével arányos díjat kell fizetni.

Forrás: Szabályozási segédlet a helyi önkormányzati feladatok ellátásához. A Belügyminisztérium KÖFOP-2.3.4-VEKOP-15-2016-00002 azonosító számú, „Önkormányzati fejlesztések figyelemmel kísérése II.” kiemelt projekt keretében. Online: <https://bm-oki.hu/Document/Index?urlCode=4dcb3e75-304a-4d2c-aede-fdea835a73ef>

Kérdések:

- Te milyen módon gondoskodnál a lakosság ivóvízzel történő ellátásáról, ha kiderül, hogy a településen az ivóvíz szennyezettsége meghaladja az elfogadható határértéket?
- Szerinted hogyan köteles gondoskodni az önkormányzat a település belterületén a patakok, csatornák áradásainak, továbbá a csapadék és egyéb vizek által okozott kártételeknek a megelőzéséről?
- Nézz utána, hogyan történik a lakóhelyeden a szennyvíz gyűjtése!
- Balaton-parti település polgármestereként te milyen szempontokat vennél figyelembe a tó fürdésre alkalmas partszakaszainak és azzal összefüggő vízfelületének kijelölése során? Miért?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Szerinted mit tehet az önkormányzat akkor, ha kiderül, hogy a településen az ivóvíz szennyezettsége meghaladja az elfogadható határértéket?
- Mit gondolsz, melyek azok a védőművek, amelyek a patakok, csatornák áradásai, továbbá a csapadék és egyéb vizek által okozott kártételek megelőzését hivatottak szolgálni?
- Milyen módjai vannak a szennyvíz gyűjtésének?

9. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzat feladata, működése

Résztema: A helyi önkormányzatok által ellátott feladatok rendszere

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el az alábbi szöveget, és mutasd be pár mondatban, hogy te mit tennél egy nagyváros vezetőjeként a szmog ellen!

**Feladat/ eset leírása/kérdés:**

A képviselő-testület elfogadja a füstködriadótervet. Füstködriadótervvel rövid távú cselekvési tervet kell kidolgoznia és végrehajtania a veszélyhelyzet elkerüléséhez és az esemény tartósságának csökkentéséhez azokon a településeken, ahol a szmoghelyzet kialakulásával kell számolni, és a légszennyezettség folyamatos mérésének feltételei adottak.

Forrás: Szabályozási segédlet a helyi önkormányzati feladatok ellátásához. A Belügyminisztérium KÖFOP-2.3.4-VEKOP-15-2016-00002 azonosító számú, „Önkormányzati fejlesztések figyelemmel kísérése II.” kiemelt projekt keretében. Online: <https://bm-oki.hu/Document/Index?urlCode=4dcb3e75-304a-4d2c-aede-fdea835a73ef>

Szmog: a modern nagyvárosok réme

A szmog eredendően egy nagyvárosi képződmény. A jelenség olyannyira a metropoliszokhoz kötődik, hogy a fogalmat először London levegőjére alkalmazták a 19. században. (...)

De nem minden szmog egyforma, működését és létrejöttét tekintve két fajtáját különböztetjük meg: az egyik a redukáló, a másik az oxidáló szmog. (...)

Az oxidáló szmog előfeltétele a napfény (erős UV-sugárzás), a közlekedési eszközök által kibocsátott anyagok (szénhidrogének égéstermékei, nitrogén-oxidok) jelenléte a levegőben; kialakulásának kedvez még a szélsőséges idő. Ilyenkor az UV-sugarak fotokémiai reakciót indítanak el, amely során nitrogén-dioxid és ózon keletkezik. Ez a fajta szmog a napsütötte, forgalmas városokban általában a reggeli csúcsideőben jön létre. (...)

A redukáló szmog kialakulása miatt – amelyet téli szmognak is neveznek, mivel kizárólag hidegben, –3 és +5 °C között jöhet létre – elsősorban a fosszilis energiahordozók égetése felelős. Ilyenkor korom, szálló por és kén-dioxid kerül a levegőbe, ahol a gyorsan lehűlő levegőből a pára kicsapódik, ennek következtében kénsav, savas eső, illetve köd képződik. (...)

Szmogriadóról akkor beszélhetünk, ha levegő szennyezettsége elér egy bizonyos határértéket. Ezt általában helyi szinten határozzák meg. Budapesten a fővárosi önkormányzat rendelkezik róla, és szmogriadót Budapest mindenkorai főpolgármestere rendelhet el. (...)

A szmog kialakulása ellen legtöbbet nemzetstratégiai és önkormányzati szinten lehet tenni, ez jelenti a leg-hatékonyabb fellépést, és ilyenkor lehetséges átfogó intézkedéscsomagokban gondolkodni.

Első körben a közlekedési kibocsátást lenne a legegyszerűbb csökkenteni, ezzel a forgalmas nagyvárosok levegőjét lehetne tisztábbá varázsolni. (...)

De talán még fontosabb, hogy civilként, a várost használó polgárként is sokat tehetünk a szmog ellen – például azzal, hogy környezetbarát közlekedési módot választunk, ha tehetjük, biciklivel vagy épp tömegközlekedéssel utazunk. Az otthoni fűtési rendszer korszerűsítésével is sokat tehetünk azért, hogy a városi légszennyezés mérséklődjön. Fontos, hogy az avart és egyéb kerti hulladékokat ne égessük el, hanem komposztáljuk. Ültessünk fákat!

Forrás: <https://xforest.hu/szmog/>

Feladat:

Egy nagyváros polgármestereként fogalmazd meg a település levegőtisztaságának megőrzésére irányuló programodat!



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Szerinted milyen lehetőségek kínálkoznak egy nagyvárosban a szmog csökkentésére?
- Tudod, mi az a dugódíj?
- Milyen szerepet játszanak a zöldterületek a szmog csökkentésében?
- Te milyen korlátozó intézkedéseket vezetnél be a levegő tisztaságának védelme érdekében?
- Szerinted mit tehet a lakosság a levegőtisztaság védelme érdekében? Te hogyan ösztönöznéd a lakosságot erre?

Egyéb utasítások

Az álláspontod kialakításához tanulmányozd a forrásként megadott linken elérhető teljes szöveget (<https://xforest.hu/szmog/>)!

10. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzat feladata, működése

Résztema: A helyi önkormányzatok által ellátott feladatok rendszere

Feladat típusa:

összetett eseteleírás

Utasítás:

Olvasd el az eseteleírást, és végezd el a feladatot!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Egy 5000 főt számláló településen a polgármester független tisztségviselő, a második ciklusát tölti, a település lakóit jól ismeri, ott nőtt fel, családja köztisztviselőként áll. Minden erejével a település felvirágoztatásán dolgozik, polgármestersége alatt a település látványos fejlődésen ment keresztül a lakók nagy megelégedésére. Ezért is választották újra.

A település szélén sok hétvégi telek található, ahol az utóbbi időben nagyon elszaporodtak a lopások, többen arra panaszkodnak, hogy a kertjükből ellopják a veteményt. Az önkormányzatnak nincs többletforrás a közbiztonság színvonalának növelésére, a polgárőri szolgálat megszervezésére kizárólag a település határain belül van lehetőség, az a kerteségeket nem látogatja. Ennek a helyzetnek a kezelésére a település polgármestere törvényes megoldási javaslatot kért a jegyzőtől. A jegyző azt javasolta, hogy az önkormányzat vessen ki telekadót a telektulajdonosokra. 100 Ft/m² összeggel számolva, a telekadó-bevételekből évente kb. 50 millió Ft adóbevételekhez jutna az önkormányzat, amelynek felhasználásáról maga dönthetne.

A polgármester ugyanakkor évek óta szeretne építési telkeket kialakítani a településen azért, hogy a fiatalokat megtartsa, és a közeli nagyváros lakóit a településre csábítsa.

A választási ígéretei között szerepelt az is, hogy az elég rossz állapotban lévő kulturális központot felújítják, azonban erre még eddig nem talált forrást, ezért ezzel még adós a település lakóinak. Azt számolta, hogy a telekadó-bevétellel jól gazdálkodva a kulturális központot 3 év alatt, szakaszokban fel tudják újítani, és jutna tereprendezésre, parcellázásra is egy, a település szélén lévő önkormányzati területen, ahol 25 építési telket is ki tudnának alakítani. Ha ügyesen gazdálkodnak az adóbevétellel, akkor még arra is jutna pénz, hogy a polgárőröknek vásároljanak egy használt Lada Nivát, amivel a kertészekben is tudnának járőrözni éjszakánként.

Ezért kérte a jegyzőt, hogy a képviselő-testületi ülésre készülõ előterjesztésben az új bevezetendõ helyi adó céljaként az állandó lakóhely létesítésének ösztönzését, a közbiztonság és a helyi kulturális központ működésének fenntartását jelöljék meg.

A polgármester a település lakosságát szeretné megkímélni a fizetési kötelezettség alól, és azt is javasolta, hogy a rendelet tartalmazná azt is, hogy mentesülne a telekadó megfizetése alól az a magánszemély, aki az önkormányzat illetékességi területén bejelentett lakóhellyel rendelkezik.

Forrás: Téglási András: Az önkormányzat telekadó kivetési jogkörének alkotmányos keretei. KÖFOP-2.1.1-VEKOP-15-2016-00001 „A közszolgáltatás komplex kompetencia, életpálya-program és oktatás technológiai fejlesztése”.

Feladat:

A rendeletervezetet támogató és az azt ellenző képviselők szerepét magatokra véve, párokban vitassátok meg a leírásban szereplő kérdést! A saját szerepeteknek megfelelően érvelve próbáljatok megoldást találni a konfliktusra!



11. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzat feladata, működése

Résztema: A helyi önkormányzatok által ellátott feladatok rendszere

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás

Utasítás:

Olvasd el az esetet, és néhány mondatban értékeld a polgármester javaslatát!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Egy 5000 fõt számláló település képviselő-testületének alakuló ülésén megbízták a jegyzõt, hogy készítse el a szervezeti és működési szabályzatot, és tegyen javaslatot a hatáskörök telepítésére.

Az előkészítõ munka során a polgármester is letette a javaslatát a jegyzõ asztalára, amely a saját feladataira vonatkozóan azt tartalmazta, hogy a polgármester átruházott hatáskörben döntsön:

- a díszpolgári cím adományozásáról;
- az utcanevekrõl;
- a rendkívüli szociális segélyekrõl;

- a kötelező feladatok ellátására létrehozott önkormányzati társuláshoz történő csatlakozásról;
- az esetenként 500 000 Ft-ot meg nem haladó beszerzésekről;
- a szervezeti és működési szabályzat módosításáról;
- az önkormányzati lakásokra vonatkozó bérleti szerződések megkötéséről;
- a közterület használatának engedélyezéséről;
- az átmeneti működési zavarok elhárítását célzó rövid lejáratú hitel felvételéről.



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- A képviselő-testület hatásköreit mely szervekre ruházhatja át?
- Melyek azok a hatáskörök, amelyeket a képviselő-testület nem ruházhat át a szerveire?
- Te milyen szempontokat vennél figyelembe a képviselő-testület és szervei közötti munkamegosztás kialakítása során?

12. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzat feladata, működése

Résztema: A helyi önkormányzatok által ellátott feladatok rendszere

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás

Utasítás:

Olvasd el az esetet, és a kérdések alapján néhány mondatban értékeld a képviselő-testület döntését!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Tüzes Károly települési képviselő fia, Béla vadászboltot működtet a 20 000 fős településen. A jegyző államigazgatási hatósági jogkörében eljárva, az éves ellenőrzési terve alapján ellenőrzést végzett Tüzes Béla üzletében. Az ellenőrzés során megállapítják, hogy a kereskedő annak ellenére értékesít vadászfegyvereket az üzletben, hogy arra a működési engedélye nem terjed ki, ezért a jegyző a vonatkozó jogszabály értelmében az üzletet azonnal bezáratta. Tüzes Károly képviselő másnap, a soron következő képviselő-testületi ülésen jelezte, hogy a jegyző törvénytelenül járt el a fiával szemben, ezért a képviselő-testület határozatában a jegyzőt a döntés visszavonására utasította.

Kérdés:

- Mit gondolsz a képviselő-testület döntéséről?
- Hozhatott ilyen döntést a testület?
- Te mit tennél a jegyző helyében?
- Miért?
- Indokold meg állásponytodat!



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Ki lehet az államigazgatási hatósági jogkör címzettje?
- Milyen jogai vannak a képviselő-testületnek az államigazgatási hatósági jogkör gyakorlása során?

13. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzat feladata, működése

Résztema: A helyi önkormányzatok által ellátott feladatok rendszere

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Tanulmányozd az alábbi linken található szöveget, és végezd el a feladatot!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A települési önkormányzat az egészségügyi alapellátás körében gondoskodni köteles az iskola-egészségügyi ellátásról.

Link: http://www.neak.gov.hu/felso_menu/lakossagnak/ellatas_magyarorszagon/egeszsegugyi_ellatasok/egyeb_alapellatasi_feladatok

Feladat:

A forrás ismeretében foglald össze néhány mondatban az intézményekben működő iskola-egészségügyi ellátásról szerzett tapasztalataidat!



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Szerinted az iskola-egészségügyi ellátásról történő gondoskodás kötelező vagy önként vállalt feladata az önkormányzatnak?
- Milyen módon oldja meg az önkormányzat az iskola-egészségügyi ellátás megszervezésével kapcsolatos feladatait?
- Milyen tevékenységeket foglal magában az iskola-egészségügyi ellátás?
- Mi a feladata az iskolaorvosnak és mi az iskolai védőnőnek?
- A ti iskolátokban milyen formában oldja meg az önkormányzat az iskolaorvosi feladatok megszervezését? Hol tájékozódhatsz az iskola-egészségügyi szolgáltatások igénybevételének lehetőségéről?
- Hogyan alakul a rendelési idő? Milyen esetekben fordulhatsz az iskolaorvoshoz, iskolai védőnőhöz tanítási időben? Van orvosi szoba az iskolában?
- Vannak rendszeres szűrővizsgálatok? Milyen időközönként? Ki végzi azokat?

Egyéb utasítások:

Álláspontod kifejtéséhez további információkat találhatsz az iskola helye szerinti önkormányzat honlapján. Ha az iskolád szerinti település honlapján nem találsz a kérdés megválaszolásához szükséges információt, az alábbi linken keresd fel Miskolc Megyei Jogú Város honlapját: <http://miefi.hu/egeszsegugyi-alapellatasi-tevekenyseg/iskolaegeszsegugy/>!

14. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzat feladata, működése

Résztéma: A helyi önkormányzatok működése

Feladat típusa:

egyszerű eseteírás

Utasítás:

Olvasd el az esetet, és válaszolj a feltett kérdésekre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A 2136 lakost számláló Kukutyinban a települési képviselők és polgármesterek választásán 6 képviselőt választottak, illetve Kovács Kázmért újraválasztották polgármesternek, aki így már a harmadik polgármesteri ciklusát kezdte meg. A képviselő-testület munkaterve szerint május 16-ára képviselő-testületi ülést kell összehívnia a polgármesternek, amelynek napirendi pontjai között szerepel az előző évi költségvetés végrehajtásáról szóló zárszámadás megtárgyalása. A jegyző előkészítette az ülés anyagát, és miután Kukutyinban csak szociális és ügyrendi bizottság működik, a szervezeti és működési szabályzat rendelkezései szerint a tárgyban illetékes ügyrendi bizottságnak megküldte a zárszámadási rendelettervezetet véleményezésre, majd az ülés meghívóját a polgármester távollétében aláírta, és utasította az ügykezelői feladatokat ellátó Katalint, hogy a meghívót és a kapcsolódó előterjesztéseket a képviselőknek postázza. Az ülés napján a polgármester megnyitotta az ülést. A 6 képviselőből 3 hiányzott az ülésről. A polgármester megállapította, hogy az ülés határozatképes, majd a képviselő-testület elfogadta a napirendet. Az első napirendi pont a zárszámadás tárgyalása volt, amelynek során élénk vita alakult ki a képviselők között. Miután a vita partalanná vált, a jegyző lezárta a vitát, majd a polgármester szavazásra tette fel a rendelettervezet elfogadását. A képviselő-testület jelen lévő tagjainak 3 igen szavazatával a rendeletet elfogadták, annak ellenére, hogy a jegyző jelezte, hogy a rendelet elfogadásához 4 igen szavazatra lett volna szükség.

Kérdések:

- Hány tagú a képviselő-testület Kukutyinba?
- Szabályos volt az ülés összehívása? Miért?
- Mi a véleményed Kukutyin bizottsági szervezetéről a hatékonyság, a gördülékeny működés szempontjából? Mi a véleményed a rendelettervezet bizottsági véleményezéséről?
- Szerinted helyes volt a határozatképeség megállapítása? Miért?
- Szerinted minden szabályos volt az ülés vezetése során? Miért?
- Szabályos volt a rendelet elfogadása? Miért?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Kik tartoznak a képviselő-testület tagjai közé?
- Kinek mi a feladata az ülés előkészítésével kapcsolatban? Ki készíti elő, ki hívja össze az ülést?
- Melyek a kötelezően létrehozandó bizottságok az önkormányzatoknál? Szerinted van kötelezően felállítandó bizottság Kukutyinban? Ha igen, milyen bizottságot kell létrehozni? Annak szerinted van szerepe a tárgyalta napirendi ponttal kapcsolatban?
- Mi a feltétele az ülés határozatképességének? Kiket kell számításba venni a határozatképesség megállapítása szempontjából?
- Kinek a feladata a képviselő-testület ülésének vezetése? Milyen tevékenységek tartoznak az ülés vezetéséhez?
- Milyen többség szükséges a rendelet elfogadásához? Ehhez Kukutyinban hány képviselő-testületi tag igen szavazata szükséges? Kiket kell számításba venni a döntéshozatal szempontjából?

15. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzat feladata, működése

Résztéma: A helyi önkormányzatok működése

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Az alábbi öt Balaton-parti város lakosságszáma alapján, a táblázat adatainak elemzésével válaszolj a kérdésekre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A települési képviselők száma

Egyéni listás választási rendszerben (10 000-nél kisebb lakosságszámú településen)

Település lakosságszáma	képviselők száma
100 lakosig	2
1 000 lakosig	4
5 000 lakosig	6
10 000 lakosig	8

Vegyes választási rendszerben			
Település lakosság száma	képviselők száma		
	egyéni választókerületben megválasztott	kompenzációs listáról	összesen
25 000 lakosig	8	3	11
50 000 lakosig	10	4	14
75 000 lakosig	12	5	17
100 000 lakosig	14	6	20
Minden további 10 000 lakos után	+ 1		
Minden további 25 000 lakos után		+ 1	

Feladat:

Keresd meg az interneten (például: <https://nyilvantarto.hu/hu/statisztikak>) a következő települések lakosság számát: Siófok, Keszthely, Balatonalmádi, Szigliget, Fonyód, és a táblázat adatai alapján válaszolj az alábbi kérdésekre!

Kérdések:

- Hány képviselőt választanak a településeken?
- Hány tagú a képviselő-testület a településeken? Miért?
- A képviselő-testület hány tagjának kell jelen lenni ahhoz, hogy az ülés határozatképes legyen?
- Hány igen szavazat szükséges a minősített többségű döntéshez a nevezett településeken?
- Szerinted melyik településen milyen bizottságot kell kötelezően létrehozni? Miért?
- Tájékozódj az önkormányzatok honlapján! A kötelező bizottságokon túl milyen bizottságok működnek még a településeken? Szerint a települések adottságait figyelembe véve milyen bizottságok működése volna indokolt ezeken a településeken? Miért?

16. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzat feladata, működése

Résztéma: A helyi önkormányzatok működése

Feladat típusa:

sorképzés

Utasítás:

Állítsd időrendi sorrendbe a képviselő-testületi üléssel kapcsolatos tevékenységeket! Kezdd a legkorábbival!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Írd be a táblázat megfelelő sorába a képviselő-testületi üléssel kapcsolatos tevékenységeket!

Tevékenységek

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

**Választási lehetőségek:**

- a) a képviselő-testületi ülés meghívójának aláírása;
- b) a napirendi pont vitájának megnyitása;
- c) döntés a határozati javaslatról;
- d) a képviselő-testületi ülés meghívójának postázása;
- e) a képviselő-testületi ülés jegyzőkönyvének elkészítése;
- f) az ülés határozatképességének megállapítása;
- g) döntés az ülés napirendjéről.

17. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzat feladata, működése

Résztéma: A helyi önkormányzatok működése

Feladat típusa:

párosítás

Utasítás:

Olvasd el az esetet, és párosítsd a feladatot annak felelősével!

**Feladat/eset leírása/kérdés:**

Kukutyinban a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán 6 képviselőt és polgármester választottak. A polgármester a választást követően összehívta a képviselő-testület alakuló ülését. Az ülésre a képviselő-testület tagjain kívül a választási bizottság elnöke, a jegyző, az aljegyző és a polgármesteri hivatal minden munkatársa is meghívást kapott. Az alakuló ülés kezdetén valamennyi képviselő és a polgármester is jelen volt, a választási bizottság elnöke ismertette a választás eredményét, majd a polgármester és a képviselők letették az esküt. Az eskütételt követően 2 képviselő távozott az ülésről. A polgármester javaslatára 4 igen szavazattal megválasztották az alpolgármestert, majd döntöttek a bizottsági szervezetről.

Feladat:

Az eset adatait felhasználva töltsd ki az alábbi táblázatot!

Feladat	Feladat felelőse



Választási lehetőségek:

Feladatok:

1. az ülés meghívójának aláírása;
2. az ülés előterjesztéseinek az elkészítése;
3. az ülés meghívójának postázása;
4. az ülés vezetése a polgármester távollétében.

Feladatok felelőse:

- a) jegyző;
- b) polgármester;
- c) alpolgármester;
- d) a polgármesteri hivatal ügyintézője.

18. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzat feladata, működése

Résztéma: A helyi önkormányzatok működése

Feladat típusa:

egyszerű esetleírás

Utasítás:

Olvasd el a képviselő-testület ülésére szóló meghívót, és válaszolj a kérdésre!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Kukutyin Község

polgármestere

MEGHÍVÓ

Kukutyin Község Önkormányzatának Képviselő-testülete 2020. november 30-án 16.00 órai kezdettel ülést tart, amelyre meghívom.

Napirend:

1. Beszámoló a helyi adóbevételekről

előadó: aljegyző

2. A helyi adókról szóló rendelet módosítása

előadó: jegyző

3. Az alpolgármester összeférhetlensége

előadó: polgármester

Zárt ülés

1. Az óvodavezetői pályázatok elbírálása és az intézményvezető kinevezése

előadó: polgármester

2. A 212/13 hrsz-ú ingatlan értékesítésére vonatkozó szerződés

előadó: jegyző

3. Rendszeres szociális segélykérelmek elbírálása

előadó: szociális ügyintéző

A napirendekhez tartozó előterjesztések a meghívó mellékletét képezik.

Kukutyin, 2020. november 25.

alíráás: a polgármester távollétében:

Szabó Géza

alpolgármester

Kérdés:

- A megadott szempontok alapján minősítsd a képviselő-testületi ülésre szóló meghívó szabályszerűségét! Válaszodat indokold!

Szempontok:

- Tartalmaz-e minden szükséges információt, előírt tartalmi elemet a meghívó?
- Szabályos-e az ülés napirendi pontjainak a meghatározása?
- Szabályos-e a meghívó aláírása?
- Megfelelő időben hívták-e össze az ülést?



19. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzat feladata, működése

Résztema: A helyi önkormányzatok működése

Feladat típusa:

összetett esetleírás

Utasítás:

Olvassátok el az esetet, majd végezzétek el a feladatot!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Szerend egy 5500 lakosú magyarországi kisváros. Mint minden település, rendelkezik saját honlappal, amely a helyi közszolgáltatásokról szóló információk és turisztikai tartalmak mellett a helyi önkormányzat, illetve a helyi polgármesteri hivatal híreit is rendszeresen közli. Szerend város az elmúlt héten új helyi építési szabályzatot alkotott, amelyet helyi rendeletben el is fogadott a képviselő-testület, és a jövő héten hatályba lép. A jegyző a rendelet kihirdetéséről az önkormányzat hivatalos honlapján történő megjelentetéssel gondoskodott.

A települési jegyző és a honlap szerkesztője között – aki egyben a helyi nyomtatott önkormányzati újság felelős szerkesztője is – vita kerekedik abból, hogy az újonnan alkotott rendeletet elég-e a kihirdetéssel közzétenni vagy célszerű volna azt közérthető formában is közzélni a honlapon és az újságban. A jegyző ragaszkodik hozzá, hogy a rendelet betűről betűre, szó szerint, az elfogadott formában jelenjen meg mind a honlapon, mind az újságban. A szerkesztő legszívesebben egy köznyelven írt, érthető összefoglaló cikket helyezne el mindkét felületen.

Feladat:

A jegyző és a szerkesztő szerepét magatokra véve párokban vitassátok meg a leírásban szereplő helyzetet! A saját szerepeteknek megfelelően érvelve próbáljatok megoldást találni erre a kommunikációs konfliktusra!

20. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzat feladata, működése

Résztéma: A helyi önkormányzatok működése

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el a leírást, és végezd el a feladatot!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A zárt ülés előterjesztéseinek sorsa a zárt ülést követően

Adatvédelmi szempontból helyes gyakorlat, ha a zárt ülésre készült előterjesztéseket a képviselő-testületi, illetve a bizottsági ülés résztvevői az érdemi döntést követően visszaszolgáltatják. Erre azonban nem kötelezhetőek, szabadon mérlegelhetik, hogy a kérdésnek eleget tesznek-e. Az ülést elnöklő személytől [polgármester, bizottság elnöke] elvárható, hogy figyelmeztesse az ülés résztvevőit az ügyben elhangzott információk bizalmas kezelésére, az azzal kapcsolatos titoktartási kötelezettségre. A zárt ülés előterjesztéseit

a helyszínen kell kiosztani annyi példányban, ahány a döntésben részt vevők tájékoztatásához szükséges, és a döntés megalapozását szolgáló iratot az érdemi döntést követően az ügyviteli feladatokat ellátó jegyzőkönyvvezetőnek vagy a jegyzőnek lehet visszaszolgáltatni.

Az Mőtv [Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény] rendelkezései szerint a választópolgárok sem a zárt ülés előterjesztéseibe, sem pedig a zárt ülés jegyzőkönyvébe nem tekinthetnek be. Ebből következően a zárt ülés előterjesztéseit és jegyzőkönyvét nem kell közzétenni. A közérdekű és közérdekből nyilvános adatok megismerhetősége érdekében a zárt ülés anonimizált határozatait nyilvánosságra kell hozni, azokat bárki számára hozzáférhetővé kell tenni. A testületi működés átláthatóságának biztosítása érdekében a zárt ülés dokumentumaiban szereplő közérdekű és közérdekből nyilvános adat megismerhetőségét az arra irányuló kifejezett kérés teljesítésével biztosítani kell az adatkezelőnek.

Tehát a zárt üléssel kapcsolatos közérdekű és közérdekből nyilvános adatok megismerésére irányuló, bárki által előterjesztett adatigénylés esetén azt nem lehet arra hivatkozással elutasítani, hogy az adott kérdés megtárgyalása, illetve a döntés meghozatala zárt ülésen történt, ezért az emiatt nem megismerhető.

Forrás: <https://jogaszvilag.hu/szakma/az-onkormanyzatok-mukodesenek-nyilvanossaga/>.

Feladat:

A megadott szempontok alapján elemezd a szöveget! Válaszodat indokold!

Szempontok:

1. Milyen szabályok vonatkoznak a képviselő-testületi zárt ülés tartására?
2. Te milyen megoldást választanál arra, hogy a zárt ülés előterjesztéseit a döntéshozók megismerhesék, de azok ne kerülhessenek illetéktelen személy kezébe?
3. Szerinted ha egy nyilvános képviselő-testületi ülésen zárt ülésre tartozó napirendet is tárgyalnak, miként oldható meg, hogy a zárt ülésen elhangzottak ne kerüljenek nyilvánosságra? Te hogyan biztosítanád, hogy a zárt ülés jegyzőkönyvébe illetéktelen személyek ne tekinthessenek bele?
4. Vonatkozik-e a nyilvánosság kizárása a zárt ülésen született döntésekre? Mi a véleményed erről egy szociális segélyről szóló döntés, egy óvodavezetői kinevezés, egy önkormányzat által kötött szerződés vagy egy pályázat elbírálása esetében?



Megoldást, feldolgozást segítő kérdések, teendők:

- Mikor kell és mikor lehet zárt képviselő-testületi ülést tartani? Szerinted mi indokolja a zárt ülés tartását az egyes esetekben?
- Hogyan kell kezelni a zárt ülés előterjesztéseit, a zárt ülésről készült jegyzőkönyveket?
- Szerinted mit kell tartalmaznia a zárt ülés jegyzőkönyvének?
- Lehet-e egy jegyzőkönyvben szerepeltetni a nyilvános és zárt ülés napirendjeit, ha azokat a képviselő-testület egy ülésen tárgyalja? Miért?

21. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzat feladata, működése

Résztéma: A helyi önkormányzatok működése

Feladat típusa:

egyszerű eseteírás

Utasítás:

Olvasd el az esetet, és végezd el a feladatot!



Feladat/eset leírása/kérdés:

Egy 10 000 fős városban az aljegyző nyugdíjba vonult. Egy hónap elteltével a polgármester kérte a jegyzőt, hogy tegyen javaslatot az új aljegyző személyére. A jegyző álláspontja szerint a feladatok mennyisége nem indokolja az aljegyző kinevezését. A polgármester ennek ellenére úgy döntött, hogy az aljegyzői álláshelyre a polgármesteri titkárságon dolgozó fiatal jogász kollégát nevezi ki, akinek a feladata a polgármester kommunikációs feladatainak intézése, programjainak szervezése lesz.

Feladat:

Értékelj a polgármester intézkedését az alábbi szempontok szerint!

1. Mi a rendeltetése az aljegyzői tisztségnek?
2. Ki, milyen feladatokat adhat az aljegyzőnek?
3. Ki jogosult és milyen eljárás szerint az aljegyző kinevezésére?



22. feladat

Tematikai egység: Az önkormányzatok működése

Témakör: Az önkormányzat feladata, működése

Résztéma: A helyi önkormányzatok működése

Feladat típusa:

forráselemzés

Utasítás:

Olvasd el az esetet, és végezd el a feladatot!



Feladat/eset leírása/kérdés:

A jegyző szakmailag képzett, közigazgatási gyakorlattal rendelkező vezető. A jegyző (...) nem választás, hanem kinevezés útján nyeri el munkakörét, a kinevezés határozatlan időre szól. Tekintettel arra, hogy a jegyzői teendők kifejezetten igazgatásszervezői, jogalkalmazói szakmai tartalmúak, a törvény biztosítékot teremtett ahhoz, hogy a választott önkormányzati vezető, a képviselő-testületi tagok választási ciklusonkénti cserélődése mellett, a független szakmai hivatali szervezet és annak vezetője változatlan maradjon. (...) A jegyző kinevezésének jogát a polgármester gyakorolja. (...) Jegyzővé, aljegyzővé az a személy nevezhető ki, aki igazgatásszervezői vagy állam- és jogtudományi doktori képesítéssel vagy okleveles közigazgatási menedzser szakképesítéssel és jogi vagy közigazgatási szakvizsgával rendelkezik.

Forrás: <https://www.miskolc.hu/varoshaza/polgarmesteri-hivatal/szervezeti-szemelyzeti-adatok>.

Feladat:

A megadott szempontok alapján foglald össze néhány mondatban a jegyzőnek az önkormányzat működésében betöltött szerepét!

Szempontok:

1. Mi a rendeltetése a jegyzői tisztségnek?
2. Szerinted mi az oka annak, hogy a jegyző kinevezése nem igazodik a választási ciklushoz?
3. Szerinted mi az oka annak, hogy a törvény szigorú szakmai képesítési követelményeket ír elő a jegyzői munkakör betöltéséhez? Miért pont ezek a képesítési követelmények szükségesek a jegyzői feladatok ellátásához?



Megoldást/feldolgozást segítő kérdések:

1. Milyen feladatokat lát el a jegyző?
2. Szerinted a jegyzői munkakör politikai vagy szakmai tisztség? Miért van ennek jelentősége a jegyzői megbízatás szempontjából?
3. Szerinted miért előnyös, ha a jegyző rendelkezik jogi vagy igazgatásszervezői képesítéssel?

Egyéb utasítások:

Álláspontod kifejtéséhez további információkat találsz az esetleírás forrásául megadott linken: www.tapiosag.hu/files/oldal/a%20jegyz%C5%91.pdf.

SZÉCHENYI



MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap



BEFEKTETÉS A JÖVŐBE